

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

ANTON MARTIN SLOMŠEK

BLAŽENI EVROPSKEGA DUHA

DANIJEL DEVETAK

"S svojo apostolsko oblastjo dovoljujemo, da se častitljivi Božji služabnik Anton Martin Slomšek odslej imenuje blaženi..." To je stavek, ki ga je prejšnje nedeljo v Mariboru izrekel pred skoraj dvestotisočglavo množico Petrov naslednik Janez Pavel II. in tako kronal pričakovanja slovenskih vernikov vse od Slomškove smrti pred 137 leti do danes. Vsem je bilo namreč že v prejšnjem stoletju jasno, da je ta veliki slovenski pedagog, katehet in zdravi rodoljub prava svetniška osebnost.

Štajerska prestolnica Maribor je bila v nedeljo, 19. t.m., v središču slovenske in svetovne javnosti. In tako je tudi prav, saj je bil na ta dan v izredni prisotnosti svetega očeta, ki je tako pokazal svojo veliko naklonjenost do Slovencev, razglašen za blažena prvi mariborski škof Anton

Martin Slomšek (1800-62), najpomembnejši duhovni lik v zgodovini slovenske vernosti po svetih bratih Cirilu in Metodu, sploh pa prvi slovenski blaženi, odkar je Slovenija samostojna država. Papež je želel še enkrat poromati v osrčje Evrope, v deželo, ki velja za most med Zahodom in slovanskim Vzhodom. Vero je Slovenija prejela od treh srednjeevropskih zibelk krščanstva - Ogleja, Solnograda in Velehrada - pred več kot 1250 leti. Danes skuša po eni strani zdraviti rane bližnje preteklosti, z druge pa želi pogumno in z zaupanjem hoditi proti krščanski Evropi tretjega tisočletja.

Drugi pastoralni obisk Janeza Pavla II., ki je potekal pod geslom *Sveta vera bodi vam luč, materni jezik pa ključ do zveličavne narodove omike*, bo ostal v spominu kot pomemben zgodovinski dogodek za ves slovenski narod

kot dan velike promocije Slovenije v svetu, še bolj pa kot zaveza s Svetim sedežem in potrditve neločljive povezanosti slovenske Cerkve z vesoljno.

Po tem odmevnem dogodku, o katerem so poročala sredstva javnega obveščanja skoraj cele Evrope, smo Slovenci krepkeje zapisani v svetovno zgodovino, saj smo tudi prek lika novega blaženega zablesteli kot duhovni otroci velikega evropskega duha. To bo tudi naša vstopnica v tretje tisočletje. Slomšek je namreč vedno poudarjal pomen kulture in omike, krepitev narodne zavesti in iskrenega sodelovanja s soslednjimi ljudstvi. Narodni prehod je zmeraj povezoval s prepородom vere. Vse to naj bi bilo tudi po mnenju svetega očeta, ki sta mu zelo dragi nova evangelizacija in združena Evropa, prvenstvene vrednosti.

STRAN 4

V začetku je bil samo en jezik kakor en Bog in Oče vseh; kadar pa so se ljudje pomnožili, se razširili po svetu pa tudi pohujšali, jim je Bog pri zidanju babilonskega stolpa jezik zmešal in jim dal govoriti več jezikov. In sv. Duh je vse te jezike posvetil, da bi se v njih oznanjeval božji nauk in se Bogu pela spodobna hvala, da bi vsi jeziki spoznali, da je Kristus velečestčen sin svojega Očeta. (...)

Med vsem jezik mora biti Slovincem najljubši naš materinski jezik. (...)

Bratje in sestre moje! Slovenec bom Slovincem iz ljubezni materinske govoril nove besede v slovenskem jeziku, katerega je tudi sv. Duh dal govoriti apostolom. Vselej so Slovenci besedo božjo radi zvesto poslušali; upam, da tudi vi! (...)

Naš slovenski jezik je brat tistega grškega jezika, v katerem so apostoli in evagelisti spisali Sveto pismo; že več tisoč let poštene ljudje marnjajo slovensko. Slovenski jezik je brat latinskega jezika, v katerem se še sploh služi sveta maša; in že pred tisoč leti so naši stari očetje brali Sveto pismo v slovenskem jeziku, so po slovensko v hiši božji prepevali Bogu hvalo. Zato se še zdaj pri vas v cerkvi bere Sveto pismo v treh jezikih, po latinsko, nemško in slovensko. Kdor se tedaj tako starega jezika sramuje, je

DOLŽNOST SVOJ JEZIK SPOŠTOVATI

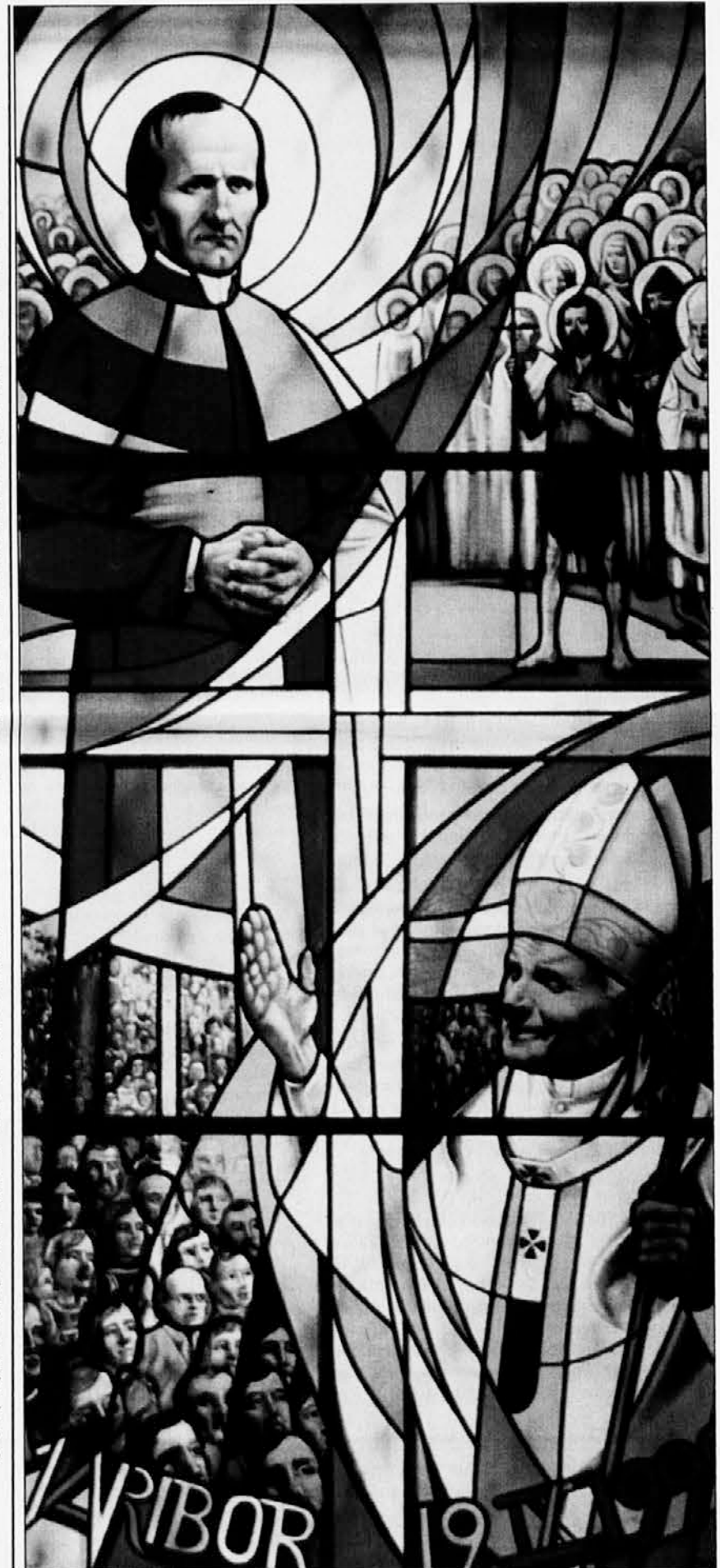
podoben trapu, ki s sebe strga lepo, pošteno oblačilo, ki mu ga je dal dober oče, se obleče po tuje in misli, da bo lepši. (...)

Za slovenski jezik se malo zmeni le tisti, ki sveta ne pozna in ne ve, kakšni ljudje živijo po svetu. Tak je podoben nevednemu otroku, ki tudi misli, da je Celovško jezero največje morje na svetu in da je onkraj Ljubelja že konec sveta. (...)

Druga žalost, katera moje srce boli, je slaba navada Slovencev, da se sramujejo svojega rodu in jezika in še marnjati nočejo po slovensko, ako jih ogovorim v materinem jeziku. O nikarte tega! Ljubite svoj rod, spoštujte svoj jezik! Za čast svojega jezika vsak pošten mož skrbi kakor pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste. Pred Bogom ni nobenega razločka med Nemcem in Slovincem, vse ima za ljubo, ki njemu zvesto služijo. Kakor se je sv. Duh prikazal v podobah velikoterih jezikov, ravno tako naj se v vseh jezikih Bog hvali in časti v lepi slogi, edinosti in krščanski ljubezni. In kakor je Bog sv. Duh vse narode in jezike poklical v svojo sveto cerkev, ravno tako bo tudi kdaj združil vse svoje zveste služabnike v svojem večnem kraljestvu. (...)

(Iz Drobtnic, l. 1849)

Anton Martin Slomšek

1

ČETRTEK
23. SEPTEMBRA
1999

02 Alojz Tul, Andrej Bratuž
OB PARLAMENTARNI RAZPRAVI O ZAŠČITI

Novi goriški nadškof
Dino De' Antoni:
"... V Gorico prihajam
samo zaradi evangelija:
samo evangelij bom moral
oznanjati, samo evangelij
moramo živeti..."

03 intervju
ALEŠ PETAROS

05 ZAMEJCI PO SLOMŠKOVIH POTEH

06 Majda Artač Sturman
MED MITOM IN RESNIČNOSTJO

07 Lev Detela
P. IVAN TOMAŽIČ JUBILANT

09 Ivan Žerjal
STOLETNICA SKD LIPA

12 Jurij Paljk
O VILENICI

14 Ivan Žerjal
O VLOGI MANJŠINSKIH JEZIKOV...

15 Igor Cotič
PRESEGANJE MEJA NA SOŠKI REGATI

16 Iva Koršič
"MIDVA SVA MEDVEDA DVA..."

16 Vida Valenčič
VELIKAN NA MAJAVIH TLEH

VSEBINA

OB PARLAMENTARNI RAZPRAVI O ZAŠČITI

ANDREJ BRATUŽ

Spet se je v poslanski zbornici v Rimu začela oz. nadaljevala splošna razprava o zaščitnem zakonu za Slovence v Italiji. Nešteto je že bilo - in jih bo seveda še - člankov, komentarjev in razmišljanj o tem vprašanju.

Gotovo Slovenci v deželi Furlaniji-Juljski krajini res težko pričakujemo izid te za nas nad vse pomembne politične debate in nato izid glasovanja v rimskem parlamentu. Za nas je vse to življenjske-

ga pomena in pravi mejnik v obstoju manjšinske stvarnosti. Do sedaj smo imeli le en sam državni zakon (šolski iz leta 1961 s kasnejšimi dopolnili v zakonu Belci-Škerk iz leta 1973), ki zadeva našo problematiko. Bo torej še pred letom 2000 končno prišlo do izglasovanja naše zaščite?

V današnji Evropi je vprašanje manjšin vedno bolj aktualno. V sami Evropski uniji je kakih 55 milijonov pripadnikov manjšinskih jezikovnih oz. etničnih skupnosti. Prav tako so živi podobni

problemi v nekdanji komunistični Evropi, kjer je vse to prišlo tako tragično do izraza zlasti v nekdanji Jugoslaviji, najprej v Bosni, nato na Kosovu.

Danes se mnogo govori in piše o evropskem merilu zaščite. S tem imamo v mislih morda ne toliko načelne smernice Evropske listine o manjšinskih in deželnih jezikih, temveč duh Evrope, duh tiste Evrope narodov in dežel, ki naj enakovredno ravna z vsemi svojimi narodnostnimi skupnostmi - tudi

manjšinskimi - in temu primerno naravna zakone za zaščito posameznih manjšin.

Kako je do zdaj Italija zaščitila svoje manjšine? Znano je, da je med prvimi poskrbela (tudi po zunanjem pritisku, za Dolino Aosta in za Južno Tirolsko. Prvi je v posebnem deželnem statusu dodelila jezikovno izenačenje (parifikacija), za drugo pa je izdelala po dolgih trenjih in polemikah zelo dober dvojezični model. S tem je torej Rim že davno uredil vprašanje dveh narodnih skupnosti v severni Italiji.

Sedaj je poleg zakonske zaščite Slovencev v parlamentu še zakon za vse ostale jezikovne skupnosti v Italiji, med njimi furlansko, sardinsko, okcitanško, hrvaško in druge. Poslanska zbornica je zakon že odobrila, ostaja pa še razprava v senatu. Do te naj bi prišlo še ta mesec. Iz povedanega je torej razvidno, da je vprašanje manjšinske zaščite v Italiji zelo raznoliko in da več kot pol stoletja od sprejetja ustave še vedno ta problem buri duhove.

Znani politik iz Aoste Emil Chanoux, sam žrtev fašizma, ki je imel pred očmi švicarsko narodnostno ureditev, je lepo zapisal: "Vsi narodi imajo pravico ohraniti svoje značilnosti, svojo etnično in zgodovinsko osebnost." Pa še: "Svoboda jezika in veroizpovedi sta osnovna pogoja za zaščito človekove osebnosti."

Upati je, da bo ta evropski duh prišel do izraza tudi v našem zaščitnem zakonu.

NA POBUDO SLOVENSKE SKUPNOSTI

EVROPSKI SVET NAJ SE IZREČE O ZAHTEVI PO DVOJEZIČNIH VOLILNIH POTRDLIH

Pri nas se dosti govori in pisari o evropski odprtosti glede izvajanja manjšinskih pravic. Ko pa je treba te pravice dejansko uresničiti, nastopajo vse mogoče ovire in izgovori. Ena takih temeljnih pravic je raba materinega jezika v odnosih z javnimi oblastmi na raznih ravneh in ob raznih priložnostih. V ta sklop nedvomno spadajo pozivi javnih uprav državljanom, kje in kako lahko uveljavijo volilno pravico za izbiro svojih predstavnikov v izvoljena telesa.

Kot je javnosti že znano, je tržaška prefektura zavrnila prošnje nekaterih slovenskih okoliških občin, da jim za minuli referendum ter občinske in evropske volitve preskrbi dvojezična volilna potrdila za občane. Prav tako je italijansko notranje ministrstvo zavrnilo vlogo Slovenske skupnosti v zvezi s to manjšinsko pravico. Zato je slednja o nespoštovanju omenjene pravice seznanila ministrstvo za dežele, ki ga vodi poslanka Katja Bellilo in je pristojno za probleme manjšin.

Ker po dolgih dveh mesecih SSK ni prejela odgovora na omenjeno pismo, je te dni odposlala na pristojni urad Evropskega sveta v Strasbourgu razčlenjeno vlogo o odklonilnem zadržanju italijanskih državnih oblasti do zahteve po tiskanju dvojezičnih volilnih potrdil, s prošnjo, da

ugotovi, ali ne gre morda za kršitev 2. odstavka 6. člena Okvirne konvencije za varstvo narodnih manjšin, ki jo je sprejel Svet Evrope 1. februarja 1995 in jo je italijanski parlament ratificiral z zakonom št. 302 z dne 28. avgusta 1997. Naj omenimo, da se na to konvencijo sklicuje v drugem členu tudi Masellijev predlog za zaščito slovenske manjšine v Italiji, ki je prav sedaj v razpravi v poslanski zbornici.

PRODIJEVO "SLOVO"

Prof. Romano Prodi se je prejšnji teden uradno poslovil od italijanskega parlamenta, ker je njegova predsedniška funkcija v evropskem parlamentu nezdržljiva z mestom poslanca v rimski poslanski zbornici. V poslovnem govoru je dejal, da sicer zapušta Montecitorio v Rimu, a ne Italije. Priznati je treba, da je Prodi po imenovanju za predsednika izvršne komisije Evropske zveze, ki je bilo le začasne narave, dosegel velik uspeh, ko je evropski parlament sprejel njegovo zahtevo po polnem petletnem mandatu. To pomeni, da bo njegova predsedniška funkcija trajala do konca legislature, to je do leta 2004. Prodi je v evropskem parlamentu dejal, da si bo prizadeval predvsem za dvoje: za razširitev Evropske zveze proti Vzhodu in za odpravo brezposelnosti.

PRAVNE KRŠITVE IN NAVZKRIŽJA V MASELLIJEVEM ZAKONU

Ob obravnavanju Masellijevega osnutka za zaščito Slovencev v Italiji v poslanski zbornici se nam zdi nujno potrebno izpostaviti nekatere kršitve in protislovja v zakonskem besedilu, ki bodo, če ne bodo odpravljena in bo zakon dokončno sprejet, vir pravnih in političnih sporov. To pa bi izredno otežkočalo dosledno in takojšnje uresničevanje zaščitnih določil.

Katera so glavna pravna nasprotja in kršitve v Masellijevem osnutku? Pojdimo kar po vrsti.

1. Drugi člen se sklicuje na načela, vsebovana v Evropski listini o manjšinskih deželnih jezikih, ki je italijanski parlament do danes sploh še ni ratificiral, in zato njena določila še niso pravno obvezujoča za Italijo. Z drugimi besedami povedano, v tem primeru gre za pogojno izpolnitev obljube, ko bo Listina ratificirana, kar je nedopustno za človekove pravice.

Dotlej pa 2. člen ostane zgolj kot načelna izjava, ki se lepo bere in sliši, toda za manjšino nima nobenega konkretnega pomena. Drugače bi bilo, če bi se dodalo dopolnilo: "Ta načela Evropske listine že sedaj obvezujejo italijansko državo, četudi še ni bila ratificirana."

2. Določitev ozemlja, na katerem naj veljajo norme zaščitnega zakona: po Posebnem statutu iz leta 1954 je določeno celotno ozemlje takratnega Tržaškega ozemlja, danes tržaške pokrajine; po Masellijevem osnutku pa naj bi zaščita veljala samo na področju tistih občin, ki jih bo določil t.i. "paritetni odbor" po njihovem predhodnem zaslišanju, oz. če bo to zahteval določen odstotek občinskih svetovalcev (ena tretjina). Takšno pogojevanje spoštovanja človekovih pravic je nedopustno.

Po tej logiki bi se - recimo - moglo zgoditi, da bi se kaka od okoliških občin na Tržaškem ali Goriškem ne izrekla za vključitev v omenjeni seznam, kar bi bilo pravo izigravanje zakona. Po obstoječem pravem redu bi morale biti nujno vključene v zakon oz. v omenjeni seznam najmanj vse občine bivšega Tržaškega ozemlja, ker tako določa Posebni statut iz leta 1954. V nasprotnem primeru gre za kršenje oz. odpravljanje že dosežene ravni manjšinske zaščite, kar je v kričnem nasprotju s 27. členom Masellijevega osnutka, ki določa, da "ostanejo v veljavi zaščitni ukrepi, ki so bili sprejeti kot izvajanje Posebnega statuta, priloženega Londonski spomenici o soglasju z dne 5. oktobra 1954".

3. Izdajanje osebnih izkaznic: po Masellijevem osnutku naj bi občine na zaščitenem ozemlju izdajale dvojezične osebne izkaznice le na prošnjo zainteresiranega občana. Odlok ZVU (Zavezniške vojaške uprave) pa določa, da se v okoliških občinah na Tržaškem (Devina, Nabrežina, Zgonik, Repentabor in Dolina) izdajajo dvojezične izkaznice brez diskriminacije enotno za vse občane.

Če upoštevamo, da notranji državni zakon ne more in ne sme biti v nasprotju z mednarodnimi obveznostmi, kot izhajajo iz že omenjenega 27. člena Masellijevega osnutka (po katerem ostanejo v veljavi vsi doslej sprejeti zaščitni ukrepi), vsaj v omenjenih občinah na Tržaškem bi se morale še naprej izdajati dvojezične izkaznice za vse občane, ker gre za izvajanje splošnega določila in ne za osebno izbiro. V nasprotnem primeru gre za znižanje že zajamčene ravni zaščite.

Kot vidimo že iz teh grobo nakazanih primerov, gre za očitna pravna nasprotja oziroma navzkrižja, ki bi jih bilo treba nujno odpraviti. V nasprotnem primeru gremo naproti izredno spornemu zakonu, s katerim se bodo nujno morala ukvarjati sodišča. To pa bi bilo izredno slabo spričevalo za italijansko demokracijo in politično pravno kulturo.

ALOJZ TUL

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

IN ČE GRE V SLOVENIJI ZA ZNAMENJA NASILJA?

Komaj smo zadnjič na tem mestu izrazili upanje, da naj bi beatifikacija škofa Antona Martina Slomška prispevala k večjemu spoštovanju do drugače mislečih, že se je pokazalo, kako močno potrebujemo Slovenci to upanje potrebujemo. Slabih pet dni pred slovesnim dogodkom oziroma prihodom Janeza Pavla II. v Maribor so se pojavili po mestu plakati s fotografijo nadškofa Franca Rodeta in Adolfa Hitlerja. Med obema podobama enačaj. Omenjeno plakatno dejanje po svoji učinkovitosti spominja na Mater božjo s podgano v naročju, oba primera pa vzbujata tisto nelagodje, ki ga začutimo, kadar poseže v prostor nasilje s svojimi grožnjami. Lahko da oba "slikovna" pojava ne bi bila niti vredna večje pozornosti, če ne bi v mladi državi Sloveniji predvsem v zadnjih letih doživeli in doživljali toliko nestrpnosti v odnosu do vere in Cerkev. Kot bi se prebujali zlovesči strahovi slovenskih dogodkov med drugo svetovno vojno in po njej, ko je bila Cerkev s svojimi predstavniki deležna dobesedno fizičnih obračunov in ponižanj. Sedanja nestrpnost v odnosu do vere in Cerkev torej med Slovenci ni nič novega in prav zato so današnji poskusi razvrednotenja in žalitev toliko resnejši. Smo Slovenci edini evropski narod, ki se še ponaša s sovraštvom do vere in Cerkev? Naše tovrstno medsebojno sovraštvostorej še ni ugasnilo? Če je temu tako, kakšno (ne)civilizacijsko

raven predstavljamo in kako si zamišljamo demokracijo oziroma sobivanje različno mislečih državljanov?

Kot rečeno, občutki ob podgani in Hitlerju, ki naj bi torej bila bistvo naše vere in Cerkev, niso prijetni. Namen tistih, ki želijo takšne občutke vsajati v naš narodnostni prostor, gotovo ni dobronameren. Vsakršno nestrpnost, ki je v našem narodu že povzročila ogromno gorja, bi bilo zatorej umestno resno vzeti na znanje. Zato bi bilo še kako prav in celo nujno, da bi ob takšnih pojavih odločno dvignili svoj glas najvišji predstavniki družbe od predsednika države, predsednika vlade, predsednika parlamenta pa tja do vodstev političnih strank in do vseh pomembnih institucij naše civilne družbe ter pobud vseh ljudi dobre volje. Zelo namreč preseneča razmera, da v slovenski zgodovini povzročilo že toliko tragedij, preprosto ni mogoče mirno sprejeti. V kolikor obstaja najmanjša možnost, da bi se tovrstni napadi in žalitve iz znamenj nasilja lahko spremenili v dejanja, potem bi se morala slovenska družba v celoti lotiti zadeve z vso odgovornostjo. Možnost udejanjenega nasilja obstaja, mimo tega občutka žal ni mogoče.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO

IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEČIŠA

IZDAJATEL: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA 36 SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

FC

ŠKOFOVSKO POSVEČENJE V CHIOGGI

NOVI GORIŠKI NADPASTIR

DAVID BANDELLI

V sredo, 15. septembra, se je v stolnici v Chioggi zbralo veliko število ljudi, ki so prisostvovali obredu škofovskega posvečenja, ki ga je prejel novi goriški nadškof msgr. Dino De'Antoni.

Slovesni pontifikal se je pričel ob 17. uri, ko je v cerkev vstopila procesija, ki jo je sestavljalo kakih tristo duhovnikov, med katerimi je bilo zapaziti kar lepo število mašnikov iz goriške nadškofije. Za njimi je vstopilo kakih petnajst škofov, nato msgr. De'Antoni in nazadnje še škofje - posvečevalci. Obred je vodil msgr. Angelo Daniel, škof iz Chioggie, sopusvečevalca pa sta bila bivši goriški nadškof in apostolski administrator msgr. Anton Vital Bommarco ter škof iz Vittoria Veneta msgr. Alfredo Magarotto. Verniki so procesijo sprejeli s toplim aplavzom, ki je že pokazal priljubljenost msgr. De'Antonija med domačimi ljudmi. Začela se je sv. maša, najprej besedno bogoslužje, med katerim je bil prebran evangelij o dobrem pastirju, ki zgovorno ponazarja nadpastirsko službo. Po evangeliju se je začel obred posvečenja. Najprej je zbor zapel himno Svetemu Duhu *Veni Creator*, da bi izprosil darove Sv. Duha za novega škofa, sledila je predstavitev izbranega posvečenca, ki jo je opravil generalni vikar goriške nadškofije msgr. Adelchi Cabass.

STRAN 10

ŠKOFOVO PISMO

"CERKVI, KI JE V GORICI"

Krščanski bratje in sestre,

kmalu bom med vami, da bi vam stregel. Čeprav vem, da je Gospod tisti, ki me pošilja, me vendar še in še skrbi zavest nesorazmerja med zahtevno nalogo in tem, kar lahko osebno nudim.

Poslan sem, da oznanjam vsakemu človeku le Kristusov evangelij v vsej iskrenosti ter z upanjem na Božje vodstvo in Božje varstvo. V Gorico prihajam samo zaradi evangelija: samo evangelij bom moral oznanjati, samo evangelij moramo živeti. Prosim, da mi pomagate, da bom v današnjem zgodovinskem trenutku, ki ga zaznamuje negotovost, pričevalec pogumne misijonarske Cerkve, ki ji je pri srcu, da posreduje vero, ki jo je prejela v dar od oglejske cerkve.

Skupaj moramo pričati za vero, ki je v nas. Najbolj zgovoren razlog bo živost naših župnij, prijazno okolje naših združenj in gibanj, pripravljenost naših družin za prisluh božji besedi, svojsko okolje naših šol, našega delovnega okolja, našega sveta, da lahko krščansko pričevanje zacveti tudi "zunaj obzidja".

Vstopamo v leto 2000, "leto Gospodove milosti", dvatisočletnico Jezusovega rojstva in jubilejno leto. To je čas usmiljenja in odpuščanja, čas osvoboditve in povračanja vseh stvari v njih prvobitno stanje. To je čas, ki kristjanu omogoča, da postane svoboden in se napoti po poteh sveta kot sopotnik vsakega človeka; da postane apostol blagovesti sprave in miru v zavesti, da je "odrešenje vesoljno, namenjeno slehernemu človeku in vsemu svetu" (Janez Pavel II.).

Velikodušno odgovorimo vabilu Cerkve. Kar zadeva mene, zaupam v Kristusovo pomoč in v vašo molitev.

+ DINO, NADŠKOF

3

ČETRTEK
23. SEPTEMBRA
1999

INTERVJU / ALEŠ PETAROS

LEPA IZKUŠNJA V SVETOVNEM ZBORU MLADIH

Kaj je Svetovni zbor mladih?

Svetovni zbor mladih je ambasador dobre volje Unesca. Zbor je ena najkvalitetnejših mladih vokalnih skupin na svetu. Deluje že enajst let pod okriljem Mednarodnega centra za zborovsko glasbo (*International Center for Choral Music*) in Mednarodne federacije glasbene mladine (*International Federation of the Jeunes Musicales*) in ima sedež v Mednarodnem centru za zborovsko glasbo v belgijskem mestu Namur. Sestavlja ga 96 mladih med 17. in 26. letom starosti, ki prihajajo iz štiridesetih držav sveta. Zbor se zbira vsako poletje v drugi gostujoči državi za 14-dnevne intenzivne pevske vaje. Po uvodnih dveh tednih vaj pa je predvidena daljša turneja po državi, ki zbor gosti, in po bližnjih večjih krajih v drugih državah. Svetovni zbor mladih je v prejšnjih letih gostoval v različnih državah sveta: tako so se pevci zbrali v Argentini, na Japonskem, na Tajvanu, na Švedskem, v Urugvaj, v Estoniji, na Madžarskem in še kje, letos pa smo se pevci zbrali v Ljubljani, in sicer v Zavodu sv. Stanislava v Šentvidu. Organizacijo celotne pobude je letos prevzela nase Glasbena mladina

Svetovni izbor mladih je bil letos od 19. julija do 17. avgusta v gosteh v Sloveniji. V Ljubljani so se zbrali pevci iz dvaintridesetih držav; med šestindevetdesetimi srečniki, ki so bili sprejeti v zbor, je bil tudi Tržačan Aleš Petaros. Aleš je dvaindvajsetletni študent gradbeništva na tržaški univerzi, poleg tega pa študira solopetje na tržaškem konservatoriju v razredu prof. Mirne Pecile. Že vrsto let poje pri zboru *Jacobus Gallus* iz Trsta, v januarju 1998 je bil sprejet v zbor *Cappella civica* iz Trsta, od septembra 1998 pa je član tudi *Komornega zbora Ave* iz Ljubljane.

Slovenije, ki je želela tudi na tak način proslaviti 30-letnico svojega neprekinjenega delovanja.

Kako poteka izbor pevcev?

Pevci so sprejeti v zbor preko dveh zahtevnih avdicij. Na te avdicije se lahko prijavi vsakdo. Prva av-

dicija poteka v vsaki državi posebej; v Sloveniji npr. skrbi za avdicije Glasbena mladina Slovenije, ki ima sedež v Ljubljani. Avdicija je precej dolga in zahtevna, saj je sestavljena iz več preizkušenj: komisija najprej preveri obseg glasov, nato mora kandidat zapeti operno ari-

jo, ki si jo je sam izbral, sledi obvezna pesem in to tako, da pianist igra vse glasove, razen glasu kandidata, sam pevec pa mora peti svojo melodijo, ob koncu pa mora pevec še prebrati neko nepoznano pesem z lista in to brez klavirske spremljave (*a prima vista*). Poleg pevskega znanja pa je tudi nujno potrebno vsaj pasivno znanje angleškega jezika. Vse avdicije posname komisija na kaseto. Posnetek najboljših avdicij, ki jih izbere državna komisija, pa organizatorji pošljejo v Belgijo, kjer dokončno izberejo 96 najboljših pevcev, ki se tudi po barvi glasu ujemajo med seboj. Poleg kasete mora pevec pripraviti še kratek življenjepis v angleščini in krajši sestavek, v katerem navaja razloge, zaradi katerih bi rad pri tem zboru sodeloval. Pevec, ki je bil izbran, lahko sodeluje v zboru, dokler ne dopolni svojega 26. leta starosti. V tem primeru mora pevec ponoviti avdicije vsaki dve leti, sicer ne more več sodelovati v zboru. Vsaka država pa lahko prijavi za svetovni izbor največ dvanajst pevcev: 3 sopranistke, 3 altistke, 3 tenoriste in 3 basiste.

Kako si zvedel za ta zbor?

Že v jeseni 1996 sem v reviji *Naši zbori* prebral članek o tem zboru, ki ga je napisala neka pevka iz Slovenije, ki je pri tem zboru sodelovala v letu 1995 v Kanadi. Ker se mi je zdela pobuda zelo zanimiva, sem se obrnil na Glasbena mladino Slovenije in se najprej pozani-

mal, ali lahko tudi sam sodelujem pri teh avdicijah, čeprav nisem slovenski državljan. Odgovorni pri Glasbeni mladini so mi zagotovili, da se lahko tudi jaz udeležim avdicij. Tako sem se v februarju 1997 prvi udeležil teh avdicij v Ljubljani in uspešno preстал slovenski izbor. Žal pa nisem preстал druge avdicije v Belgiji. Potem sem se eno leto pridno učil solopetja in sodeloval pri različnih zborih in komornih zasedbah. V jeseni 1998 sem se spet pozanimal, če lahko še vedno sodelujem na avdicijah pri Glasbeni mladini Slovenije. Ker so mi vnovič odgovorili pritrdilno, sem se v februarju udeležil državne selekcije v Ljubljani in jo tudi uspešno preстал. Proti vsakemu pričakovanju pa sem v aprilu prejel pismo iz Belgije, s katerim so nas povabili na pevske vaje in turnejo po Sloveniji. Verjetno se je marsikomu zdelo zanimivo, da predstavlja Slovenijo, čeprav si italijanski državljan.

Kako so te sprejeli ostali pevci iz drugih držav?

Marsikdo me je vprašal o tem. Vsakič sem razložil, da obstaja slovenska manjšina v Italiji, ki ima svoje šole, kulturne in športne ustanove, gledališče, pevske zборе, skavtsko organizacijo itd. Pojasnil sem tudi, da Slovenci v Italiji nismo ekonomski ali politični priseljenci, ampak da smo avtohtona manjšina, ki je bila na začetku tega stoletja tudi večina v vsej okolici mesta.

AS / STRAN 15

**BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A**

 ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

25. NAVADNA NEDELJA

Tisti čas je Jezus govoril velikim duhovnikom in starešinam ljudstva: »Kaj se vam zdi? Nekdo je imel dva sina. Stopil je k prvemu in rekel: »Sin, pojdi danes delat v vinograd!« Ta je odgovoril: »Nočem«. Toda pozneje se je premislil in šel. Stopil je k drugemu in rekel isto. Ta je odgovoril: »Grem, Gospod«, vendar ni šel. Kateri od teh dveh je izpolnil očetovo voljo? Rekli so: »Prvi«. Jezus jim je dejal: Resnično, povem vam: Cestninariji in vlačuge pojdejo pred vami v Božje kraljestvo. Janez je namreč prišel k vam na poti pravičnosti in mu niste verjeli, cestninariji in vlačuge pa so mu verjeli. Vi ste to videli in se tudi potlej niste skesali, da bi mu verovali. (Matej 21, 28-32)

KDO POJDE V NEBEŠKO KRALJESTVO?

Jezusovo priliko o dveh sinovih lahko razumemo na treh različnih ravneh. Prva je raven družinskega življenja, druga je zgodovinsko verska, tretja je raven našega krščanskega obnašanja. Kolikor nam prostor dopušča, se bomo dotaknili vseh treh omenjenih pristopov.

Kot je pet prstov na roki, a so vsi drugačni, tako različni so otroci istih staršev. Ta enostavna primerjava, nekakšen ljudski rek, izraža bistveno resnico o vrednosti, neponovljivosti in enkratnosti vsakega človeka. Vsak človek je namreč unikat, kakor da bi bil vsakdo ustvarjen po posebni božji zamisli. V času moje mladosti, ko je bilo po družinah še več otrok in ko smo se lahko bratje in sestre igrali in se skupaj veselili življenja, so starši otroke, ki so bili eno ali dve leti narazen, enako oblačili. Spomnim se, kako sva bila z bratom, ki je privekal na svet leto dni za mano, vedno enako oblečena. Bila sva skoraj iste rasti, zato so ljudje večkrat mislili, da sva dvojčka. Za isto obleko sta se skrivala dva čisto različna otroka: eden eksploziven, energičen in večkrat bojevit ter jezljiv, drugi umirjen, potrpežljiv, spravljen in dobrotljiv. S tem ključem osebnosti izkušnje zelo dobro razumem Jezusov opis dveh bratov, ki sta bila povabljeni k delu v vinogradu.

Prvi brat je energično odklonil očetovo vabilo, se mu uprl, nato pa vendarle odšel na delo v vinograd. Drugi je priki-mal, se skoraj nasmehnil, nato pa v sebi odločil, da ne bo šel v vinograd. Kdo je bil bolj uporen in neposlušen? Tako vpraša Jezus svoje poslušalce. Brez pomisleka so mu odgovorili, da tisti, ki je obljubil, a obljube ni držal. So otroci in mladi, ki na zunaj izgledajo umirjeni, harmonični, dobrotljivi, potrpežljivi in spravljeni, a v sebi skrivajo velik naboj agresije in upornosti. Prav tako kot pravi pregovor: »Tiha voda bregove dere.« Za umirjeno in tiho zunanostjo se včasih skrivajo de-roče vode nemira in notranjega trpljenja, večkrat tudi vode maščevalnosti in upora. Prav tak je bil drugi brat iz Jezusove prilike.

Zgodovinsko gledano je Jezus v njem opisal verske formaliste, ki so se kitili z načeli pismoukov in farizejev, imeli na ustih božje zapovedi, za fasado besed pa je zevala praznina srca, v njihovi notranjosti se je razraščal plevel ošabnosti in samoljubja. Jezus je take ljudi imenoval »pobeljene grobove«. V liku prvega brata je prikazal cestninarje in grešnike, ki niso izpolnjevali predpisov in pričakovanih vladajoče verske hierarhije. Bili so tavajoči ljudje, večkrat so padali v zanke zla, v svoji notranjosti pa vendarle niso bili pokvarjeni, niti dvoiličnejši. Zanimivo in presenetljivo je, kako je Jezus kljub razpadli fasadi v njih videl sposobnost ljubezni in predanosti. Taki ljudje so večkrat zmožni zares ljubiti in zares verovati in navkljub preizkušnanemu življenju razpeti krila upanja. Čeprav je bil njihov odgovor na klic božje ljubezni odločen in uporen »ne«, so se kasneje premislili in odšli v Gospodov vinograd.

Za naš čas in za nas, današnje kristjane, je Jezusova prilika več kot poučna. Sama po sebi postane vabilo k razločevanju med navidezno, po vseh predpisih oblikovano vernostjo, ki je pa brez vsebine in brez pravega življenjskega odgovora, in med »vernostjo« t.i. oddaljenih kristjanov ali ne-kristjanov, ki včasih s svojim življenjem dokazujejo, da imajo nekaj v sebi in da za tem nekaj stojijo poštenost, doslednost, človekoljubje, pristni nagibi ljubezni in celo odpuščanja. Tudi od njih se kristjani lahko marsikaj naučimo.

V NOVI GORICI SIMPOZIJ O ŠKOFU SLOMŠKU

Občinski odbor Slovenskih krščanskih demokratov v Novi Gorici bo kot odmev na razglasitev škofa Antona Martina Slomška za blaženega organiziral poseben simpozij. Z njim bodo osvetlili Slomškovo sporočilo za sedanjí slovenski narod. V četrtek, 23. septembra, bo dr. Marijan Turnšek govoril o temi *Slomšek in politika*, v petek, 24. t.m., pa bo dr. Janko Čar imel predavanje na temo *Slomšek in šolstvo*. Za njim bo pisatelj Zorko Simčič govoril o temi *Slomšek učenik za vse čase*. Predavanja bodo v mali dvorani Kulturnega doma v Novi Gorici z začetkom ob 20. uri. Ob začetku seminarja o škofu Antonu Martinu Slomšku bo njegove pesmi zapel moški pevski zbor Provox iz Nove Gorice. M.

S 1. STRANI / OB BEATIFIKACIJI ŠKOFA SLOMŠKA

BLAŽENI EVROPSKEGA DUHA

PAPEŽEV PRIHOD

V trenutku, ko je papeževo letalo pristalo nekaj minut pred deseto uro zjutraj v Slivnici pri Mariboru, je sonce odgnalo meglo, v katero sta bila odeta Maribor in večji del slovenske zemlje. Vsi slovenski zvonovi so naznanili prihod Petrovega naslednika. Po običajnem državnem sprejemu in pregledu častne čete se je ugledni gost odpravil z letališča v papamobilu do betnavske planjave, kjer je med dvanajstimi mlaji stalo slavnostno prizorišče beatifikacije. Tam ga je v prazničnem vzdušju z rumenimi trakovi in trobojnicami pričakalo morje vernikov, ki so začeli romati na kraj v neskončnih in tihih kolonah še preden je vstalo sonce. Zanje se je veliki jubilej že začel - in to na najlepši način - v objemu Kristusovega namestnika na zemlji. Med prisotnimi je bilo kakih 60 škofov, nadškofov in kardinalov (med njimi tudi slovenski kard. A. Ambrožič iz Toronta), okoli 800 somaševalcev, prav toliko redovnic, 1.600 častnih gostov, 2.100 ministrantov, 1.500 invalidov, 2.000 skavtov in veliko vernikov iz zamejstva, zdomstva, pa še iz Italije, Avstrije, Hrvaške, Madžarske, Poljske, Češke, Rusije itd. Mogočni zbor, v katerem je bilo 2.500 pevcev, je vodil primorski rojak msgr. Jože Trošt. Že na začetku je gosta, »ki 'marad' slovenski narod, nagovoril mariborski nadškof dr. Franc Kramberger. K svetemu očetu so potem pristopili nadškof, postulator msgr. dr. Maksimilijan Jezernik in vicepostulator dr. Marijan Turnšek ter ga v imenu slovenskega ljudstva prosili za razglasitev škofa Slomška za blaženega. Po izrečenem kratkem obrazcu so razgrnili znano Strgarjevo podobo blaženega. Evharistična daritev se je nato nadaljevala po običajnem redu.

Homilijo je papež uvedel s spominom na osebnosti, »ki so se med slovenskim ljudstvom odlikovale po svojih krepostih«; to so Baraga, Gnidovec, Vovk, p. Vošnjak in Grozde. Tako je dal na tihem upati, da je Slomškova beatifikacija le prvi korak v vrsti

ANTONU MARTINU VEČNA ČAST NEBES!

(Ob slovesni razglasitvi njegove blaženosti)

Mar sanjam?
Ker val se z valom
vesel pogovarja -
že davno potem,
ko v dalji ugasne zarja,
že davno potem,
ko zvezdice prve vztlé,
in veter se usede v čolne
in v noč
zazre.

Mar sanjam?
Ker val se valu,
lahno peneče,
preda:
"Veš, naš Slomšek
blažen je!" šepče.
Morjé se ponosno ozira
v skalnat Kras,
ne skriva solzé,
ki zdrkne čez star obraz.

Ne sanjam.
Tam v vzhodni strani
v valovnate griče
"Pozdravljen, rojak naš
blaženi!"

ljudstvo kliče.
In orgle gozdov šumijo
v večglasen zbor
z goricami,
s polj potoki,
z oblaki gôr.

Ne sanjam.
Morjé zaganja
v tržaške se skale,
kot da bi na njih
postave vodnikov stale,
kot da jih zdramíti hoče
za novi vek,
ker s skal šepeta
Antóna Martína
rek.

VLADIMIR KOS

lih mož, ki bi si zaslužili čast oltarja, saj imajo kot svetniške osebnosti moč, »ki edina lahko spreminja svet.« Po pozdravih se je ustavil pri evangeliju, ki govori o trti in mladiki: Slomšek »je bil mladika, ki je obrodila obilne sadove krščanske svetosti, visoke o-

mike in ljubezni do domovine, zato stoji danes pred nami kot sijajen zgled življenja po evangeliju.« Zasluge in aktualnost novega blaženega je povzel takole: »Zvest in predan Cerkev je Slomšek pokazal široko odprtost za ekumenizem in je bil eden prvih, ki se je v Srednji Evropi zavzel za edinstvo kristjanov... Sredi prejšnjega stoletja se je dobro zavedal vloge, ki jo bo imela za prihodnost naroda izobrazba njegovih članov, še zlasti mla-

dih. Zato je pastoralnemu delovanju pridružil prizadevanje za rast omike, ki je bogastvo naroda, dediščina vseh in tisti humus, iz katerega more ljudstvo črpati prvino, potrebne za svojo rast in razvoj... Samo temeljita vzgoja in izobraževanje omogočata pravo žen in mož, ki so sposobni oblikovati svet, odprt za večne vrednote resnice in ljubezni.« Socialno in rodoljubno misel blaženega je papež pravno oblikoval svet, odprt za večne vrednote resnice in ljubezni.« Socialno in rodoljubno misel blaženega je papež najlepše izrazil, ko je povedal, da je Slomšek spodbujal socialne reforme in si prizadeval, »da bi njegovo ljudstvo zavzelo dostojno mesto v zboru drugih evropskih narodov. Pri tem pa nikoli ni zapadel v kratkovidni nacionalizem...« Janez Pavel II. je postavil Slomška za »vzor pristnega domoljubja« in zaželel, da bi njegov duh zavel tudi med južnimi brati. »Ko se oziram proti dragim deželam Balkana, v zadnjih letih žalostno zaznamovanim s spori in nasiljem, s skrajnimi nacionalizmi, s krutim et-

ničnim čiščenjem in z vojnamo med ljudstvi in kulturami, bi rad vsem pokazal pričevanje blaženega Slomška. Ta ljubitelj domovine in apostol sožitja pričuje, da je mogoče biti iskren domoljub in z enako iskrenostjo živeti in sodelovati z ljudmi druge narodnosti, druge kulture in druge vere.« Številni, zlasti italijanski mediji so po stari navadi spregledali veliko večino drugih papeževih besed in so še enkrat poudarili le stavke, ki so se tikali spora med južnimi Slovani; zanje je verjetno še vedno naravno, da je treba Slovenijo potiskati proti Balkanu... Z mislijo na združevalne evropske procese je sv. oče na koncu spodbudil prisotne, da bi hodili »po sledeh tega svetniškega in velikodušnega rojaka... Naj stara Evropa posreduje novim rodovom baklo človeške in krščanske civilizacije, ki je razsvetljevala pot naših dedov skozi tisočletje, ki se končuje.«

Med molitvijo Angelovega česčenja, ki so jo mediji oddajali po vsej Evropi, se je papež obrnil na Marijo, ki ji je bil Slomšek vedno zelo vdan; na prizorišču v betnavskem gaju je bila za papeževim stolom velika podoba ptujske Materje Božje, ki jo je blaženi posebno častil in ki ima poleg svetogorske in brezijanske pomembno mesto v vernosti slovenskega ljudstva.

V MARIBORSKI STOLNICI

Po kosilu in krajšem počitku v škofijski palači je sv. oče prispel ob 17.15 v stransko kapelo mestne stolne cerkve, da bi v tišini pokleknil pred Slomškovim grobom. To je bil verjetno najbolj intenziven trenutek njegovega pastoralnega obiska. Medtem ko je z obrazom v rokah pobožno pomolil, je v cerkvi zadonela Slomškova znana pesem *V nebesih sem doma*. Na srečanju so bili prisotni izbrani predstavniki oblasti, škofje in kardinali, predstojniki verskih redov in malteških viteзов, 20 rektorjev podonavskih univerz, ki so se zbrali v štajerski prestolnici, da bi proslavili 140-letnico visokega šolstva v Mariboru, ki mu je postavil temeljni kamen blaženi Anton Martin, in 340 delegatov vseslovenske sinode, ki bo imela pod geslom *Izberi življenje!* svoje prvo zasedanje v začetku novembra. Nadškof Kramberger je v uvodni pro-

DVODNEVNO POTOVANJE V MARIBOR

PO SLOMŠKOVIH POTEH

Ob proglasitvi škofa A.M. Slomška za blaženega je Apostolstvo sv. Cirila in Metoda iz Gorice v sodelovanju z nekaterimi župnijami pripravilo dvodnevno potovanje po Slomškovi poteh. V soboto zjutraj (18. t.m.) se je skupina 50 udeležencev tega potovanja zbrala najprej na Travniku v Gorici, nato pa še iz nekaterih kraških župnij in se v velikem pričakovanju podala na pot.

Z avtobusom smo najprej prispeli v slovenski Lurd, v Brestanico, nekdanji Rajhenburg v bližini Krškega. Veličastna Marijina bazilika je bila zgrajena ob zlatem jubileju Marijinih prikazovanj v Lurdu na Francoskem. V Marijini baziliki je župnik Jože Markuža opravil mašo. Tamkajšnji župnik g. Jože Špes pa je orisal zgodovino tega svetišča in predstavil umetniško podobo svetišča. Nato smo se okrepčali v bližnjem kmečkem turističnem gostišču in nadaljevali pot na Ponikvo. Vmes smo se ustavili tudi v Olimju, kjer smo občudovali prenovljeno cerkev in kjer je Slomšek pel svojo novo mašo, da bi se tudi zahvalil dobrotniku župniku Jakobu Prašnikarju. Zanimiva sta bila tudi ogled nekdanje samostanske lekarne, ki jo imajo nekateri za prvo na Slovenskem, in obisk v zeliščni lekarni. V župnijski baročni cerkvi na Ponikvi smo zape-

ROMANJE ŽUPNIJE RUPA-PEČ V MARIBOR

Beatifikacije Antona Martina Slomška se je udeležila tudi skupina romarjev iz Rupa-Peči, ki so se jim pridružili romarji iz Sovodenj, Gabrij, Štandreža, Števerjana in Gorice. Organizacijo je vodila župnija Rupa-Peč z domačim župnikom Viljemom Žerjalom in prizadevnim Ivom Kovicem in njegovo družino. Za cilj že tradicionalnega letnega romanja so izbrali za "romarski kraj" edinstveno udeležbo pri beatifikaciji in obisku papeža Pavla II.

Treba je bilo zgodaj na pot, saj je ob 4.30 avtobus že zapustil Rupo. Kljub zgodnji uri vožnja le ni bila prenaporna, saj smo, kot se za prave romarje spodobi, začeli dan z molitvijo, za prijetno vzdušje pa je poskrbela skupina pevcev iz Rupa-Peči, ki je z lepimi slovenskimi nabožnimi napetimi spremljala skoraj štiriurno pot do Maribora.

Na betnavski poljani se je že gnetilo na tisoče ljudi, ko smo se tudi mi končno le prerinili skozi ozke vhode in policijsko kontrolo do dodeljenih sektorjev. Vsakdo si je na najboljši način pomagal, da si je priskrbel čimboljše mesto. Časa pa ni bilo več veliko na razpolago in že smo postali del te ogromne množice, ki

li in molili ob krstnem kamnu, kjer je bl. Slomšek prejel sv. krst. Ob cerkvi stoji še kos orehovega debla, kjer je bil Slomšek odlikovan kot najboljši dvanajstletni učenec. Nato smo obiskali prenovljeno rojstno hišo A.M. Slomška. Pred leti je bila v zelo pomilovalnem stanju, sedaj pa je hišo odkupila mariborska škofija in jo preuredila v lepo spominsko hišo.

Ko smo dospeli do Maribora, je bil že večer, kljub temu smo se odpravili v stolnico, kjer smo počastili blaženega A.M. Slomška in zapeli na njegovem grobu.

Nato smo se odpravili v hotel Tabor, kjer so nas prijazno sprejeli in tudi pogostili.

Po veličastni slovesnosti na betnavski poljani, ko je sveti oče proglasil škofa Slomška za blaženega, smo doživeli nepopisno veselje, ki je zavladalo med vsemi navzočimi. Res je tedaj Božji Duh zavel nad vsemi, ki so v veliki zbranosti spremljali zgodovinski dogodek. Množica skoro dvesto tisoč vernih je pozdravljala papeža, prisotne kardinale in škofo ter slavila novega blaženega. Po slovesnosti in kosilu v hotelu nas je pot vodila domov. Spremljale so nas deževne plohe, medtem ko smo bili hvaležni Bogu, ker nam je pravil ta dan, ki ga je obdal s sončno svetlobo in prekrasno lepoto, ko je papež vodil slovesno bogoslužje. Ob tej priložnosti je Slovenija spet zaželela v širokem katoliškem obzorju in po vsem svetu.

Na poti domov smo se ustavili še za kratek počitek in okrepčilo ter se nato zadovoljni vrnili na svoje domove.

JM

je s pogledom, uprtim v veliki ekran obmogočnem oltarju, z navdušenjem zaploskala papežu, ki je ravnokar pristal na mariborskem letališču. Še malo je bilo nestrpnega čakanja in spet je ta ogromna masa ljudi vzvalovala s pisanimi šali, na katerih so poleg rumeno-bele barve papeževe zastave vzplapolale tudi barve slovenske zastave, ko se je sveti oče na svojem papamobilu začel prerivati skozi to živo gnečo in jo blagoslavljal.

Pričelo se je evharistično slavlje. Zastor nad podobo Antona Martina Slomška se je začel počasi spuščati. Bili smo soudeleženi pri izjemnih dogodkih beatifikacije in evharistične daritve, ki jo je Petrov naslednik z vso ljubeznijo do slovenskega naroda daroval v slovenskem jeziku.

Po končanem slavlju, ko se je papež že poslovil od betnavske planjave, nas organizatorji niso hitro izpustili s prireditvenega prostora. Gneča je bila prevelika, da bi vsa naenkrat zapustila ogromno prizorišče. Tako smo imeli še nekaj časa za kako spominsko fotografijo pred oltarjem (na sliki) in, kdor je želel še kak poseben "souvenir", si je lahko priskrbel rdeče begonije, ki so krasile oltar.

Kmalu smo lahko zapustili prizorišče in se odpravili na nov, skoraj neverjeten podvig: treba je bilo najti naš avtobus, ki je nosil številko 92, in to ni bilo kar tako enostavno. Srečevali smo avtobuse s številkami 91, 93, 94, 292 in še druge podobne, našega pa nikjer. Sicer pa so se s tem lovom na avtobus morale spoprijeti v glavnem vse skupine romarjev. Po skoraj dvehurnem iskanju smo le prišli vsi do avtobusa. Čakala nas je še pot domov. Kmalu po odhodu iz Maribora nas je presenetila kratka ploha, ki pa so jo kaj kmalu pregnali sončni žarkih in privabili čudovito mavrico. Bog ve, verjetno je ta mavrica prinesla Slomškov pozdrav, ki se je ta dan veselil s svojim narodom.

Postanek smo imeli še v prijetni restavraciji Pri Urbančku v Dramljah, kjer so nas pričakovali za kosilo, pa so nas morali postreči z večerjo.

Pustili smo za seboj štajersko deželo in se počasi približevali domu. Za nami je bilo izredno doživetje, ki bo ostalo neizbrisno v naših srcih. V imenu vseh udeležencev se moramo zahvaliti organizatorjem župnije Rupa-Peč, ki so nam omogočili ta nepozabni dan.

MS

SVETNIK TEDNA

20. SEPTEMBER

SILVESTER ČUK

EVSTAHIJ (EVSTATIJ), ŠKOF

V hudih stiskah poznega srednjega veka (v 14. stoletju, ko so razsajale razne kužne bolezni) se je med ljudmi začelo širiti češčenje "štirinajstih zavetnikov v sili", to je 14 svetnikov, ki so jih častili za posebne potrebe in jih zato tudi slikali. To češčenje je najverjetneje nastalo takole: v življenjepisih in v cerkvenih obrednih knjigah so brali, kako je Bog te svetnike za njih življenja v posebni potrebi izredno, včasih tudi čudežno uslišal, zato so se obračali ljudje k njim po pomoč. Za večino teh zavetnikov v sili nimamo povsem zanesljivih zgodovinskih podatkov, temveč povečini samo legende (pobožne povesti). Vse legende, pravijo poznavalci, imajo zgodovinsko jedro.

Med "štirinajstimi zavetniki v sili" najdemo tudi današnjega godovnika sv. Evstahija. Njegovo grško ime pomeni "rodoviten, poln klasja". Poleg sv. Huberta (njegov spomin obhajamo 3. novembra) ga časte kot svojega zavetnika lovci in gozdarji in pogosto oba svetnika zamenjavajo, ker sta si tudi njuni legendi zelo podobni. Evstahijevo češčenje je prišlo v Evropo z Vzhoda. Po ugotovitvah milanskega kardinala Schusterja je Evstahij istoveten s sv. Evstatijem, antihijskim patriarhom, ki se je izkazal kot odločen nasprotnik arianizma na koncilu v Niceji ter je umrl okoli leta 337 v pregnanstvu v Traciji. Sveti Evstahij, ki je prišel v seznam "štirinajstih zavetnikov v sili", je bil po legendi mučenec. Njegovo slikovito zgodbo je sprejel v svojo znamenito knjigo Zlata legenda (Legenda aurea), ki jo je dokončal leta 1264 Jacobus de Voragine. Možno je bil rimski častnik za časa cesarja Trajana (98-117). Ime mu je bilo Placidus. Nekoč se mu je na lovu med košatim rogovjem jelena, katerega je zasledoval, prikazal križani Odrešenik, ki ga je nagovoril in ga povabil, naj se da krstiti. Poslušal ga je in se dal krstiti z vso svojo družino. Pri krstu je dobil ime Evstahij. Potem je v življenju veliko trpel; njegova usoda je bila podobna usodi svetopisemskega trpinca Joba. Vse se srečno konča, Evstahij se vrne v rimsko vojsko in kot general premaga barbare. Po zmagi se noče udeležiti zahvalne daritve na čast poganskim bogovom in pove, da je kristjan. Zaradi tega obsodijo na smrt njega, ženo in oba sinova. To naj bi se zgodilo pod cesarjem Hadrijanom (117-138). V resnici ni bil noben rimski mučenec, njegovo češčenje je prišlo k nam, kot rečeno, z Vzhoda.

Upodablja ga z jelenom, ki ima sredi rogov lesketajoči se križ; včasih tudi kot viteza ali lovca na konju, ki trobi v lovski rog. Poleg lovcev in gozdarjev so ga za svojega zavetnika izbrali tudi kramarji, pletilci nogavic in suknjarji. Njegove prigode in prigode njegove družine so upodobljene na 33 barvnih slikah na oknih veličastne gotske katedrale v Chartresu. Nemški slikar Albrecht Durer ga je upodobil v lesorezu s čudežnim jelenom.

Ime Evstahij je pri nas zelo redko. Skrajšane, v glavnem klicne oblike imena Evstahij so Stahi(j), Staš in Staško (zadnji dve sta lahko tudi iz imena Stanislav).

V Vatikanskem dnevniku

SLOMŠEK IN NAŠ ČAS

Povzemamo nekaj misli iz članka, ki ga je 15. septembra letos prispeval za vatikanski dnevnik L'Osservatore Romano vicepostulator v postopku za Slomško-vo beatifikacijo dr. Marijan Turnšek.

Celota njegovega življenja razodeva, kako je učlovečil nekaj božjega. Kot je zapisal pisatelj Alojz Rebula: "Takšen, se pravi zanosno zagledan v večnostni cilj, a vendar ves doživeto zgodovinski, tako katoliško univerzalen, a istočasno tako nezamenljivo slovenski, se nam Anton Martin Slomšek zarisuje v enega najvišjih moralnih vrhov našega naroda. Danes lahko mirno dodamo: "in Evrope ter sveta". Ob vsem tem pa je znal o sebi zapisati: "Revna rozga sem, a po tebi, trti (Kristusu), bom spopolnil vse." Ta stavek izraža vso realnost njegovega svetniškega življenja, za katerega se je boril s seboj in s svojo na-

ravo, ki je bila nagnjena k slabemu. A prav zato, ker je tukaj zmagoval, je mogel, kot sam pravi, "v tvarne reči utopljen srca dvigati kvišku". Od ene do druge postaje svojega življenja, zmeraj pripravljen služiti Cerkev, je dosegal vedno večjo duhovno zrelost, ki je njegovo po rodu nekoliko trdo (morda celo trmasto) naravo preoblikovala v osebnost, ki je s krotkostjo in modrostjo vodila ljudi po evangelijski sledi. Postal je pravi "duhovni oče" svojim vernikom: tako duhovnikom kot laikom. Preprosto bi lahko zaključili, da je vsem postal vse, da bi vsaj nekaterim pomagal k odrešenju.

5

ČETRTEK
23. SEPTEMBRA
1999

"je, kar je"

TATTOVI ZA
LETO 2000

Prehod v novo tisočletje lahko poj-
mujemo na več načinov. Lahko nanj
gledamo kot na mistični trenutek in
začetek novega obdobja za človeš-
tvo; v njem lahko vidimo grozečo na-
poved za prihodnost; lahko pa le ko-
ledarski dogodek, preprosto spre-
membo datuma ali trenutek, ko bodo
računalniki ponoreli in bodo letala
padala ter bomo izgubili ves denar,
ki smo ga imeli na bančnih računih.
Nekateri so razmišljali predvsem o sle-
dnjem, ko so se spomnili, da lahko
na prelomnico gledajo na še en na-
čin: lahko jo vidijo kot enkratno pri-
ložnost za fantastične prevare.

Priložnost naredi tatu, pravijo Ita-
lijani, in kaj je boljšega od tako veli-
ke priložnosti za velike tatvine? Ve-
čina prevarantov je v vsej zgodovini
žlahnte in vendarle moralno opore-
čne umetnosti varanja izkoriščala dve
dejstvi, naivnost ali nevednost žrtev
in lastno iznajdljivost. Profesor duhov-
ne teologije v Rimu se mi je nekoč
potožil, da se je svet najbrž res po-
kvaril: če so bili nekoč v Neaplju še
izredno iznajdljivi in so si izmislili ti-
soč različnih načinov, da te okradejo,
danes pa tega ni več in človeka gro-
bo in banalno okradejo z orožjem. Ni
več prebrisanosti, ostalo je le še nasilje.

Mnogi ljudje ne vedo, kaj je raču-
nalniški problem leta 2000. Na krat-
ko povedano, gre za dejstvo, da so
mnogi računalniki programirani tako,
da prepoznajo le zadnji dve šte-
vilki pri letnici. Za prvi dve predpo-
stavljajo, da sta 1 in 9. Leta 2000 se
bodo zmedli, ker ne bodo razumeli,
da je leto 2000, temveč bodo "mislili",
da se piše leto 1900. In takrat ne-
kaj ne bo v redu. Če poleg tega ta
problem še označimo z nerazumljivo
kratico Y2K, je stvar videti toliko
bolj grozeča. In prav to izkoriščajo
prebrisanci. Mediji namreč govorijo
o Y2K, mnogi vedo, da je nekaj sicer
nejasnega, kar pa nam vsem grozi,
in da vlade porabijo veliko denarja,
da ta računalniški problem popravijo.
Vse to so odlične predpostavke
za dobro prevaro. Pa si oglejmo, kaj
se dogaja predvsem v ZDA.

Na dom vas pokliče lažni pred-
stavniki vaše banke in vam vljudno pove,
da banka še ni pripravljena na leto
2000 in, da se slučajno ne bi zgodilo,
da bi bili ob denar, vas prosijo za po-
datke glede vašega bančnega računa,
s katerega bo iz varnostnih ukrepov
preseljen denar na edini varni račun in,
ko bo nevarnost mimo, bo denar vr-
njen na vaš račun. Je treba dodati,
da "nevarnost" ne bo nikoli minila?

Na podoben način vas tokrat po-
kliče predstavniki vaše družbe za kre-
ditne kartice. Če hočete še naprej u-
porabljati svojo kreditno kartico, vam
mora ona poslati nalepko z rdečimi
pikami, ki jo morate nalepiti čez ma-
gnetni trak na kartici. Seveda ji po-
leg tega morate dati še naslov in šte-
vilko kreditne kartice. S tem ji boste
plačali počitnice na kakem karib-
skem otoku in kdove še kaj...

Nekatere upokojece so tudi us-
peli prepričati, da so predstavniki vla-
dne organizacije in da se bo zaradi
problema Y2K začasno blokiral sistem
za izplačevanje pokojnin ter navaden
denar ne bo več uporaben. Zato pro-
sijo upokojece, da pretvorijo vse
svoje imetje v gotovino, jo pošljejo
njim, oni pa jim bodo poslali nazaj
isto vrednost v zlatu. Jasno, da se po-
tem takoj tudi pošte zapletejo v pro-
blem Y2K in zlato nikoli ne prispe.

Če pa banke zatajijo, je bolje, da
hranite denar doma. Toda doma ni
prav varno. Zato vam tisti, ki so zaskr-
bljeni za vaš denar, prodajo knjigo,
ki ima na sredi izrezane strani, kamor
lahko varno skrivate denar in nihče
ne bo posumil, da ste ga dali tja. Nih-
če, razen tistih, ki so vam knjigo pro-
dali in dobro poznajo tudi vaš na-
slov, kamor so vam to varno skriva-
lišče poslali. Dovolj je, da vas obiščejo
takrat, ko bo zmanjkalo elektrike za-
radi leta 2000, in bodo točno vede-
li, kam ste skrili bankovce.

PETER SZABO

ODMEV NA LETOŠNJO DRAGO

MED MITOM IN
RESNICHNOSTJO

MAJDA ARTAČ STURMAN

K razmišljanju o mitih me je spod-
budilo predavanje profesorja Vaska
Simonitija, ki je na letošnji Dragi z
navajanjem nekaterih slovenskih
mitov - lepe Vide (na sliki), Martina
Krpana, hlapca Jerneja - in njihovo
interpretacijo dregnil v osje gnezdo.
Poudaril je negativno vlogo šole, ki
da mladim posreduje mitizirane li-
terarne podobe naivnežev, poražen-
cev in nezadovoljnežev in jih preti-
rano poudarja, saj je celo na najvišjih
Cankarjevih priznanjih za znanje ma-
terinščine mogoče prebrati v ozadiju
besedi "hlapec Jernej". S tem naj bi
se že v mladih ljudeh ustvarjal občutek
zamorjenosti, hlapčevstva in poni-
žnosti, ki naj bi se odražal tudi v
pokornem odnosu do oblasti.

Ne strinjam se s predavateljevo
črnogledostjo glede vloge, ki naj bi
jo umetniška besedila in liki igrali
pri oblikovanju mladostnikove zave-
sti. Stiske in preizkušnje, drža glave-
nega junaka, njegova tragedija, o-
sebni zlom ali katarza lahko ganejo
ali presunejo bralca, lahko pa ga tudi
odbijajo in zamorijo, na njegovo za-
vest delujejo različno. Kajti, kolikor
je bralcev, toliko je mnenj, toliko je
vizij literarnega besedila. V šoli pro-
fesorji navadno predstavljamo več
možnosti interpretacije istega dela.
Toliko je res, da je tudi najbolj razšir-
jen slovenski mit, vsem poznani mit
lepe Vide, ki pooseblja hrepenenje,
doživel vrsto predelav, ki sta jih v te-
meljni študiji o lepovidinskem mo-
tivu analizirala literarna zgodovinar-
ja J. Pogačnik in F. Zadravec.

Vsak narod ima svojo mitologijo,
ki se izgublja v megleni pradavnini
in predstavlja neprecenljivo zaklad-
nico, iz katere so zajemali besedni,
glasbeni in likovni ustvarjalci. Toda
poleg pradavnih, antičnih in sred-
njeveških mitov se danes z veliko na-
glico ustvarjajo novi miti. Gre za lju-
di, katerih usoda je zaradi nenavad-
nih življenjskih okoliščin ali naključij
(zlasti tragične smrti) postala simbol
izjemnosti, enkratnosti. K ustvarjan-
ju novodobnih mitov veliko prispe-
vajo sodobna obveščevalna sredstva
in njihova odmevnost: tako nastaja-
jo sodobne legende oziroma živ-
ljenjske zgodbe ljudi, pri katerih je
komajda še mogoče ločiti izmišlje-
no od resničnega, mitično od stvar-
nega. Kaj reči o slavni pevcih, ki so
umrli mladi in zagonetne ali nasil-
ne smrti, kot John Lennon, Jim Mor-
rison in drugi, o Che Guevari? Neka-
teri krogi mladinske kulture iščejo
navdih prav v likih takih nenavad-
nih, prezgodaj izgorelih ljudi. Naj-
bolje lahko razumemo proces miti-
zacije, če se zamislimo v usodo prin-
cese Diane, ki je kar čez noč postala
ena najbolj oboževanih in pomilo-
vanih mladih žensk. Mlada, lepa,
toda skrajno nesrečna, saj je mno-
go prezgodaj umrla.

Usoda mitičnih junakov je naj-
večkrat tragična, pretresljiva, a ven-
dar za bralca in gledalca toliko bolj
zanimiva, razburljiva in privlačna.
Zato ni čudno, da so usode sloven-
skih literarnih mitov tragične ali ovi-
te v tančico elegičnosti, seveda s ka-
ko izjemo, kot sta npr. silak Martin
Krpna, ki je s svojo prebrisanostjo
ugnal dunajski dvor, in šibki pastir
Peter Klepec, iz katerega so se na
paši vsi norčevali, dokler mu ni Bog
podelil nadnaravne moči, s katero

se je lahko maščeval svojim tovari-
šem za storjene krivice.

Glede Martina Krpana, nad kate-
rim se navdušujejo zlasti otroci, se
mi zdi posebno zanimiva in izvirna
interpretacija Mirana Košute v eseju
Krpanova sol. Martin Krpan je v vre-
čah tihotapil sol med Trstom in Du-
najem preko Vrha sv. Trojice, sol pa
simbolizira znanje in modrost. V po-
dobi prebrisanega naivneža se ute-
lešata znanje in vedenje, ki se pre-
takata po slovenskih tleh, njegovo
zgodbo pa lahko interpretiramo kot
metaforo slovensko-italijanskih li-
terarnih odnosov. In kaj je spodbud-
nejše kot Krpanova prebrisanost, ra-
zumnost, trezna presoja razmer?

Kot nam je v čast lik Martina Kr-
pana, ki pooseblja praktično ljudsko
modrost, a obenem pretakanje li-
terarnih vedenj, tako je pozitiven lik
tudi kralj Matjaž, katerega pozna
malodane vsak slovenski otroček.
In ne recite mi, da mitični kralj z dol-
go brado, ki s svojo vojsko pod go-
čaka na ugodni trenutek, da pome-
te z vsemi sovražniki (slovenskega
naroda), ne vzbuja v malčkih obču-
dovanja, uporništvu in samozavesti!

Zanimivo pa je, da literarni zgo-
dovinar Silvo Fatur ne povezuje tega
mita s tujim, ogrskim kraljem Mati-
jo Korvinom - kot se največkrat pou-
darja - temveč z upornim kmetom
Matjažem, ki je leta 1478 vodil upor-
niško kmečko vojsko na Koroškem.

V ozki soteski ob Ziljici je petdeset-
krat večja turška vojska premagala
kmete, strahotni poraz in trpljenje
mater, žena in sester, ki so jokale za
pobitimi, pa naj bi pripomogla k
oblikovanju mita o kralju (vodji u-
pornikov) Matjažu. V njem se odraža
večstoletno kolektivno hrepenenje
po narodovi samostojnosti, med-
tem ko lik lepe Vide uteleša indivi-
dualno hrepenenje.

O mitu lepe Vide se je prelilo toli-
ko črnila, da bi bilo težko napisati o
njem kaj bistveno novega. Pa vendar.
Podoba nezadovoljne poročene žen-
ske, ki si obeta srečo daleč od doma-
čega kraja, starega moža in bolnega
otročiča, je simbolična. Simbol hre-
penenja, pravi literarna veda, a zakaj
ne bi bila tudi življenjska parabola?
Končno se čar tujine kar hitro razbli-
ni in lepa Vida si želi nazaj domov.
Verjetno tudi doma ne bi bila srečna,
a tuji svet se je izkazal za varljivega.
Bolje doma, kdor ga ima! Zgodbo o
lepi Vidi bi lahko brali torej tudi v tem
narodno bolj spodbudnem ključu.

Glede hlapca Jerneja pa menim,
da imajo pri njegovi mitizaciji prste
vmes tisti literarni zgodovinarji, ki so
prisegli na Marxov *Kapital* in so vi-
deli v obupanem Sitarjevem hlapcu,
ki ne najde pravice ne pri posvetni
ne pri cerkveni gosposki, možnost,
da ustvarijo junaka za ljudske mno-
žice in za proglašanje razrednega
boja. Ta Cankarjev lik bi lahko osvob-
dili ideološke navlake in ga začeli
dojemati drugače, bolj človeško: kot
pretresljivo figuro izmozganega re-
veža, ki se je v Cankarjevem času dan
z dnem spopadal z lakoto, pomanj-
kanjem, propadanjem, izseljevanjem.
Koliko tragičnih junakov je v Cankar-
jevih pripovedih: nerazumljeni ume-
tniki, napredni intelektualci, hrepe-
neče in trpeče matere, zapostavljeni
otroci in vsi skupaj sestavljajo mozaik
pisateljeve življenjske in duhovne
avtobiografije. Hlapčevski mit se je
verjetno oblikoval, ker je pač ustre-
zal določeni politični kulturi, ki je na
njem gradila svojo oblast in pokor-
nost množic. Ali niso prav tako kot
hlapec Jernej pretresljivi junaki učitelj
Martin Kačur, slikar Mate, študent
Maks in drugi?

V zvezi s Cankarjevimi delom in
njegovo naravnostjo se je pred ka-
kim letom na straneh osrednje-
slovenskih časopisov odvijala polemika,
v katero so posegli vidni sloven-
ski kulturni, literarni in cerkveni
predstavniki. Za branje Cankarjevih del
je treba dozoreti. Če jih dijaki berejo
v višjih razredih, dovolj opremljeni z
znanjem, napotki in z že oblikova-
nim estetskim čutom, potem jih be-
rejo radi. Pri tem utegnejo ceniti ču-
dovito skladiščno preprostost, har-
monijo in ritem Cankarjevega sloga
in se stopnjema približujejo veličini
pisateljevega duha.

Da bi pa profesorji slovenščine s
svojimi razlagami literarnih mitov
vplivali na mlhavo in pokorno držo
svojih učencev, kolikor vem in poz-
nam prizadevanja predmetnih pro-
fesorjev (pri nas), ne bi mogla reči.

Prej bi veljalo nasprotno! Arhetip-
ske podobe in literarni miti, ki odra-
žajo večstoletna hrepenenja in prič-
akovanja slovenskega naroda, mlade
vsekakor spodbujajo k spoznan-
vanju slovenske literature in jih prej
usmerjajo k samozavesti in pokor-
nosti kot pa ponižnosti.

SLOVENSKA PROSVETA
IN REVUJA MLADIKAPODALJŠAN
NATEČAJ
ZA MLADE

Slovenska prosveta in re-
vija Mladika razpisujeta ob
75-letnici pisatelja Alojza
Rebule in ob 50-letnici Sloven-
ske prosvete Poletni natečaj
za vse mlade v starosti od 14.
do 24. leta.

Napišijo naj svoje vtise - članek ali
recenzijo - o romanu *Cesta s cipreso
in zvezdo* pisatelja Alojza Rebule in
pošljite na naslov: Mladika, ul. Doni-
zetti 3, 34133 Trst s pripisom *Natečaj
Rebula*.

Prireditelji so odločili podaljšati
natečaj do konca novembra letos, ta-
ko da se bodo tekmovanja lahko u-
deležili tudi dijaki, ki so poleti "odlo-
žili" šolska in podobna zanimanja.
Rok za predstavitev tekstov bo torej
zapadel 30. novembra 1999.

Posebna komisija, ki jo bosta do-
ločili obe ustanovi, bo izbrala najbolj-
še spise in jih nagradila s knjižnimi
nagradami.

Prva nagrada: dnevnik Alojza Re-
bule *Previsna leta* in drugih devet
knjig založbe Mladika po izbiri iz
seznama.

Druga nagrada: dnevnik Alojza
Rebule *Previsna leta* in drugih osem
knjig založbe Mladika po izbiri iz
seznama.

Tretja nagrada: dnevnik Alojza
Rebule *Previsna leta* in drugih sedem
knjig založbe Mladika po izbiri iz
seznama.

Četrta nagrada: dnevnik Alojza
Rebule *Previsna leta* in drugih šest
knjig založbe Mladika po izbiri iz
seznama.

Peta nagrada: dnevnik Alojza Re-
bule *Previsna leta* in drugih pet knjig
založbe Mladika po izbiri iz seznama.

Od šestega do desetega mesta je
na razpolago še pet tolažilnih knji-
žnih nagrad iz seznama po izbiri na-
grajencev.

Knjige na izbiro so iz priloženega
seznama do izčrpanosti zaloge. Po-
tem bomo izbrane knjige nadome-
stili z drugimi.

Seznam knjig, iz katerega se lah-
ko izbirajo nagrade: M. Maver, *Vinka
Beličiča pogled nazaj*; Slovenski kul-
turni klub, *Večer z Alojzom Rebulo*,
J. Peterlin, *Slovensko tržaško gleda-
lišče 1945-1975*; V. Beličič, *Bližine in
daljave*; Gallusovo zvočno bogastvo
(cd plošča); A. Rebula, *Severni križ*;
P. Parovel - A. Tasso, 1689 - *Trieste,
Lubiana e la Carsia di J.W.Valvasor*;
D. Fabjan Bajc, *Lažni prijatelj*; P. Pa-
rovel - A. Tasso, *Repentabor*; B. M.
Pertot, *Pesmi iz pipe*; A. Rebula, *Pre-
visna leta*; B. Volpi Lisjak, *Slovensko
pomorsko ribištvo*; M. Sosič, *Baleri-
na, Balerina*; A. Kosmač, *Ricmanje
včeraj in danes*; I. Tavčar, *Ta mala
zemsko večnost*; M. Pirjevec, *Tržaški
zapis*; Video: Sejalec, *Usmiljeni Sa-
marijan*; A. Kosmač, *Boršt skozi čas*;
N. Nadlišek-Bartol, *Fata morgana*; S.
Janežič, *Moj prvi dnevnik*; R. Ferrari,
Murva Fabianijevih; M. Rus, *Pesmi in
časi*; Z. Tavčar, *Slovenci za danes II.
del*; Posamezni zborniki Drage od le-
ta 1969/70 do leta 1997, *Sledovi Dra-
ge in Svobodni mikrofoni Drage*.

PREDSTAVITEV V OKVIRU VILENICE

PREGARČEV VELIKI MALI SVET

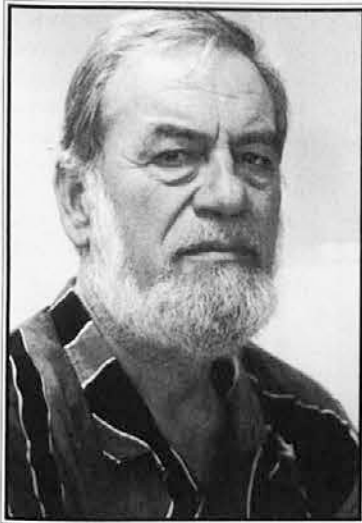

FOTO KROMA

V četrtek, 9. t.m., je bil v dvorani občinske stavbe v Sežani v okviru Vilenice posvet o Trstu, ob koncu katerega so predstavili najnovejšo pesniško zbirko Aleksija Pregarca. O svojem delu je najprej na kratko spregovoril avtor sam, nakar je v italijanskem jeziku prosto spregovoril tržaški književnik in politik Manlio Cecovini, ki je napisal tudi uvod v Pregarčev trijezično zbirko. V slovenskem jeziku pa je Pregarca in njegovo zadnje delo predstavil Jurij Paljk. Njegov poseg objavljamo v celoti.

Tržaški književnik Aleksij Pregarc, čigar pesniško zbirko v treh jezikih *Moj veliki mali svet*, *Il mio grande piccolo mondo*, *My big little world*, danes z veseljem predstavljamo, se je rodil leta 1936 v znani slovenski vasi Ricmanje pri Trstu. Pesniška zbirka je izšla pri založbi Mihelač v Ljubljani. Pregarc je v zamejstvu zelo poznan kulturnik, pesnik, dramski igralec in predvsem pa kot samohodec, kot razmišljujoč izobraženec, ki se je vedno odzival na premike in spremembe v družbi za mejo in tudi v vseslovenskem kulturnem prostoru. Doslej je izdal sedem pesniških zbirk, o katerih so skorajda vse vsaj dvojezične, če ne večjezične. Mislim, da je to ena od značilnosti Pregarčeve osebnosti in njegove ukorenjenosti v družbo pri nas, za mejo, kjer Slovenci živimo in delamo na najbolj zahodnem in najbolj jezikovno in narodnostno izpostavljenem robu slovenskega naroda. Aleksij Pregarc se zato nujno vsak dan srečuje z bogato italijansko kulturo in živi tako v slovenski kot italijanski družbi. Zato ni nič čudnega, če je uvod k pesniški zbirki *Moj veliki mali svet* napisal znani in cenjeni tržaški italijanski kulturnik in pisatelj Manlio Cecovini, katerega na Tržaškem in v Italiji poznamo kot pretanjeneva misleca in mojstra peresa.

Cecovini ugotavlja v uvodu, ki mu je dal naslov *Vesoljnost poezije*, da je Pregarčeva poezija spoznal skozi odlične prevode Jolke Milič. Takole tudi zapiše: "Med primerjavami, in sicer med jeziki, ki jih obvladam, sem prišel do spoznanja, morda nekoliko čudaškega, vendar ne neverjetnega, da Pregarčeva poezija preprosto zabrbi v dober prevod, tako da niso potrebna zatekanja k približnostim, k umetnosti, k skladenjski zamotanosti, k vsemu, na kar se prevajalci sklicujejo, ko jim ne uspe najti za določene zanke besedila ustrezno izraznost v svojem jeziku." Če Cecovini meni, da je Jolka Milič zelo dobro prebrala Pregarčeve pesmi v Dantejev jezik, in o tem ni nobenega dvoma, potem moramo reči isto tudi za Katarino Minatti, ki je s sodelovanjem Geralda

Parksa poskrbela za angleški prevod Pregarčevih poezij in tako imamo v rokah za oko prijetno knjigo, ki jo je grafično oblikoval slovenski goriški slikar beneškega rodu Hijacint Iussa.

O dobri poeziji je težko reči kaj pametnega, ker se poezija najlepše sama predstavlja s svojo izpovednostjo, in to predvsem zato, ker je dobra poezija tudi vizija, več kot le opis neke stvarnosti, nekega občutka, neke impresije, nekega stanja duha. Poezija je v bistvu čudež, ki se zgodi samo izbranim, tistim, ki še verjamejo v posvečenost vsake besede in vsakega napisanega verza. *Moj veliki mali svet* je poezija o Pregarčevem svetu, ki je ujet med Krasom in Jadranskim morjem, a obenem tudi odprt svetu, odprt vsem in vsakomur, tako kot je odprt Tržaški zaliv. Zato je *Gornji Ključ* Pregarcu več kot le vzpetina med Lonjerjem in Bregom, saj je tu, če citiram pesnika "v domačnost ves svet zajet", a tudi "kraj mavričnega razgleda". Pesnikov veliki mali svet je tudi kraj, kjer pesnik sam pove "Tako jaz slutim, bolj kot vem". In s tem zadevne v srž vsake poezije, ki je bolj slutnja kot pa vedenje. Mestoma Pregarčeva poezija doseže dramatičnost slutnje bivanjske ujetosti, saj v eni svojih poezij pravi: "tako / zapisa je konec / postajam tu molče in staram se / za najdražje sem bivak pripravil / borjač uredil za kraški okras..."

Upam, da je to samo trenutna slutnja, trenutna slabost in vdaja pred svetom, v katerem pesnik živi, kajti Aleksiju želimo še veliko "posvečenih stanj", v katerih pesnik kar nehote seže po peresu in zlije na bel list novo pesem. To si Aleksij vsekakor zasluži, letos namreč obhaja tridesetletnico svojega publicističnega objavljavanja in prav te dni je izšla pri založbi Branko v Novi Gorici tudi njegova knjiga, ki ima zgovoren naslov *Blagi izzivi*. V njej je pesnik zbral svoje vtise in odzive na trenutne težave, v katerih Slovenec ob meji živi. Večina teh zapisov je bila objavljena v tedniku *Slovenec* v Italiji *Novem glas*, v uredništvu katerega upamo, da se nam bo s svojimi zapisi, katere odlikuje jasna misel in klen, a sočen jezik, še oglašal. Ne preostane mi drugega, kot da pesniško zbirko *Moj veliki mali svet* toplo priporočam v branje in pesniku zaželim še mnogo let tihega in plodnega druženja z muzami.

V GALERIJ ZAKONCEV SKERK V TRNOVCU

GIUSEPPE ZIGAINA V BAJTI

FOTO KROMA

Zakonca Zora Koren Skerk in odvetnik Jože Skerk nadaljujeta s prireditvami izjemnih likovnih razstav v lastni galeriji v Trnovci, v Bajti.

V soboto, 18. t.m., je bila v likovni galeriji Skerk svečana otvoritev zadnjih likovnih stvaritev znanega furlanskega umetnika Giuseppa Zigaina (na sliki drugi z desne), ki je tokratnim delom dal naslov *Ikone za prehod*. Na odprtju razstave so bili prisotni umetnik, zakonca Skerk, spregovorili pa sta tudi deželni odbornik Franco Franzutti in župan devinsko-nabrežinske občine Marino Vocci. Oba sta poudarila važnost delovanja zakonca Skerk in podčrtala predvsem dejstvo, da galerija zakonca Skerk bogati kulturni prostor na Krasu, njen pomen pa gotovo presega meje tržaškega Krasa samega, saj v galerijo zahajajo obiskovalci iz vse dežele, iz Slovenije pa tudi iz Veneta in Avstrije.

Giuseppe Zigaina je sam spregovoril o svojem delu in notranjih vzgibih, ki ga že dolga leta silijo k ustvarjanju. Omenil je predvsem zavezanost zelenju, ki tako označuje Trnovo in Skerkovo domačijo; dejal pa je, da tudi sam živi v Červinjanu sredi zelenja in sredi zemlje, ki ji pripada.

O samem avtorju in njegovih najnovejših delih pa je spregovoril direktor mednarodnega grafičnega centra iz Ljubljane dr. Zoran Kržišnik, ki je dejal, da je ime Zigaine gotovo presešlo meje Furlanije, od koder je umetnik doma: Zigaina namreč živi in dela v Červinjanu, kjer ima dom in tudi atelje. Dejalo je, da gre za likovnika svetovnega formata, ki je sicer res ujet v okolje in prostor, v katerem živi, a ga s svojimi umetniškimi deli

presega. Dr. Kržišnik je tudi dejal, da se Zigaina ukvarja s skrivnostjo življenja na naši zemlji, omenil prijateljevanje umetnika z drugim velikim Furlanom Pasolinijem. O razstavljenih Zigainovih delih je dejal, da jih odlikuje sanjska pokrajina, v kateri je povsod prisoten horizont. Izrecno pa je poudaril pomen vloge, ki jo je za Zigaina imel lik očeta, saj se Zigaina večkrat vrača k slikanju lastnega očeta, ki deluje prav monumentalno na običajno hladno modri podlagi. O umetniku je dr. Kržišnik še dejal, da je slikar in grafik, a "hkrati poet svoje zemlje in njen glasnik".

Ob razstavi Zigainovih grafičnih listov, ki so pretežno jedkanice in mešane tehnike, je galerija izdala katalog s tremi predstavitenimi zapisi; v italijanskem jeziku esej, ki ga je napisal predsednik združenja evropskih likovnih kritikov René Berger, zapis dr. Zorana Kržišnika je v slovenskem jeziku, medtem ko je v nemškem jeziku pisal Michael Semff, ki je direktor grafičnega in risarskega oddelka v muzeju moderne umetnosti v Münchnu na Bavarskem. V katalogu je tudi lepo število reprodukcij Zigainovih del, ki so razstavljeni v likovni galeriji Skerk v Trnovci.

Razstava bo odprta do 17. oktobra, in sicer ob petkih od 16. do 19. ure, ob sobotah od 10. do 13. ure in od 16. do 19. ure, v nedeljah pa od 10. do 13. ure. Za morebitne obiske izven urnika pa se lahko večje skupine obrnejo na gospo Zoro Koren Skerk na telefonsko številko 040 200346. Prijazna gospa Zora bo rada ustregla lepega željnemu obiskovalcem.

JUP

OB OSEMDESETLETNICI
P. IVANA TOMAŽIČA

POMEMBNI POBUDNIK IN MECEN

Pater Ivan Tomažič ni le pisec knjig in razprav o izvoru Slovencev in njihovih najstarejših zgodovinskih obdobjih, s katerimi je vznemiril strokovno javnost, ki je skušala ugovarjati njegovim spoznanjem o novi zgodovinski podobi Slovencev kot potomcev davnih Venetov, temveč vedno optimistični pobudnik številnih slovenskih projektov in nesebični mentor kulturnega, znanstvenega in pedagoškega slovenskega uveljavljanja v avstrijskem glavnem mestu.

Rodil se je pred osemdesetimi leti, na začetku poletja 1919 v vasi Pregarje v slovenskih Brkinih, in že kot otrok okusil vso bridkost tedanjega fašizma. Obiskoval je italijanske šole in po gimnaziji v Frascati pri Rimu stopil v red klerincev. Ti so ga poslali v Španijo, kjer je v neprijaznih vojnih letih 1939-1944 študiral bogoslovje v represivni atmosferi Francovega režima. Vendar je trda španska šola oblikovala njegov značaj, utrdila njegovo samodisciplino in samoodpoved, ki je povezana tudi s patrovo osebno skromnostjo.

Od leta 1946 do 1953 je bil kaplan v Rimu, potem pa se je preselil v klerinsko skupnost na Dunaju, kjer še danes skrbi za bolne in ostarele v dunajskih bolnišnicah in domovih. Tudi tistim, ki so obupali nad življenjem, prinaša dobroto in ljubezen.

Poleg tega dušnega dela se je na Dunaju dodobra razvil njegov narodni čut. Postopoma je postal goreč bojevnik za slovensko narodno stvar. Na Dunaju je že sredi osamelih petdesetih let začel zbirati slovenske študente in druge Slovence in jim nuditi pomoč. Z vitalno energijo in drznim pogumom je s skromnimi začetnimi sredstvi zgradil študentski dom Korotan, ki se je postopoma razrasel v gostoljubno zatočišče Slovencev z vseh vetrov in v pomembno kulturno središče. Istočasno pa še danes vodi dom Koper, ki je v pretežni meri namenjen slovenskim študentkam.

Pater Ivan Tomažič kljub visokemu jubileju še vedno izžareva mladeniško energijo. Gori za slovensko stvar. Je pisec številnih knjig in razprav v jasni, nazorni slovenščini. Ni se je naučil v šolah, temveč je sledil izročilu materine besede in se v njej postopoma sam utrdil kot samouk. Rezultat teh prizadevanj se kaže tudi v njegovi najnovejši knjigi, ki so jo nedavno natisnili v Ljubljani. Kdo smo? Od kdaj in odkod izvirmo? To sta dve ključni vprašanji, na kateri podrobno in natančno odgovarja.

LEV DETELA

AVE NA KOGOJEVIH DNEVIH

Kogojevi dnevi, mednarodni festival sodobne glasbe, slavi letos svojo 20-letnico. Od avgusta do konca oktobra se vrstijo koncerti, ki so postali že tradicionalno srečanje ljubiteljev glasbe. Pobudnik festivala je bil domačin, skladatelj Marijan Gabrijelčič. "Srce" festivala pa je Kanal ob Soči, kraj, v katerem je skladatelj Marij Kogoj preživel svoja otroška leta. Organizator - Prosvetno društvo Soča iz Kanala - je tudi na letošnjo izvedbo glasbenega srečanja povabil prestižne slovenske in tuje izvajalce.

V petek, 17. t.m., je v okviru festivala, v cerkvi sv. Marije Vnebovzete v Kanalu ob Soči nastopil komorni zbor Ave iz Ljubljane (na sliki), ki ga vodi Andraž Hauptman. V prvem delu kon-

certa so izzvenele skladbe avtorjev iz romantičnega obdobja, in sicer Schuberta, Mendelssohna, Biebla in Rossinija. Na klavir je spremljal Tomaž Petrač. Drugi del koncerta pa je bil posvečen pesmim iz slovenske ljudske zakladnice. Prisluhnilo smo priredbam Ubalda Vrabca in Lojzeta Lebiča. Zbor je uradni del koncerta sklenil s tremi ameriški pesmimi. Občinstvo je s toplim aplavzom nagradilo pevce; le-ti so mu podarili še tri pesmi.

Prihodnji koncert v sklopu Kogojevih dnevov bo 24. t.m. v Cankarjevem domu v Ljubljani. Pod taktirko Antona Nanuta bodo nastopili simfoniki RTV Slovenija, violinistka Silvia Marcovici in sopranistka Irena Baar.

MAR

RAZSTAVA SLOVENSkih CERKVENIH ZAKLADOV

V novem krilu Narodne galerije v Ljubljani (v prostorih stalne zbirke Evropski slikarji) so 16. septembra odprli razstavo o zakladih slovenskih cerkva, ki so nastali kot sad zlatarske umetnosti in obrti. Avtorica razstave je Marjetica Simoniti. Na ogled so izpovedno najbolj značilna ali po mojstrstvu izdelave najbolj dognana zlatarska dela, ki so se ohranila na Slovenskem v obdobju od 13. stoletja pa do tridesetih let 20. stoletja. Razstavljenih je 194 eksponatov, ki so nas, kot je ob odprtju dejal ljubljanski nadškof dr. Franc Rode, "spričo predstavljene umetnosti oblikovanja predmetov, namenjenih bogoslužju, duhovno obogatili in nam izbrusili estetski okus". Predsednik Kučan pa je ob tej priložnosti izrazil željo, "da bo država še naprej dosledno izpolnjevala svoje zakonodajne dolžnosti v zvezi z varovanjem nacionalne dediščine, Cerkev pa bo še naprej skušala biti kar najboljša skrbnica predmetov, ki so del splošne kulturne dediščine slovenskega naroda". Razstava bo na ogled do 19. decembra.

PREJELI SMO

PRED SPOMENIKOM BAZOVIŠKIH ŽRTEV

Daleč je že leto 1930, ko so naši fantje morali dati svoje mlado življenje na bazoviški gmajni. Vsako leto se poklonimo pred spomenikom, ki je bil postavljen njim v spomin in nam v opomin, da ne bi pozabili, čemu so umrli.

Res, da je bilo leto 1930 leto tistega časa, ko je v Italiji vladal fašizem, a ne glede na ugodne ali manj ugodne politične okoliščine, Primorci niso mogli sprejeti dejstva, da so se ob koncu prve svetovne vojne znašli v državi, ki jim je bila popolnoma tuja z vseh vidikov: narodno-jezikovnega, zgodovinskega, kulturnega, gospodarskega, pravnega in še bi lahko naštevali...

Če pričevanja ne lažejo in če zgodovinski viri niso ponarejeni, so "bazoviški" fantje delovali v okviru širšega narodnega gibanja TIGR. Naziv nam pove, da je bilo to gibanje v vsem svojem bistvu le gibanje za slovenstvo. Izražalo je odpor proti tistemu, kar se je s Primorsko zgodilo po prvi svetovni vojni. Da je to gibanje sovpadalo s protifašističnim gibanjem, kolikor ga je sploh bilo v državi, v kateri so se znašli, je to le obrobna pomena. Njihov glavni cilj ni bil le zlom fašizma, saj bi tega ne zmogli sami; to je bila naloga širšega političnega gibanja v Italiji in drugih sil v Evropi.

Njihov cilj je bil ohranitev slovenstva in štejemo jih lahko med prve, ki so začeli udeležati načela o pravicah malih narodov, ki jih je že med prvo svetovno vojno napovedal ameriški predsednik Thomas Wilson in ki naj bi še danes bila temelj moderne Evrope in sveta. Želeli so opozoriti svet na krivično razkosanje slovenskega narodnega ozemlja, ki ga je že predhodno začrtal Londonski pakt.

Tako bi torej do priključitve Primorske k Italiji prišlo, tudi če v Italiji ne bi bilo fašističnega režima. Najbrž pa se ji tudi najbolj demokratična Italija ne bi odrekla.

To šokantno dejstvo, da se je Primorska znašla pod Italijo, je nedvomno fašistični režim ojačal s svojo politično tehniko, ki nam je še predobro znana. Zato menim, da kljub današnjim političnim in ideološkim spremembam v svetu ostaja spomenik bazoviških žrtev nekaj tako narodno intimno našega, da se lahko kot posamezniki ali kot skupnost sami srečamo z žrtvami in vsem tistim, kar nam predstavljajo. Niso bili pred spomenikom na mestu neslovenski simboli, ni bil sprejemljiv govor v italijanski. Zamolčan je bil poglaviti del resnice. Saj vendar ti ljudje niso umrli le zato, ker so bili antifasisti. Antifasist je bil vsak, kdor ni bil za fašizem. To je ponarejanje

zgodovine. Italijanska prisotnost v zvezi z bazoviškimi žrtvami pomeni zgodovinsko protislovje. Čemu spomin nanje v jeziku, ki jim je bil tuj, in čemu tisti simboli, proti katerim so se borili?

Sedem desetletij po njihovi smrti se moramo boriti za obstoj in celo prositi za globalno zaščito. Nezaslišano je že to, da mora narodnostna manjšina v evropski demokratični državi dobiti zaščito, da lahko preživi! Pa so se zvrstile vlade v Italiji ob podpori različnih političnih sil, od sredine, pa do onih na desni in teh na levi, mi pa še čakamo... So za to umrli naši fantje?

Čemu torej spomin nanje z besedami, ki zavajajo in brišejo resnico o boju za slovenstvo? Morda danes v imenu multikulturalnosti? V to bomo lahko verjeli, ko bodo naši sodržavljanji na bazoviškem travniku spregovorili v slovenskem jeziku. Morda zaradi obljub denarne pomoči slovenski manjšini? Tu ne gre za miloščino, to je dolžnost države. Se nam ne zdi, da moramo za tako malo plačati previsok narodno moralni davek? In vendar je bil še pred nedavnim mnogim Slovincem zelo pri srcu vzklik: "Tujega nočemo, svojega ne damo!" Se tega danes kesamo?

RUDICA POŽAR

ZAČETEK NOVEGA ŠOLSKEGA LETA

V KLOPEH BO SICER SEDELO VEČ PRVOŠOLČKOV, IZGUBILI PA SMO ŠE ENO ŠOLO

V sredo, 15. t.m., se je tudi v slovenskih otroških vrtcih in šolah vseh stopenj na Tržaškem pričelo novo šolsko leto. Če izvzamemo še nekatere dodatne novosti, ki jih prinaša reforma celotnega italijanskega šolskega sistema, pa lahko ugotovimo, da se je šolsko leto odprlo v znamenju določenega porasta vpisov v osnovne šole, ki pa so obenem tudi izgubile eno enoto.

FOTO KROMA

S tem šolskim letom so namreč zaprli osnovno šolo Bazoviški junaki v Rojanu, ker se vanjo ni vpisal niti en prvošolček. Rojanska osnovna šola se je tako pridružila šolam v Cerovljah, Mavhinjah, Gabrovcu in Briščikih, ki so ravno tako brez učencev. To je že drugi hud udarec za Rojan, ki je pred časom doživel, da so tamkajšnje nižje srednje šole Fran Erjavca združili s šentjakobsko srednjo šolo Ivan

Cankar. Tudi na rojanski srednji šoli so že drugo leto brez vpisov v prvi razred, ko bo letos zapustilo tretji razred preostalih deset dijakov, pa bo šolska stavba prazna. Posledic morda še ne slutimo v pravilni meri, vendar nanje ne bomo morali dolgo čakati. Jasno je namreč, čemu gre naproti nekoč skoraj popolnoma slovensko, danes pa popolnoma spremenjeno in načeto predmestje,

ki je ne samo vzgojna, ampak tudi kulturna in narodnoobrambna postojanka. Ravno zaradi tega je zaprtje rojanske šole pred časom tako boleče odjeknilo v naši javnosti.

Sicer pa gre beležiti porast vpisov v prve razrede osnovnih šol. Tako bo letos obiskovalo prvi razred 152 prvošolčkov; lani jih je bilo 124, kar pomeni, da bo letos obisko-

valo prvi razred 28 otrok več kot lani. Slovenske osnovne šole na Tržaškem bo obiskovalo skupno 693 učencev (lani jih je bilo 663). Pomemben porast vpisov je bil zlasti v Križu, Devinu, Šempolaju in Predvsem v Domju in Ricmanjih, kjer bo prvi razred obiskovalo deset otrok več kot lani. Manj razveseljivo pa je v osnovni šoli pri Sv. Ani, kjer so letos brez prvega razreda (lani je prvi razred obiskovalo pet otrok).

Kako pa je z otroškimi vrtci, ki predstavljajo rezervoar za osnovne šole? Tu beležimo rahlo nazadovanje vpisov v prvi letnik: vpisalo se je 145 malčkov, medtem ko jih je bilo lani 148. Vseh malčkov, ki obiskujejo vrtec, je letos 425, medtem ko jih je bilo lani 446. Lep porast vpisov je zabeležil vrtec v Trebčah (od dva na deset), podvojilo se je število malčkov v prvem letniku v Ricmanjih (od pet na deset). V Mačkoljah letos ne bo prvega letnika, ker se vanj ni vpisal nihče (lani jih je bilo pet), vrta v ul. Conti in v Domju pa ne delujeta, saj ju ne obiskuje noben otrok.

Dijakov, ki bodo letos obiskovali prve razrede nižjih šol, je 123 (lani jih je bilo 130). Vseh nižješolcev je letos 413, lani pa jih je bilo 436. Na višjih šolah pa gre beležiti rahel porast števila dijakov v prvih razredih: 137, kar pomeni tri osebe več kot lani, ko jih je bilo 134. Dijakov, ki obiskujejo višje šole, je letos 601, medtem ko jih je bilo lani 609.

PODPORA MASELLIJU

SREČANJE SKGZ S CAMERINIEM

V ponedeljek, 20. t.m., se je predstavništvo Slovenske kulturno-gospodarske zveze srečalo s tržaškim senatorjem Oljke Fulviom Cameriniem. V okviru tega srečanja je SKGZ ponovno odločno podprla Masellijev zakonski osnutek za zaščito slovenske manjšine, o katerem teče sedaj razprava v italijanski poslanski zbornici.

Po besedah predsednika SKGZ Rudija Pavšiča je to morda zadnja priložnost, da Slovenci dobimo zaščito. Odlaganja si ne morejo privoščiti zlasti Slovenci iz videmske pokrajine. SKGZ je prepričana, da mora Masellijev zakonski osnutek dobiti podporo celotne manjšine, zato bodo še ta teden potekala usklajevanja med različnimi komponentami manjšine.

Camerini je s svoje strani dejal, da je zakon s popravki mogoče še izboljšati. Pavšič je izrazil podporo političnemu konceptu zaveznitva Oljke, ki je tudi manjšini prinesel pozitivne rezultate, predvsem zato, ker se je v njem prepoznala večina njenih komponent.

Na srečanju je bil govor še o nekaj drugih vprašanjih.

O DVOJEZIČNIH IZKAZNICAH

SLOVENSKA SKUPNOST OSTRO KRITIČNA DO NABREŽINSKEGA ŽUPANA MARINA VOCCIJA

Izvršni odbor Slovenske skupnosti je na svoji redni seji zelo kritično ocenil pismo, ki ga je devinsko-nabrežinski župan Marino Vocci naslovil na tržaškega prefekta in v katerem ugotavlja, da je tehnično neizvedljivo, kar ga sprašuje neki prebivalec njegove občine, in sicer to, da bi se v osebne izkaznice, ki se izdajajo v Devinu-Nabrežini, napisali osebni podatki in ime kraja stalnega bivališča v dvojezični obliki. Po njegovem mnenju je za to kriv dvojezični obrazec izkaznic, ker ima premalo prostora za dvojezične napise v njem. Zato je župan mnenja, da bi morali tiskati različne oziroma nove oblike. V pismu Marino Vocci nadalje ugotavlja, da gre za problem, ki ima politično težo, in sprašuje zato prefekta za predhodno mnenje, ali je možno ali ne zadostiti prošnji po izpolnjevanju osebne dokumenta, ki mu jo je naslovil omenjeni občan.

SSK meni, da gre za grob napad devinsko-nabrežinskega župana na mednarodno priznane pravice naše manjšine, ki jih je občinska

uprava vsa povojna leta dosledno skušala spoštovati. Očitno se tu ponavlja poskus izničenja teh pravic, ki ga je pred nekaj leti že napravil nekdanji župan Locchi. Ob tisti priložnosti je moral isti, na izredno zahtevo SSK, ki je bila del upravne večine, zapustiti župansko mesto. Pa tudi Deželno upravno sodišče je zavrnilo zahtevo Claudie Desenibus, prebivalke te občine, ki je zahtevala samo italijansko izkaznico, saj je tudi državna advokatura menila, da notranji zakoni ne morejo spreminjati mednarodnih obvez Ita-

lije. Zakaj pa Marino Vocci ni naredil tega, kar je že sprejel, brez vsake težave, hrupa in prošenj na prefekta po novih izkaznicah, repentabrski župan Križman, ki se je, na zahtevo SSK, obvezal, da bo dal napisati v izkaznice osebne podatke in imena krajev, ki so po statutu dvojezična, tudi v slovensčini?

Devinsko-nabrežinski župan bi moral vedeti, da pisati v izkaznico, da nekdo biva npr. v "Duino" in ne v "Duino-Devin", pomeni kršiti občinski statut. In v statutu je tudi napisano, da je poslovanje in

izdajanje aktov v tej občini dvojezično. Zakaj torej sprašuje prefekta, kaj mu je storiti, toliko bolj, če gre za politično vprašanje, pri katerem prefekt, ki je državni funkcionar in ne politik, mu ne more pomagati?

SSK zahteva od župana Voccija, da političnim silam, ki podpirajo njegovo upravo, točno obrazloži, kateri je njegov cilj pri tej zadevi; zakaj se ni z njimi pomenil, preden je pisal prefektu; če pozna zgodovino in dokumente afere o izkaznicah v tej občini; zakaj v občinski upravi, ki ji načeljuje, slovenski občani ne morejo redno občevati v svojem jeziku z vsemi uradi, ker ni povsod poskrbljeno za osebe, ki pozna slovenski jezik, tako da tudi vsi akti niso vedno dvojezični, niti tisti, namenjeni slovenskim občanom.

Tehničnih težav pa moderna civilizacija ne pozna več, saj je računalnik sposoben pisati s črkami različnih velikosti in širine.

Bojimo se, da gre tu za prvi preizkus tega, kar se bo zgodilo po odobritvi Masellijevega osnutka, s popravki, ki jih je le-ta sprejel s strani desnice in ki nižajo raven zaščite, ki jo danes uživamo in ki jo namerava Slovenska skupnost ščititi na vse načine.

BAZOVICA / 100-LETNICA SKD LIPA

NARODNOOBRAMBNI POMEN KULTURNEGA DELOVANJA JE ŠE VEDNO AKTUALEN

IVAN ŽERJAL

To je bilo glavno sporočilo, ki je izšlo iz niza praznovanj ob 100-letnici SKD Lipa, ko si je od srede, 15., do nedelje, 19. t.m., Bazovica nadelala praznično obleko. Po sto letih pa bazovsko društvo ne kaže znakov starosti ali utrujenosti, saj, kot je dejala predsednica SKD Lipa Dora Žagar Ban v slavnostnem nagovoru na nedeljski osrednji proslavi, stoletnica ni končni cilj, ampak osnova za prihodnje uspešno delovanje. Zato je treba društvu posvetiti pozornost s strani vseh vaščanov, zlasti najmlajših. Važna je udeležba čim večjega števila ljudi. Zadnja leta je kulturno delovanje v vasi zelo pestro, samo s petjem se ukvarja približno sto ljudi vseh starosti. Tako petje kot tudi ostale dejavnosti pa so tudi danes, kot v preteklosti, neprecenljivo narodnoobrambno sredstvo. Prizadevati si je treba za ohranitev kulturne dote iz preteklosti kot tudi tiste, ki se ustvarja v današnjem času. Društvo pa potrebuje tudi svežih moči, zato je treba verjeti v sposobnosti mladih in podpirati njihove pobude.

Osrednja proslava (zrežirala jo je Sonja Babič), ki je potekala na vrtu Gospodarske zadruge v Bazovici, se je začela s sprevedom nastopajočih (otroškega zbora Slomšek, mladinskega zbora Bazovica, mešanega zbora Lipa in Godbenega društva Prosek, mladih recitatorjev in glasbenikov) od zbirališča "pri Šajnikovih". Od tam je množica ljudi krenila do spomenika padlim, katerim so se poklonili, zatem pa na dvorišče gostilne Pri lipi, kjer sta bila odkrite in blagosloviteve spominske plošče. Nato so se vsi odpravili do šotor na bližnjem vrtu Gospodarske zadruge, kjer je stekel pester kulturni spored s petjem, igranjem ter podajanjem spominskih zapisov starejših vaščanov in pričakanj mlade generacije. Pomen in priljubljenost društva Lipa pa sta se najbolj zrcalila - če seveda vzamemo večstoglavo občinstvo - v dolgi vrsti izrazov čestitk, ki so jih posredovali tako predstavniki oblasti kot zastopniki kulturnih organizacij in sorodnih društev. Če sem dobro preštel, je bilo tako ustno kot pisno izraženih čestitk vseh skupaj kar 35. Ta podatek po mnenju podpisanelega pove marsikaj, morda celo več od uradnih govorov in zapisov. Na proslavi so bile nagrajene tudi osebe, ki so z zakulisnim delom pripomogle k uspehu praznovanja: gre za Doro Žagar, Doro Križmančič in Suzano Grgič, ki so v dar prejele umetniški izdelek Gabrijele Ozbič. Predstavnika MIPZ Bazovica in MePZ Lipa pa sta na društvu-

Dne 23. januarja 1899 je bilo v Bazovici formalno ustanovljeno pevsko društvo Lipa (prvi občni zbor je bil 26. februarja istega leta), ki je bilo vse do današnjih dni nepogrešljiv dejavnik slovenskega kulturnega delovanja ter ohranitve in razvoja narodne identitete v tej znameniti kraški vasi. Po sto letih ima Slovensko kulturno društvo Lipa še vedno to vlogo in v tem duhu stopa v novo tisočletje.

ni prapor, ki je bil prvič razvit leta 1909 ob 10-letnici društva, pripela nov trak.

Nedeljska osrednja proslava je bila kronanje niza dobro obiskanih prireditev, ki so se začele že v sredo, 15. t.m., s predstavitvijo knjige o delovanju društva, ki jo je napisal Iztok Pečar, v župnijski kino-

dvorani. Dan kasneje, v četrtek, 16. t.m., pa so, vedno v župnijski kinodvorani, člani Mladinskega krožka Bazovica izvedli veseloigro v narečju Doktor Zavrtenik (tekst in režija Tatjana Turko). V petek, 17. t.m., so v Bazovskem domu odprli razstavo domačih ustvarjalcev, zvečer pa je bil

na vrtu Gospodarske zadruge nastop folklorne skupine kulturnega društva Mandrač Telmont iz Kopa. V soboto, 18. t.m., pa je bil, vedno pod šotorom na vrtu Gospodarske zadruge, žur za mlade z ansamblom.

Bogato petdnevno kulturno praznovanje torej, ki je po eni strani hotelo pomeniti spoštljiv poklon zgodovinskemu izročilu, po drugi pa zasnovati prihodnje delovanje ravno v duhu izročila

prednikov. V prepričanju, da bodo pri društvu Lipa tudi v prihajajočem tretjem tisočletju znali ohraniti in razvijati kulturno dejavnost in narodno identiteto, se številnim izrazom čestitk, ki smo jih slišali na nedeljski proslavi, pridružuje tudi Novi glas.

PROSEK / VISOK ŽIVLJENJSKI JUBILEJ

90 PLODNIH LET MILKA CIBICA

Konec prejšnjega tedna je bil v znamenju tolikih dogodkov, da za vse na naših straneh ni bilo prostora. Med dogodki, ki so iz prejšnje številke izostali, je tudi 90. rojstni dan proseškega organista in pevovodje Milka Cibica, ki je kljub letom še vedno prisoten in dejaven, rekli bi celo mladostniški.

Milko Cibic se je rodil 11. septembra 1909 na Proseku. Že od malega je, kot je sam zapisal v zborniku ob 30-letnici ZCPZ, pomagal stricu Dragu Cibicu, pevovodji in organistu na Proseku. Ledarje se spoznal pri Milku nadarjenost za glasbo in mu nudi prve glasbene osnove. Glasbene tečaje je nato obiskoval v Cirilmetodovi šoli v Trstu v letih 1923-24, obiskoval pa je tudi zasebne lekcije pri znanim tržaškem skladatelju in dirigentu Viktorju Šoncu. Poleg tega je tudi sodeloval v domačem orkestru in pevskem društvu Anton Hajdrih. Leta 1929 je prevzel vodstvo cerkvenega pevskega zbora v Križu, kjer je tudi orglal, v času fašistične diktature, po razpustu proseškega društva Hajdrih leta 1927 pa je domače pevce na skrivaj učil slovenske pesmi. Zaradi tega je bil sredi tridesetih let konfini-

ran v južno Italijo, od koder se je po nekaj letih vrnil in zopet začel voditi cerkveni zbor v Križu. Leta 1940 je bil z očetom aretiran in poslan v koronjske zapore, med vojno pa so ga italijanske oblasti vključile v t.i. posebne bataljone.

Po vojni je sodeloval pri obnovitvi pevske dejavnosti na Proseku, kjer je vodil zbor pri domači prosveti in pomagal pri vodenju cerkvenega zbora. Še naprej je vodil cerkveno petje tudi v Križu, in sicer do leta 1957. Leto kasneje je dokončno postal organist na Proseku in to službo opravlja tudi danes, ko mu pomaga tudi mladi Davorin Starrec. Milko Cibic je tudi stalno sodeloval pri pobudah Zveze

cerkvenih pevskega zbora iz Trsta. Za svoje delovanje je v lanskem letu prejel kar dve priznanji: 26. septembra so mu v Cerkljah na Gorenjskem namreč izročili Cecilijino priznanje, 6. decembra pa je na 33. reviji ZCPZ v gledališču F. Prešeren v Boljuncu prejel priznanje Zveze.

Milko Cibic je torej ena od tistih osebnosti, ki so s svojim delom in svojo redno prisotnostjo veliko pripomogle k ohranitvi in razvoju slovenskega cerkvenega in posvetnega petja na Tržaškem. Številnim voščilom, ki jih je slavljenec prejel, se pridružuje tudi Novi glas, ki Milku Cibicu vošči še na mnoga leta.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje abonma za sezono 1999-2000. Dosedanji abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi abonenti lahko vpišejo abonma za sezono 1999-2000 od 15. do 30. t.m. V Trstu bo blagajna Kulturnega doma, ul. Petronio 4, odprta od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure. Vse informacije dobite na telefonski številki 040-362542. V Gorici bo blagajna Kulturnega doma, ul. Brass 20, odprta od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure ter od 16. do 18. ure. Vse informacije dobite na telefonski številki 0481 33288.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je od torka, 10. avgusta, na oglasni deski tržaškega pokrajinskega šolskega skrbništva objavljen razpis izrednega natečaja za doseg usposobljenosti za poučevanje na slovenskih osnovnih šolah in otroških vrtcih. Prošnje sprejema tržaško šolsko skrbništvo do 9. oktobra 1999. Informacije nudi urad Sindikata slovenske šole, ul. Carducci 8, 34133 Trst, telefon/fax št. 040 370301.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je od 27. julija objavljen na oglasni deski Deželnega šolskega urada razpis izrednega natečaja za doseg habilitacije za poučevanje na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah. Prošnje sprejema pristojni Pokrajinski šolski urad (Trst ali Gorica) do

25. septembra 1999. Informacije nudi urad Sindikata slovenske šole.

SLOVENSKO PASTORALNO središče organizira v začetku novega delovnega leta enodnevno romanje v slovensko Istro, ki ga bo vodil naš misijonar p. Janez Šamperl. Odhod bo od Sv. Jakoba in s trga Oberdan v sredo, 29. 9., ob 7. uri. Prijavite se lahko osebno ali po telefonu na številko 040 911655.

DAROVI

ZA CERKEV v Bazovici: Zelka Križmančič 50.000 lir; Marija in Danica ob spominu na svoje pokojne 50.000; Paolo Tognetti ob svoji poroki s Katio Salmaso 250.000; družina Tognetti, Peter in Teresa, ob krstu sina 150.000; v spomin na svoje pokojne Vida in Amalija Renčelj 100.000; domača družina ob 1. obletnici smrti sina Andreja Ražem 50.000; domača družina ob 1. obletnici smrti sina Aleksandra Ciacchi 100.000; Silva Ražem ob maši za svoje pokojne 50.000; Lidija Malalan ob spominu na svoje pokojne starše 50.000; ob 1. obletnici smrti moža Vinkota daruje žena Marija Marc 50.000; Sabina Širca za cerkev 30.000 lir.

ZA CERKEV v Gropadi: Gropajci ob 80-letnici g. Živica 120.000 lir; Kalc Milka, Gropada 99, 10.000; N.N. 20.000; družina Milkovič, Gropada 126, 50.000; Kalc Štefanija 10.000 lir.

MLADI NA ULICI DONIZETTI

MOSP IN SSK: VELIKA IZBIRA DEJAVNOSTI

MATJAŽ RUSTJA

Čar poletnih počitniških dni se umika sveži delovni sezoni, ki ji bo odzvel zadnje sopo mesec junij v novem sončnem letu. Do takrat pa je vsem odprta pot v društva ali organizacije, v svet ljubiteljske kulture.

Pred nekaj leti se je mozaiku aktivnosti pridružil še kamenček Mladih v odkrivanju skupnih poti (MOSP), ki je dopolnil ponudbo Slovenskega kulturnega kluba. V mesecu oktobru se bo pričela v prostorih prvega nadstropja ulice Donizetti 3 nova ponudba mladih MOSP-a in SKK-ja, ki bi radi otresli apatijo s sovtržnikov. Dejstvo, da današnji čas in pomanjkanje ponudbe priklepata mlade na pasivnost, je vzbudilo v MOSP-u in SKK-ju željo, da bi poiskali skupne poti mladih. Rodil se je načrt, ki bo vsak večer v tednu združeval mlade na ulici Donizetti. Od ponedeljka do petka (v soboto bo izmenično vsak krožek pripravil dejavnost ali pobudo, ki bo odprta široki javnosti) se bodo vrstili tečajji ali krožki, ki vabijo prav vse od letnikov višje šole do mladih v "zrelih" letih. Likovni tečaj bo po lanskem uspehu namenjen bodisi začetnikom

kot tudi tistim, ki bi se radi urili v raznih tehnikah. Gledališki krožek bo gojil kultiviran jezik in spreten nastop in bo tudi letos zaključil sezono z odrskim nastopom. Časniškarski krožek se bo podal v svet poklica, ki oblikuje informacijo in ima zato odgovorno mesto v družbi. Udeleženci krožka bodo spoznavali govorico različnih medijev, obiskali pomembnejša sredstva javnega obveščanja pri nas in v matici. Plesni tečaj bo obdelal karibske plesne. Mednarodni krožek, ki ga letos MOSP prvič prireja, bo gojil stike predvsem z manjšinami po Evropi. Prijavljeni se bodo lahko udeležili raznih seminarjev ali srečanj, ki jih prirejajo manjšine. V sodelovanju z Radijskim odrom pa bo tudi letos potekal tečaj lepe govornice (nadaljevalni in za začetnike). Jasen, artikuliran in kultiviran govor postaja v našem prostoru redkost, s strokovnjaki in izvedenci se bodo zato tečajniki podali na tla govorjene besede, ki jo vse preveč zanemarjamo.

Razprta je mavrica MOSP-ovih ponudb in vsakdo si lahko izbere barvo, ki mu je najbolj všeč.

NOVI GORIŠKI NADPASTIR

Ta je vprašal glavnega posvečevalca, naj posveti v škofa izbranega kandidata. Msgr. Daniel je nato zaukazal, naj se razglaša papežev odlok, ki je msgr. De' Antonija izbral za goriškega nadškofa in metropolitana. Branju papeževga odloka je sledila pridiga, v kateri je msgr. Daniel orisal življenje msgr. De' Antonija in spregovoril o pomembnosti in teži škofovske službe. Nato je potekal ključni trenutek obreda - posvečenje. Najprej je posvečevalec izprašal kandidata in mu postavil devet vprašanj, ki zadevajo prizadevanje za oznanjevanje evangelija, ohranjanje vere, zvestobo papežu, skrb za potrebne pomoči in pastirsko službo. Na vsako vprašanje je izbrani glasno odgovoril: "Hočem!" in izkazal pripravljenost za novo službo. Sledile so močno litanije vseh svetnikov, med katerimi je izbrani ležal na tleh. Nato je v popolni tišini posvečevalec položil roke na kandidatovo glavo in molil za njegovo posvečenje. Isto so storili za njim vsi prisotni škofje, med katerimi so bili tržaški škof Ravignani, videmski nadškof Battisti, škof iz Concordie-Pordenona Corrà, koprski škof Pirih ter mnogo drugih iz različnih dežel in držav (bil je prisoten tudi nadškof iz Burundija). Po polaganju rok sta dva diakona držala nad glavo klečečega kandida-

ta odprto evangeljsko knjigo, medtem ko so škofje izrekli posvetilno molitev. Novi škof je potem iz rok posvečevalca prejel znamenja svojega dostojanstva. Najprej je msgr. Daniel trikrat mazilil glavo kandidata v znamenje blagoslova, nato mu je izročil evangeljsko knjigo, da bo oznanjal božjo besedo z vneemo in gorečnostjo. Sledila je izročitev škofovskega prstana, znamenja zvestobe Cerкви, mitre in pastorala, simbola škofovske in pastirske službe. Liturgični obrazec predvideva nato "ustoličenje" novega škofa, ki mora sedeti na prvo mesto med škofi. To je bilo pomenljivo dejanje, saj se je novi goriški nadškof De' Antoni usedel ravno na mesto dosedanjega nadškofa Bommarca. To dejanje je spremljal buren aplavz, medtem ko je zbor zapel himno *Ecce sacerdos magnus*. Sledil je poljub miru, ki ga je med ploskanjem množice novi škof prejel od vseh prisotnih škofov.

Med evharističnim bogoslužjem je novi škof prvič maševal kot tak, po obhajilu pa je sledil še del obreda posvečenja, ko je novi škof obšel glavno cerkveno ladjo in prvič blagoslavljal vernike. Pred koncem pa je msgr. De' Antoni nagovoril vernike, se poslovil od domače Chioggie, kjer je bil do sedaj generalni vikar, ter pozdravil nekaj sto goriških vernikov, ki so se zbrali na slovesnosti. Rekel je, da ne prihaja v Gorico kot gospodar naše vere, ker je naša vera trdna, ampak kot pastir. Ob koncu je v treh jezikih goriške nadškofije, italijanščini, furlanščini in slovenščini izrekel stavek: *Zahvalimo se Gospodu, našemu Bogu*.

Ob izstopu iz cerkve ga je spet pozdravila velika množica ljudi. Nadškof se je nato srečal s predstavniki oblasti in goriškimi verniki ter s svojim prisrčnim nastopom in resnično veliko dušo dokazal, da ne bo težko se priljubiti goriškemu ljudstvu, zato ga vsi pričakujemo 26. t.m., ko bo prišel v Gorico in uradno nastopil kot naš novi nadškof.

PRIHOD NOVEGA NADŠKOFA

Novi goriški nadškof msgr. Dino De' Antoni bo prišel v Gorico v nedeljo, 26. septembra, okoli 17. ure. Prej se bo še na kratko ustavil v oglejski baziliki, nato pa bo skozi glavna središča ob Soči prisel v mesto.

Ob 17. uri bo v stolni cerkvi uradna umestitev s slovesno mašo. Verniki naj se v stolnici zberejo do časa, saj bo tam zaradi rezervacije za oblasti, povabljenih goste in številno delegacijo iz Chioggie prostor zelo omejen. Toplo vabljeni!

ZA SLOVENSKE OTROKE IN VSE LJUDI IZ LAŠKEGA

DVE LEPI POBUDI

KARLO MUČIČ

PREDŠOLSKA PRIPRAVA

Tudi letos je zelo lepo uspela tradicionalna predšolska priprava na začetek pouka za malčke iz Laškega, ki ga organizira SKRD Jadro na svojem sedežu ter dvorišču v Romjanu. V dveh tednih so imeli otroci, ki so v glavnem obiskovali slovensko osnovno šolo, priložnost osvežiti in utrditi znanje slovenščine, saj jih večina prihaja iz mešanih zakonov ali iz italijanskega okolja in jih je bilo zato tudi letos potrebno stalno opozarjati, naj se pogovarjajo v slovenščini, tako da pridejo v šolske klopi s svežo in izboljšano slovenščino. Dnevi, ki sta jih vodili Jana Jarc iz Doberdoba in Vi-

ljena Devetak z Vrha, niso bili enolični, saj so otroci med drugim pripravili v raznih tehnikah najrazličnejše likovne in ročne izdelke, obiskali bližnjo pekarno in videli obdelavo kruha, picerijo, kjer so jim pokazali postopek za pripravo pic, ter bližnji agriturizem,

kjer so spoznali razne vrste domačih živali. Pobuda, ki traja že več kot deset let, je imela letos pokroviteljstvo občine Ronke, didaktičnega ravnateljstva iz Doberdoba ter ZSKD. Obiskovalo jo je kakih dvajset otrok, ki so bili razdeljeni v dve starostni skupi-

ni. Zaradi tega so uporabljali tudi prostore sosednjega društva UDI, s katerim društvo Jadro večkrat sodeluje. Naj še omenimo, da namerava društvo Jadro v kratkem pripraviti običajna tečaja slovenščine za odrasle, ki bosta potekala enkrat tedensko po dve uri, ter novo številko društvenega biltena.

SREČANJE LJUDI IZ LAŠKEGA

V soboto, 4. t.m., pa je potekal v prostorih pod cerkvijo v Romjanu v priredbi MoPZ Pino Salvador večer, posvečen srečanju ljudstev z našega konca oz. Bizjakov, Slovencev in Furlanov. Zaradi tega so poleg domačega zborna, ki je zapel tudi slovensko *Nocoj pa, oh nocoj* Frana Venturinija, zapeli še MoPZ Kras iz Opatjeva sela, vasice, ki je neuradno pobratena z Ronkami, MePZ S. Ambrogio iz Tržiča in furlanski MePZ iz Muzzane.

RAZSTAVA V TRŽIČU

NARODNE NOŠE IN KRAŠKE UMETNINE

V Tržiču je bilo v središču mesta pred časom svečano odprtje likovne razstave kraških umetnikov iz okolice mesta. Gre za slovenske ustvarjalce, ki skušajo vsak na svoj način izraziti pripadnost svetu, ki jih obdaja, pa naj gre za Kras ali za morje.

Svečana otvoritev razstave je bila v soboto, 4. t.m. Odprtja likovne razstave in razstave narodnih noš letošnjih udeležencev kraške ohceti v galeriji *Fuori dalle mura* se je udeležilo res veliko ljudi. Seveda ima za ta dogodek največ zaslug Bernardka Radetič, predsednica dejavnega kulturnega društva Tržič.

Na večeru je nastopila tudi igralka Nikla Panizon, ki je govorila o narodnih nošah. Kraške umetnike pa je v slovenskem in italijanskem jeziku predstavil Jurij Paljk, ki je dejal: "Vsaka skupinska razstava je dogodek zase, saj predstavlja skupino umetnikov, ki se v svojem umetniškem delu lahko medsebojno oplajajo, a obenem ni rečeno, da so

si tudi sorodni v umetniškem slogu, v likovni govorici in nagovarjanju gledalca. Mislim, da je tako tudi z nocojšnjo likovno razstavo, saj imamo na ogled štiri med seboj zelo različne ustvarjalce, ki so se zbrali na tej skupinski razstavi, v zasebnem in ustvarjalnem življenju pa se med seboj ne družijo ne prijateljujejo in se nekateri morda komaj poznajo.

Kaj je torej tista vez, ki družijo Bogomila Doljak, Oskarja Beccio, Livija Perica in Ivo Petkovška, ki se nocoj predstavljajo vam, dragi prijatelji? Mislim, da gre za njihov odnos do življenja, za njihov odnos do človeka in njegove ujetosti v vsakdanjik, da gre pri njihovem med seboj tako različnem umetniškem ustvarjanju za tisto globljo potrebo umetnika po nagovarjanju človeka, ki dela naše življenje znošno in lepo. Vsi štirje umetniški ustvarjalci vsak po svoje skušajo preseči svojo vsakdanjo ujetost v sodoben in hud ritem življenja, skušajo najti

tak umetniški izraz, ki bi najbolje in kar se da prepričljivo nagovarjal obiskovalca razstave, sočloveka. Jasno tudi je, da vsak umetnik skozi svojo umetniška dela skuša izraziti samega sebe, povedati, da on tako gleda na svet in lepo, kot je tudi jasno, da s svojimi deli skuša gledalca prepričati v svoj prav.

Če Bogomila Doljak s svojimi lesenimi skulpturami, ki jih odlikuje temeljna vezanost na vse njeno delo, ki sloni na tradiciji in zgodovini kraškega človeka, nagovarja vsakogar izmed nas, naj se pomudimo pri stvaritvah iz toplega lesa, naj le pogledamo, kako imeniten je ta element in kaj vse se da iz njega narediti, potem nas drugi umetnik, Livio Peric, ki se danes tudi prvič predstavlja v javnosti, nagovarja, naj se pogloblje spoznamo s popolnoma novim, a pri nas izjemno prisotnim naravnim elementom, in sicer kraškim kamnom. Če je Doljakova zapisana toplemu lesu, potem je Peric zapisan navidez hladnemu kamnu, iz katerega pa hoče narediti take stvari, ki bodo v gledalca vzbujale toplino. Nocojšnja slikarja Ivo Petkovšek in Oskar Beccia, ki se sicer ukvarja tudi

z grafiko, sta spet dokaz več, kako lahko umetniki z različnimi tehnikami in predvsem pa z različnimi slogi nagovarjajo sočloveka. Če je Ivo Petkovšek zavezan mediteranskim barvam in včasih kar hiperrealizmu, saj ga poznamo po njegovih čutnih deklicah, damah in prepričljivih vedutah, potem pa je Oskar Beccia dosti bolj umirjen in razmišljujoč slikar, ki že dolga leta slika svojevrstne kompozicije, ki bi jim v vsakdanjem življenju našli še najlepšo primerjavo v polžkih, a se skuša skozi samosvojo likovno govorico približati gledalcu in mu povedati, da je življenje dosti bolj zapleteno, kot se zdi.

Če je Bogomila Doljak prepričljiva v elegantni in mehki likovni govorici, je Livio Peric dosti bolj zavezan oprijemljivemu Krasu, Ivo Petkovšek mediteranski prešernosti in Oskar Beccia tihi srednjeevropski zamišljeni držki človeka, ki mu ni vseeno, kakšno življenje živi.

Stirje med sabo gotovo različni ustvarjalci pa tudi pričajo, da je pri nas še prostor za umetniške duše, kar je po mojem najlepša stvar, ki smo ji nocoj pričeli."

Za podrobnejše ponudbene pogoje vas naprosamo, da preberete informativne analitične liste na razpolago pri naših okencih

odpri si... svojo hišo z našimi novimi posojili lahko izberes

- spremenljivo obrestno mero
- fiksno obrestno mero 4,25% za prva 3 leta

BANCAGRICOLA
KMEČKA BANKA
GRUPPO CAER

Nova posojila za nakup, gradnjo ali razširitev vaše hiše.

MEŠANI PEVSKI ZBOR PODGORA

NA KRASU IN V BENEČIJI

V BRESTOVICI

V nedeljo, 12. septembra, so v Brestovici na Krasu počastili pokojnega dirigenta in organista Bogomira Špacapana s spominsko mašo ob 15. uri, ki jo je daroval domači župnik. Pri sveti daritvi je sodeloval mešani pevski zbor Podgora, ki je pod vodstvom sina dr. Mirka Špacapana izvajal peto mašo *Na čast očetu Bogomiru*. Brestovci, Jamelci in Podgorci so se tako spomnili velikodušnega in vnetega organista, ki je svoje prve orgelske korake začel prav v Brestovici in v tej kraški vasi tudi sklenil svoje zemeljsko bivanje ob velikonočni procesiji l. 1997. Po maši so se gostje in domačini zbrali na hladnem prostoru ob cerkvi in ob dobrem prigrizku ter slovenskih narodnih pesmih v lepem prijateljstvu zaključili prijetno nedeljsko popoldne.

V SLOVENSKI BENEČIJI

Medtem ko je v nedeljo, 19. t.m., sv. oče v Mariboru razglaševal za blaženega A. M. Slomška, je ob 11. uri v

cerkvi sv. Trojice nad Viškoršo v Terski dolini potekala spominska maša za pokojnim duhovnikom Arturom Blasutto, enim izmed Čedermacev slovenske Benečije. Sveto daritev je daroval župnik Renzo Calligaro, po rodu čistokrven Furlan, ki pa je močno občutil krivico, ki se je zgodila pokojnemu Blasuttu in z njim vsem beneškim Slovincem. V ognjeviti in dovršeni pridigi je z zanosom, ki ga ne zmore niti najbolj zaveden Slovenec, osvetlil lik pokojnega, kako sta ga preganjali svetna in žal tudi cerkvena oblast zaradi maševanja v domačem slovenskem jeziku, ko je bil izgnan iz župnije Liese in ko so mu zapirali cerkvena vrata v domači Viškorši, kamor se je zatekel zagrenjen. Petletnica Blasuttove smrti je bila pogumnemu don Calligaru priložnost, da je spet pokazal s prstom na vse tiste, ki v Benečiji zapostavljajo domači jezik in kulturo in s tem pehajo ljudi v malodušje. Vse prisotne in odsotne je pozval,

naj po zgledu g. Blasutta v moči svete vere pogumno branijo domači jezik in s tem beneške doline pred propadanjem. Sam pa je med mašo kot pokojnik molil v lepem beneškem narečju berila, evangelij in prošnje. Temu vzdušju je zagotovil primeren okvir tudi nastop mešanega zbora Podgora, ki je pod vodstvom dr. Mirka Špacapana spremljal sveto mašo.

ROBERT FAGANEL V KC LOJZE BRATUŽ

V petek, 24. septembra, bo ob 18. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž odprtje razstave goriškega slikarja Roberta Faganela. S tem kulturnim dogodkom se uradno začne sezona 1999/2000, ki obeta veliko prireditev. Slikar se bo predstavil z izborom olj na temo *Gorica in Goriška*. O umetniku bo spregovoril Jurij Paljk. Razstava, ki sta jo podprla ministrstvo za kulturo R Slovenije in fundacija CaRiGo, bo odprta do 31. oktobra

Ob zakuski sta se nato podgorskim pevcem pridružili sestri Cher iz Barda (žena in svakinja prof. Viljema Cerna) ter starosta beneških glasbenikov g. Anton Birtič. Slednji je od naših pevcov zahteval dodaten nastop ob dobri domači kapljici, potem pa se je Podgorcem zahvalil v imenu beneških rojakov.

Povejmo še, da bo moška pevka skupina Akord iz Podgore nastopila 23. t.m., ob 19. uri na otvoritvi razstave goriškega rojaka Andreja Kosiča v galeriji Družine v Ljubljani.

od ponedeljka do sobote ob 10. do 12. in od 17. do 19. ure, ob nedeljah ob 10. do 13. ure.

40-LETNICA GORIŠKIH KRVODAJALCEV

25. in 26. t.m. bo goriško Združenje prostovoljnih krvodajalcev praznovalo 40-letnico ustanovitve. V soboto bo ob 10. uri srečanje državne zveze krvodajalcev v avditoriju, ob 15. uri okrogla miza. V nedeljo bo ob 10. uri slovenska maša na Travniku, ob 11.30 pa slavnostna akademija v avditoriju.

OBVESTILA

OBČINSKA UPRAVA občine Sovodnje ob Soči vabi v soboto, 25. septembra, ob 20. uri *Na fnažo v Rupo k poču (po vodo)*... Spregovoril bo župan, zapel pevski zbor Rupa-Peč. Nekaj bomo popili, pojedli in poklepetali kot po starem..., tudi o obnovljenih vodnjakih v občini.

FOTOKLUBSKUPINA 75 in Kulturni dom Gorica vabita na prvo *Fotosrečanje* v soboto, 25. t.m., ob 18.30 v Kulturnem domu.

SSG. V nedeljo, 26. t.m., bo ob 19.30 v KC Bratuž gostovalo Slovensko stalno gledališče s komedijo *Sladke šibkosti žena* v režiji Dušana Mlakarja.

OTROŠKI ZBOR O. Župančič obvešča, da bo prvo srečanje v ponedeljek, 27. t.m., ob 14.30 v prostorih doma A. Budal. Vabljeni otroci, ki obiskujejo zadnje leto vrta in osnovno šolo.

KD OTON Župančič obvešča, da bo prvo srečanje sprostilne telovadbe (vodi Aldo Rupel), v torek, 5. oktobra, ob 19.30 v Kulturnem domu A. Budal v Štandreu. Informacije ob urah kosila na tel. št. 0481 21893.

DAROVI

ZA CERKEV v Jamljah: namesto cvetja na grob pokojnega Mariota Sobana N.N. 100.000, Marija Anton 50.000, Olga Pangus 50.000, Mirela Peric 50.000, Radetič Dominika, Mario, Lidija in Sonja po 100.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: v spomin na Mariota Sobana N.N. družina 100.000 lir.

ZA SKLAD s. Mihelangele Maraz: v spomin na pok. Franca Gravnarja vrstniki 120.000 lir.

ZA NOVI glas: Joseph Zelle, ZDA 67.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: N.N. 100.000 in za cvetje 20.000; N.N. in N.N. 1.000.000 lir za obnovitev cerkve.

ZA OBNOVITEV cerkve na Vrhu: N.N. 500.000 lir.

ZA CERKEV v Mirnu: Štefanija Kovic Malič namesto cvetja na grob Janka Petejana 50.000 lir.

ZA CERKEV v Steverjanu: v spomin na pok. Stojana Peršiča N.N. 60.000; v spomin na pok. mater Ljubomiro Lenardič hčerki Sabina in Nives z družinama 100.000, hči Jožica z družino 100.000; v zahvalo N.N. 500.000; N.N. ob 30-letnici smrti Emilije Hlede 100.000; Klementa Humar vd. Ušaj 100.000; brat v spomin na pok. Franca Gravnarja 50.000 lir.

FILMSKI POKLON DARKU BRATINI

V četrtek, 23. septembra, ob 20.45 bodo v Kulturnem domu v Gorici vrteli film Carla Theodora Dreyerja *Gertrud*. S tem filmskim klasičkom, zadnjim delom velikega danskega režiserja, se začnejo filmski četrtki v Kulturnem domu 1999/2000. Prvi film posveča Kinoateljje spominu na ustanovitelja in predsednika Darka Bratino. *Gertrud* je bil pred kratkim restavriran, podnaslovljen je v italijanščini in sedaj spet prihaja v kinodvorane.

Po kratkem premoru bo Kinoateljje v sredo, 20. oktobra, odprl XIV. Film Video monitor, pregled slovenskega filma, ob koncu katerega se bodo pričeli redni filmski četrtki Gorica Kinema - Gorizia Cinema 1999/2000.

11

ČETRTEK
23. SEPTEMBRA
1999

IZLET PROSVETNEGA DRUŠTVA RUPA-PEČ

SONCE, MORJE IN ŠE KAJ (2)

V petek, 27. avgusta, smo spet šli po isti poti vse do Sorrenta, nato pa smo se povzpeli v notranjost polotoka po slikoviti cesti "il nastro azzurro": gre za visoko nad morjem v skalo vklesano cesto z mostovi in predorčki. Prišli smo tako do Positana, a se nisimo mogli ustaviti, ker je bilo veliko prometa in premalo parkirnega prostora. Počasi smo nadaljevali pot do Amalfija. Amalfi, prva pomorska republika skupaj z Benetkami, Genovo in Pizo, je danes turistično središče v slikovitem okolju in z milim podnebjem. Vse je prevzela mogočna stolnica na lepem trgu z vodnjakom, posvečenim sv. Andreju, kot je tudi stolnica sama. Do cerkve vodi strmo široko stopnišče; čisto odmaknjen od cerkve pa je zelo originalen zvonik z biforami in okrašen z majoliko. Cerkev sama je mešanica raznih slogov: arabsko-normanskega, baročnega. V kripti stoji velik kip sv. Andreja apostola, pod oltarjem so ohranjene njegove relikvije. Vreden ogleda je tudi mali kloster Chiostro del Paradiso. Nastal je kot pokopališče uglednih meščanov, s časom je bil zapuščen, sedaj lepo obnovljen za jubilejno leto 2000.

postanek v Grotta smeralda: ime je jama dobila zaradi barve vode ob igranju svetlobnih žarkov. Zanimivost je tudi ta: na dnu so postavljene jaslice in ob Božiču imajo potapljači tu mašo. Ker dopoldan nismo izstopili in si ogledali Positana, smo to storili sedaj, ko smo pristali v slikovitem portiču. Tu stoji hiša ob hiši oz. hiša nad hišo, saj je pobočje zelo strmo, le tu pa tam je kakšna palma ali pomarančni nasad. Ulice so zelo ozke in strme, res zelo originalen kraj. Posprehodu in nakupovanju značilnih vezanih oblek smo se vrnili v Amalfi, od koder nas je peljala pot mimo Maiori in Minori v Vietri sul mare in seveda v Salerno. Bilo je le 22 km, a zaradi ozke ceste smo se vozili dobro uro.

V soboto smo zapustili obalo in po avtocesti šli v Pompeje (na sliki). To je moderno mesto z znanim svetiščem Rožensvenke Matere Božje. Dr. Bartolo Longo (1841-1926) je razširil med ljudmi čiščenje rožnega venca; ustanovil je razne dobrodelne ustanove (sirotišče, bolnišnice) in nato postavil še cerkev. Žal je cerkev v popravilu, od zunaj smo videli le krasen zvonik v petih nadstropjih z angeli, kipi, 11 zvonovi in čisto

na vrhu 6 m visok bronasti križ. Le bežno smo si ogledali notranjost (bila je ravno maša), bogato okrašeno z marmorjem, freskami in mozaiki; nad vhodom so odlične orgle. Na glavnem oltarju je Marijina slika na platnu, vsa v draguljih. Pompeji so znani predvsem kot staro rimsko trgovsko središče in pristanišče, ki sta ga l. 79 po Kr. ob izbruhu Vezuva zakopala pepel in pesek skupaj z Ercolanom in Stabio. Prva izkopavanja pokopanega mesta segajo v leta 1594-1600, sistematično pa se je izkopavanje začelo leta 1748 in se redno, a počasi nadaljevalo, vendar je še danes dober del mesta pokopan. Vsekakor obiskovalec z lahkoto spozna, kako mogočno je bilo to mesto, obdano z obzidjem in s sedmerimi vrati. Mi smo šli do Porta Marina do jedra mesta, do Forum: tu je potekalo vse mestno življenje. Ulice so pravokotne, polne trgovin; vidni so še napisi, grafiti in marsikje freske. Ogledali smo si klavnico, mlin in pekarno, mestni vodnjak, toplice in eno izmed najbolj ohranjenih hiš, last bratov Vittii. Vidi se, da je bilo mesto bogato, saj je imelo veliko hotelov, konjušnic, gostiln, javnih kopalnic in toplic, gledališ

šča in svetišča. Tu naj bi živele 20.000-25.000 prebivalcev. Za celoten ogled je potrebnih vsaj 5 ur; mi smo bili tukaj poldrugo uro. Bilo je vsekakor zanimivo, res vredno ogleda. Zadnja točka našega potovanja je bila Caserta, pravzaprav kraljeva palača iz 18. stol. z velikanskim parkom, spomladanski in jesenski sedež Burbonov.

Karel Burbonski je hotel zgraditi nekaj, kar bi prekašalo mogočni Versailles. Dela so trajala z različnimi premori več let. Z zedinjenjem Italije (1860) je palača postala last Savojevcev, po 1. svetovni vojni pa države. Med 2. svetovno vojno sta palača in velikanski park utrpela veliko škodo. Danes je možen le delen ogled palače v prvem nadstropju, ker v ostalih vejah palače imajo svoj sedež razne šole in uradi. Vreden ogleda pa je park, ki se razteza za palačo: celotne površine je 120 ha, prekritje v glavnem z gozdom, deloma z angleškim parkom. Še posebno pa privlačuje turiste 3 km dolga sprehajalna cesta s slapovi, vodometi, vodnjaki. Vodovod je namreč speljan prek več dolin skozi 5 hribov (40 km) v jamo visoko nad parkom (204 m), od koder se voda spušča v terasah navzdol. To je ena sama igra vode in zelenih površin, vmes pa so postavljene razkošno okrašene fontane, posvečene raznim božanstvom. Tu pa tam stojijo klopce, saj je to mestni park. Po njem vozijo kolesarji, za turiste pa so na voljo manjši avtobusi. Lepo je obhoditi te zelenice in vodnjake! Naslednje jutro se je pa začela dolga vožnja proti domu. Zdelo se nam je neskončno; imeli smo dve uri zastoja na avtocesti pri Rovigu, tako da smo pozno ponoči srečno izstopili v Rupi.

-IN / KONEC

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ob 40. obletnici ustanovitve

uprizoritev operete

Radovana Gobca

HMEJLSKA PRINCESA

NASTOPAJO: solisti, igralci dramskih družin Oder 90 in Štandrež, pevci zborov Hrast iz Doberdoba, Rupa-Peč, Lojze Bratuž iz Gorice, Podgora in Štandrež.

Operetni orkester sestavljajo mladi glasbeniki iz naše dežele

SODELUJE: folklorna skupina iz Tolmina

REŽISER: Adrijan Rustja

DIRIGENT: Hilarij Lavrenčič

SLAVNOSTNA PREDSTAVA: SOBOTA, 9. OKTOBRA 1999, OB 20.30

PONOVI: NEDELJA, 10. OKTOBRA, OB 17. URI,
ČETRTEK, 14. OKTOBRA, OB 20.30,
SOBOTA, 16. OKTOBRA, OB 20.30.

V razstavnih prostorih Kulturnega centra
Lojze Bratuž bo razstavljal

ROBERT FAGANEL

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

ODPRTE RAZSTAVE BO V PETEK, 24. SEPTEMBRA 1999,
OB 18. URI. VLJUDNO VABLJENI!

SLAVJE V GORNJEM TERBILJU

ZLATA MAŠA DR. EMILA CENCIGA

"Čedermac" Emil Cencig je pred kratkim praznoval svojo zlato mašo. Rodil se je namreč v Črnem vrhu v občini Podbonesec v Nadiških dolinah na Božič leta 1925.

Komaj dvanajstleten je stopil v semenišče v Castelleriu, v duhovnika ga je posvetil 10. julija 1949 videmski nadškof msgr. Nogara. V veselje družine in cele vasi je pel novo mašo 17. julija istega leta v rojstni vasi. Po nekaj kaplanskih službah je bil leta 1957 imenovan za župnika v kraju Gornji Terbilj, kjer še deluje po 42 letih. Tej župniji so po smrti g. Ivana Zupančiča dodali še župnijo Oblica. Ko je umrl g. Mario Laurencig, so mu poverili še dušno pastirstvo Dreke; v tej župniji mu je sicer dragocen pomočnik msgr. Marino Qualizza.

Svojo poklicanost za duhovniški poklic je jubilar odkril v globoko verni družini, v kateri sta se vsak dan prepletala, kot lepo pravi zlatomašnik v štirinajstodnevniku Dom, molitev in vsakdanje trdo delo. Pogosto so se zvečer sha-

jali vsi številni družinski člani okrog deda, da bi po večerji molili rožni venec. Tudi v semeniških letih so ga starši z velikimi žrtvami in z veselimi srcem podpirali. V župniji, kjer je od vedno priljubljen, zelo ceni vzajemno zaupanje, prijateljstvo, iskrenost, solidarnost med ljudmi ter njihovo pomoč zlasti šibkejšim in potrebnim. Vrata jubilara so bila na vseh mestih, kjer je opravljal svoje nezamenljivo poslanstvo, vedno odprta vsem. Pa tudi vaščani so ga od vedno radi sprejemali na svojih domovih, saj je s kolegom rad obiskoval vse zaselke, ki so mu bili zaupani.

Jubilaru izraža tudi uredništvo našega lista najprisknejše čestitke ter mu želi še veliko zdravih in plodnih let.

O VILENICI

JURIJ PALJK

Seveda govorimo o literarni nagradi Vilenica in o tridnevem srečevanju pesnikov, pisateljev in nasploh književnikov z vsega sveta na slovenskem Krasu, v Sežani, Lipici, Štanjelu in drugod.

O tisti Vilenici torej, ki je zares tudi kraška jama, a je zadnja leta postala predvsem znana po prestižni mednarodni literarni nagradi, ki jo podeljujejo vsako leto drugemu književniku ali književnici iz srednjeevropskega prostora. Tudi letos je Vilenica za nami, udeležilo se je mnogo pesnikov, pisateljev, esejistov in mislecev z vseh strani sveta; prisotni so bili tudi ljubitelji književnosti. Tu moramo žal zapisati, da je po našem le-teh premalo. Najbrž jih tudi drugod na podobnih in sorodnih srečanjih ni prav dosti, a vendar menimo, da bi v prihodnje organizatorji le morali skušati še bolj približati književnike in posredno s tem književnost bralcem in vsem ljubiteljem lepe knjige. Občinstvo pa je le tisti dejavnik, ki naredi neko prireditev svečano, javno in zato še bolj odmevno. Od vedno se nam je namreč zdelo zapiranje literatur v lastne kroge več kot le velika neumnost, uganjanje nekakšnega kulturnega elitizma, ki ga tudi literati preradi uganjajo; pa samo še ena neumnost več na tem svetu. Zelo enostavno povedano: književnost ni za izbrance, ampak za ljudi, za bralce; vse drugo so puhle prevare in narcisoidna spogledovanja v niti ne tako čistih ogledalih.

Veseli smo bili dejstva, da se je letos na Dragi predstavil zamejski književnik in pesnik Aleksij Pregarc, ki je prav v Vilenici lahko obenem tudi pro-

moviral svojo zadnjo pesniško zbirko in izbor svojih razmišljanj. Nevsakdanje je namreč, da dovolijo kakemu pesniku, da se predstavi s svojimi zadnjimi knjižnimi novostmi; Pregarcu je to uspelo in je tudi prav, da mu je, saj je dejansko zares človek, ki živi ob meji in na njej med slovenskim in italijanskim kulturnim svetom.

Okrogla miza o Trstu, pravzaprav niz razmišljanj o Trstu in njegovi vlogi - mimogrede: odmevni esej tržaškega pisatelja Borisa Pahorja smo objavili v zadnji številki našega tednika - pa je poglavje zase. Že pred samim začetkom okrogle mize-foruma in predstavitev publikacije z naslovom Trst se je namreč vedelo, da bo sledila vrsta polemičnih zapisov, da bodo sledila globoka nestrinjanja z izbiro ljudi, ki so pri zborniku o Trstu sodelovali, da se bodo kresala mnenja o tem in onem, predvsem pa o tem, zakaj je v zborniku tako malo slovenskih piscev iz Trsta. Tudi sami imamo nekatere pomisleke nad povabljenimi sodelavci in nad načinom, kako se o Trstu lahko piše, ne da bi se pri tem dosti bolj upoštevali Slovenci, ki tu živijo. Po naše je namreč tako v zborniku kot tudi pri okrogli mizi sodelovalo daleč premalo slovenskih piscev iz Trsta in sploh zamejstva.

Neprijeten občutek, da si kot pisec iz zamejstva manj vreden kot pisec iz osrednje Slovenije, je namreč še kako prisoten tudi na Vilenici in, če tokrat zares lahko upravičeno rečemo, da ne gre za nobeno zamejsko žalost in užaljenost,

ampak predvsem za dejstvo, da imamo danes zares piščoči Slovenci, ki živimo v Italiji, vedno manj teže tako pri nas kot tudi in predvsem v osrednji Sloveniji, lahko rečemo, da je bila pri zborniku Trst le storjena napaka, ki jo bo zelo težko popraviti. Zdi se, kot da razen Rebule in Pahorja pri nas nihče več nič ne piše in nima ničesar povedati, za kar pa vemo, da ni res. Kot vemo tudi to, da bi imeli predvsem mlajši pisci in pesniki povedati še kaj o Trstu; gotovo bi vnesli v svoje prispevke vsaj več svežine in življenjskosti, vsakdanjega utripa mesta in okolice. A tu trčimo že ob uredniške izbire, ki so izbire in kot take zato nujno delijo duhove. Sicer pa boste v polemikah še veliko brali o tem, upamo namreč, da se bo na zbornik poleg prof. Pirjevca še kdo odzval in to tudi zato, ker se mora.

Če sedaj pustimo polemiko ob strani, moramo pisatelju Iztoku Osojniku, ki je organiziral Vilenico, izreči vse naše priznanje in to tudi in morda predvsem zato, ker je na Vilenico končno povabil furlanske pisatelje, pesnike, furlansko književnost in jim tako posredno dal tisto priznanje, ki jim ga italijanska stvarnost dan za dnem zares načrtno odreja.

Še danes imam v ušesih besede rektorja videmske univerze prof. Marzia Strassolda, ki je pred leti v furlanskem mestecu Taržizmu (Tricesimo) na javnem mestu dejal, da moramo biti Furlanom prav Slovenci za zgled, in to zato, ker da so bili Furlani, kar se tiče jezika in tudi plemstva sredi prejšnjega stoletja, na boljšem, a vendar imamo danes Slovenci lastno državo, univerze v lastnem jeziku in Furlani ne.

SPOMIN NA ZAGOVORNIKA BENEŠKEGA ČLOVEKA

V nedeljo, 19. septembra, so v Viškorši v cerkvi sv. Trojice počastili spomin na g. Arturo Blasutto, ki je umrl pred petimi leti. V Blasuttovi domači vasi se je zbralo veliko vernikov, ki so napolnili cerkev do zadnjega sedeža. Dvojezično sv. mašo je daroval furlanski duhovnik Renzo Calligaro, ki se je zaradi duhovnega vodenja v Bardu v Terski dolini izvrstno naučil tamkajšnjega slovenskega dialekta. G. Calligaru je bila poverjena tudi naloga, da obeleži lik domačega duhovnika Blasutta. O njem je spregovoril sproščeno, jasno in prodorno, brez nians ali dvomljivih stavkov, a tudi s težkimi besedami, ki so bile namenjene vsem tistim, ki so g. Blasutto zagrebnili marsikateri trenutek, po vojni in po njej. Sv. mašo je obogatila še slovenska pesem, ki jo je izvajal Mešani pevski zbor Podgora iz Gorice.

Arturo Blasutto se je rodil v Viškorši v Terski dolini leta 1913. Po posvečenju v duhovnika je bil duhovni vodja v Osojanah v dolini Rezije, kjer je preživel težke čase druge svetovne vojne. Pomagal je vsem, ki so se nanj obrnili za pomoč, zato so ga nemški okupatorji preganjali. Zaradi vztrajnosti le-teh je bil primoran se zateči k prijateljem duhovnikom v Nadiške doline oz. na svoj dom v Viškoršo. Po vojni vihrji je bil leta 1946 imenovan za vikarja na Lesah v grmiški občini. Vendar niti po vojni mu ni bilo dano živeti v miru. V Benečiji je takrat slovenski človek doživljal močne pritiske, o katerih na zelo zgovoren način piše g. Cuffolo v svojem dnevniku, nelahko življenje našega človeka po koncu druge svetovne vojne je na najlepši način označil s stavkom "prišli smo z dežja pod kap". Tudi Arturo Blasutto je bil tarča teh pritiskov, kako pa naj ne bi bil, ko je uporabljal slovenski jezik v cerkvi in pri katehizmu! Leta 1955 je bil prisiljen zapustiti leško faro in se je vrnil v rojstni kraj, kjer si je veliko prizadeval, da bi pri domači cerkvi sv. Trojice spet oživili staro navado poljubljana križev. Zelo priljubljeno tradicijo ponavljajo še danes, na njej sodelujejo ob vernikih terške doline tudi obmejni prebivalci posoških krajev.

Arturo Blasutto je umrl v rojstni vasi 17. septembra 1994.

ERIKA JAZBAR

OBVESTILO

PEVSKI ZBOR POD LIPO vabi v soboto, 25. septembra, ob 20. uri v Collee v Špetru Slovenov na praznik ob 25. obletnici zborovske dejavnosti in na predstavitev publikacije beneških pesmi z naslovom Pod lipo, v kateri so zbrane pesmi iz zborovega 25-letnega repertoarja.

SLOVENSKI SVETOVNI KONGRES

POVEZOVANJE SLOVENSKEGA ZDRAVNIŠKEGA ČLOVEKA

Po lanskoletnem prvem srečanju slovenskih zdravnikov doma in po svetu, ki je bilo zlasti po mnenju udeležencev zelo uspešno, bo pod okriljem Svetovnega slovenskega kongresa in pod častnim pokroviteljstvom ministrstva za zdravstvo republike Slovenije 11. mednarodno srečanje slovenskih zdravnikov doma in po svetu. Potekalo bo od 20. do 23. oktobra v Ljubljani in Novi Gorici.

Namen srečanja je predvsem medsebojno spoznavanje in povezovanje slovenskih zdravnikov doma in po svetu ter širši javnosti predstaviti dosežke slovenske zdravniške stroke doma in v tujini.

Na srečanje so vabljeni slovenski zdravniki iz tujine in domovine ter drugi strokovnjaki, ki delajo na področju zdravstva, npr. direktorji zdravstvenih ustanov, medicinske sestre in drugo zdravstveno osebje.

Iniciativni odbor, ki je bil ustanovljen ob zaključku lanskoletnega srečanja, je v sodelovanju s Svetovnim slo-

venskim kongresom, Zdravniško zbornico Slovenije in Slovenskim zdravniškim društvom pripravil okvirni program, ki se razporeja med štiridnevni bivanjem. Osnovni del programa bo sestavljen iz uvodnega predavanja priznanega slovenskega zdravnika iz tujine in okroglih miz na temo:

- depresija in samomor;
- etika v zdravstvu: odnos zdravnik - bolnik;
- kardiovaskularne bolezni in možnosti zdravljenja;
- problematika zdravstvene politike (organizacija zdravstva, vloga zavarovalnic, državnih in drugih inštitucij) in predstavitve dela slovenskih zdravstvenih raziskovalcev doma in po svetu.

Poleg osrednjega strokovnega srečanja bodo pripravili tudi spored družabnega in turističnega značaja. Naj omenimo le spoznavni večer 20. oktobra v ljubljanskem Cankarjevem domu, slavnostno večerjo v Novi Gorici in celodnevni izlet po Goriškem.

RAZSTAVA

O STARIH GOSTILNAH V BREGINJSKEM KOTU

V Borjani, v edini stari delujoči gostilni pri Kuzmu v Breginjskem kotu, so v okviru Kotarskih dnevo '99 dne 14. avgusta postavili na ogled fotografsko razstavo o starih gostilnah v Kotu. Razstava, ki je skrbno oblikovana in privlačna obisku številne domačine in druge, hoče prikazati zanimiv delček iz naše tradicije in ljudske kulture. Zbranih je približno 60 fotografij in nekaj listin iz konca prejšnjega in našega stoletja. Najpogostejši motivi so skupine vaščanov pred gostilno. Zbirali so se ob posebnih dogodkih, pogosti motivi so pivska omizja, skupine nabornikov, pevski zbori, Prosvetna društva. Včasih pa najdemo tudi družinske fotografije, posnete pred domačo gostilno. Nekatere rodbinske fotografije so hranili svojci domačih, mnoge so v obliki razglednic.

Razstava vsebuje izviren komentar, vendar le redke fotografije imajo datum, kar ne vzpodbuja k nadaljnjemu raziskovanju naše preteklosti. Avtorji razstave, ki so k delu pristopili ljubiteljsko, so bili nad zbiranjem fotografij navdušeni. Ljudem je namreč uspelo ohraniti veliko starih fotografij kljub usodnemu potresu leta 1976. Žal niso mogli dobiti fotografije Zadržnega doma v Kredu, kjer je bilo dolga leta središče dogajanj v Kotu.

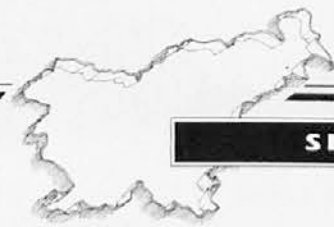
ADA KLINKON

"TVOJA CERKEV SMO"

Pod tem geslom je verska skupnost 22. avgusta v župnijski cerkvi sv. Antona Puščavnika ob župniku Milanu Preglju ter ob duhovnikih Lojzetu Kržišniku, Lojzetu Furlanu in Zorkotu Bajcu, slavno darovala zahvalno sv. mašo ob deseti obletnici ustanovitve župnije Hrpelje-Kozina. V imenu župljanov je Jože Žizek poudaril to, kar so vsi čutili: "Gospod je z nami, prav tako danes, kakor pred desetimi leti in skozi celo desetletje in bo ostal z nami do konca naših dni, ker je obljubil: »Tam, kjer sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, sem jaz sredi med njimi.«"

Praznovanje je s spodbudnim pismom pozdravil škof Metod Pirih: "... Cerkev je živa, če je med ljudmi znamenje Božje navzočnosti, dobrote, ljubezni in miru, če premaguje vsa nasprotovanja, uresničuje spravo ter utrjuje prijateljstvo z vsemi ljudmi..." Pri darovanju so sodelovali predstavniki različnih skupin in prinašali na oltar simbole desetletne rasti in življenja v novi župniji: zahvalo za obnovitvena dela v cerkvi, trud krasilk in čistilk, željo po organizaciji, kitaro v znamenje mladostne razigranosti, sveto pismo, ki ga proučuje biblična skupina, rožni venec molitvene skupine, odprto dlan sodelavk Karitas ter kruh in vino.

Za živo Cerkev na Kozini gre zahvala predvsem pobožnim ženam, ki so ohranile iskro vere in omogočile plamen nove župnije. Zahvala gre tudi dušnim pastirjem in vsem, ki z molitvami in tihimi dobrimi deli skrbijo za duhovno rast župnije ter jo tudi finančno podpirajo.

SLOVENIJA

V PRIČAKOVANJU NA POROČILO EVROPSKE KOMISIJE

NAPORI SLOVENIJE ZA ČIMPREJŠNJE SPREJETJE V EVROPSKO ZVEZO

MARJAN DROBEŽ

Obisk papeža Janeza Pavla II. v Mariboru je za nekaj dni zasenčil druge pomembne dogodke, pri čemer so njegovo poslanstvo s posebnimi izjavami podprle vse politične stranke, razen Slovenske nacionalne stranke Zmaga Jelinčiča. Zdaj pa spet prihajajo v ospredje vprašanja, ki naj prispevajo k nadaljnjemu utrjevanju demokratičnega sistema v Sloveniji.

Izvolitev nove Evropske komisije in njenega predsednika je v Sloveniji ugodno vplivala, tudi zaradi nekaterih novih stališč o vključevanju kandidatke iz prve skupine v EZ. Kot znano, je novi predsednik Romano Prodi, ki ga politiki in javna občila razglašajo za iskrenega prijatelja Slovenije, v evropskem parlamentu poudaril, "da je treba na vrhunskem sestanku EZ decembra v Helsinkih določiti konkreten datum včlanjevanja tistih držav kandidatke, ki so najbolje pripravljene, četudi bi to pomenilo, da jim je treba priznati dolga prehodna obdobja za reševanje njihovih gospodarskih in socialnih težav". Sicer pa bo po njegovem mnenju širitev potekala v več fazah: "Nekatere kandidatke se bodo v EZ vključile prej, druge kasneje." Lahko pa se bo zgodilo, da vse kandidatke iz prve skupine držav, to so Poljska, Češka, Madžarska, Slovenija, Estonija in Ciper, ne bodo hkrati sprejete. Možno "drobitev" na poti v članstvo je napovedal novi evropski komisar pristojen za širitev EZ Günter Verheugen, ki pa je dodal, "da imajo za zdaj vse države enake možnosti".

V Sloveniji ob tem poudarjajo, da je slovensko gospodarstvo najbolj uspešno od vseh držav kandidatke, ki so v prvi skupini za sprejem, vendar pa zaostajata sprejemanje in izvajanje pravnega reda EZ. Zato vlada ter z njo politične stranke in javnost z mešanimi občutki pričakujejo poročilo Evropske komisije o napredku držav kandidatke pri vključevanju v EZ. Kljub raznim pridržkom in bojaznim pa menijo, da bi moralo biti poročilo, ki bo predvidoma objavljeno v začetku oktobra, za Slovenijo vendarle ugodnejše od tistega v lanskem jeseni. Gonja proti jedrski elektrarni Krško, ki se je razširila v Avstriji, naj bi vplivala na omejenijo poročilo evropske komisije. Začetnik in spodbujevalec kampanje proti jedrski elektrarni Krško, koroški glavar Jörg Haider, celo napoveduje, da Slovenija do leta 2003 ne bo postala članica EZ. Ponovil je, "da Koroška pogojuje pristop Slovenije k Evropski zvezi z uradnim priznanjem nemške oz. staroavstrijske manjšine v Sloveni-

ji, možnostmi nakupa nepremičnin za tuje državljane (takšna možnost v naši državi že obstaja, vendar na osnovi recipročnosti) in z zaprtjem jedrske elektrarne Krško oz. v konkretnem načrtu Slovenije za odpoved jedrske energije". Morda gre za evforijo pred parlamentarnimi volitvami v Avstriji, ki bodo 3. oktobra, pri čemer pa je bolj stvarna in tudi bolj odgovorna izjava avstrijskega notranjega ministra Casperja Einema, "da izvajanje pritiska na Slovenijo glede jedrske elektrarne Krško ni primerno, ker izsiljevanje ni nobena politična kategorija".

NI SPORAZUMA O VOLILNEM SISTEMU

Čedalje bolj je očitno, da v Sloveniji že poteka kampanja za državnozborske volitve, ki bodo proti koncu leta 2002. Pripravljajo prerazporejanje političnih strank, nekakšne skupine ali tabore, ki naj bi si zagotovili čimveč poslancev v parlamentu. Vodilni predstavniki Slovenske ljudske stranke in Slovenskih krščanskih demokratov poudarjajo, da bo združitev teh strank v novo politično silo sredinsko-leve ideološke in politične usmeritve tej zagotovila doseglo relativne večine v državnem zboru, s čimer bi sedanjim t.i. silam kontinuitete odvzeli vodenje države. V postopkih združevanja SLS in SKD pa so nastale težave in zastoji, tako da

do združitve ne bi prišlo do konca letošnjega leta, kot sta stranki napovedovali, temveč bi novo politično stranko oblikovali šele v začetku leta 2000.

Na sredinskem in levem političnem polu pa napovedujejo volilni sporazum med Liberalno demokracijo Slovenije, največjo politično stranko v Sloveniji, ter Združenim listo socialnih demokratov. Le-ta sicer pojasnjuje nekakšno "tretjo pot", ki da je potrebna pri usmeritvi slovenske družbe in države, vendar bi predvolilni sporazum pomenil nazadovanje in podreditve ZLSD največji stranki v državi. To bi bilo očitno tudi v primeru, da bi omenjeno levosredinsko kolicijo dveh političnih strank s svojim ugledom in avtoriteto podprl tudi državni poglavar Milan Kučan, ker se bo njegov mandat ob naslednjih parlamentarnih volitvah že bližal koncu.

Vse, kar zadeva volitve, bo bolj pregledno in jasno, ko bo slovenski parlament določil nova volilna pravila, o čemer pa v državnem zboru še zmeraj ni soglasja. SDS in SKD, ki zahtevata uvedbo večinskega volilnega sistema, ki je bil izglasovan na referendumu in ga je potrdilo tudi ustavno sodišče, nočeta niti sodelovati v komisiji za ustavne spremembe in volilni sistem.

ZASEDANJA PARLAMENTA TUDI PO INTERNETU

Poslanske skupine, ki so zastopane v državnem zboru, so se sporazumele, da se zasedanja parlamenta vključijo v internet. S tem je bila uresničena pobuda poslanca Cirila Ribičiča, ki jo je dal pred dvema letoma. To pomeni, da uporabniki spletnih strani že lahko neposredno spremljajo delo najvišjega predstavniškega telesa Slovenije. Projekt o neposrednih prenosih so izvedle tehnične službe državnega zbora s sodelovanjem RTV Slovenija in družbe Telekom. Obnova spletnih strani bo končana do konca tega leta. Na spletnih straneh državnega zbora (www.dz-rs.si) je mogoče poleg spremljanja zasedanj dobiti tudi vse najpomembnejše podatke o državnem zboru, tako tudi o poslancih.

S priključitvijo v internet so umaknili nekdanji predlog nekaterih poslanskih skupin, da bi zasedanja državnega zbora neposredno prenašali prek državne televizije.

M.

PRVE VLOGE TUJCEV ZA NAKUP NEPREMIČNIN

Slovensko ministrstvo za pravosodje je prejelo prvih 26 vlog tujih državljanov, ki bi v skladu s pridružitvenim sporazumom med Slovenijo in EZ radi kupili nepremičnine, zlasti stanovanja ali lokale na slovenskem ozemlju. Kot znano se za zdaj za nakup lahko potegujejo samo tisti tujci, ki so v Sloveniji v preteklosti vsaj tri leta živeli neprekinjeno. Nakupi pa so možni le ob pogoju vzajemnosti, kar pomeni, da bi Slovenci tudi v državi, iz katere izhaja tujec, lahko kupovali nepremičnine. Od teh 26 vlog je ministrstvo večino zavrnilo, ker prosilci niso izpolnjevali pogojev. Med zavrnjenimi so tudi štirje interesi iz Italije. Zavračajo pa tudi interese, ki prihajajo iz drugih držav na območju nekdanje Jugoslavije, ker zanje pridružitveni sporazum med Slovenijo in EZ ne velja. V postopku za pridobitev dovoljenja za nakup najbolj kaže nekemu Avstrijcu, ki bi v Ljubljani rad kupil stanovanje.

M.

PO ZASLUGI NOVE OBČINE V ŠEMPETRU PRI GORICI OBNOVLJENA OŠNOVNA ŠOLA ZA 550 UČENCEV

Občina Šempeter-Vrtojba in Osnovna šola Ivana Roba v Šempetru pri Gorici sta v petek, 17. t.m., priredili zelo pomembno in globoko občuteno slovesnost ob odprtju obnovljene in posodobljene osnovne šole. Obnove so sicer utemeljevali in načrtovali že od leta 1990, toda šele novoustanovljena občina Šempeter-Vrtojba z županom Draganom Valenčičem na čelu je projekt odločno podprla in zanj iz občinskega proračuna namenila 120 milijonov tolarjev. Prejšnja občina Nova Gorica-Šempeter je namreč dolgo obdobje sodil vanjo - pa je za obnovo dala 80 milijonov tolarjev. Gre za prvo fazo obnove šole, ki jo v letošnjem šolskem letu obiskuje 550 učencev z območja Šempetra in okolice. Temu številu pa je treba dodati še 34 otrok t.i. razredne stopnje pouka (nižji razredi), ki obiskujejo osnovno šolo na Vogrskem in v Vrtojbi, statusno pa sodita k šempetrski osnovni šoli. V šoli so v okviru omenjene prve faze obnove pridobili 450 m² novih prostorov. Med njimi so računalniška učilnica, prizidek, kjer bodo štirje kabinet in knjižnica, v kateri je za učence in pedagoge na voljo kar 11.000 knjig.

Dokončna razširitev šolskega poslopja pa bo zagotovljena šele z nadaljevanjem gradnje in drugih posegov. Zgraditi bo treba novo telovadnico za zbor-

nico, upravo šole in za šolsko svetovalno službo. Skupni stroški za izvedbo t.i. druge faze obnove bodo znašali okoli 450 milijonov tolarjev, poleg občine pa naj bi del sredstev prispevala tudi slovenska država.

Ravnatelj osnovne šole Ivana Roba v Šempetru pri Gorici Frank Kerčmar je v pogovoru za časnik pojasnil, da šola že deset let uspešno sodeluje z osnovno šolo v Romansu ob Soči ter s tamkajšnjo nižjo srednjo šolo Giuseppe Ferdinando Del Torre. Podružnična osnovna šola v Vrtojbi pa je poglobila stike s slovensko osnovno šolo v Štandrežu. Ravnatelj, tako je dejal, zelo želi, da bi nastalo tudi ozračje za sodelovanje med osnovno šolo v Šempetru in eno ali več slovenskimi šolami v Gorici.

Po odprtju obnovljene šole so odprli tudi razstavo del slikarja Vladimira Hmeljaka, in sicer ob njegovi 90-letnici rojstva. Bil je dolgoletni učitelj likovnega pouka na šoli v Šempetru pri Gorici. Razstavo je ob omenjenem visokem življenjskem jubileju postavil Goriški muzej v sodelovanju s šempetrsko osnovno šolo. Izbor del sta opravila akademski kipar Herko Saksida in akademski slikar Ivan Rob. Predstavitve slikarja in spremno besedo k razstavi je napisal umetnostni zgodovinar Marko Vuk.

M.

RAČUNALNIK V KUHINJI OTROŠKEGA VRTCA

V Novi Gorici so v okviru prireditve ob občinskem prazniku 17. t.m. odprli obnovljeno kuhinjo otroškega vrtca. Obrat so posodobili in dopolnili z novo opremo, tako da v kuhinji lahko pripravijo 960 obrokov hrane za vse otroke, ki obiskujejo vrtce v Novi Gorici. V kuhinji uporabljajo pri pripravi hrane tudi računalnik, kar je velika novost. Ob tem so tudi izdali poseben priročnik o prehrani otrok v predšolski vzgoji. Izšel je v nakladi 500 izvodov, namenjen pa je vzgojiteljicam, staršem otrok in tudi drugim, ki jih prehrana v vrtcih zanima. O tem je v uvodu zapisano naslednje: "Tudi na področju predšolske vzgoje, v vrtcu, se razvijajo dejavnosti, ki preučujejo zdravstvene in pedagoške vplive na prehrano otrok. Njeno visoko kakovost je mogoče doseči samo s skrbno načrtovano in pripravljeno ter z zdravo in uravnoteženo hrano. Kvalitetno prehranjevanje otrok je eden izmed dejavnikov zdravega načina življe-

nja. Z njim otroku nudimo možnosti za skladno rast in razvoj, dobro psihofizično kondicijo ter ustrezno odpornost. Pri tem skušamo upoštevati vse otrokove posebnosti in potrebe in hranjene urediti tako, da je prilagojeno njegovemu bioritmu." Objavljenih je tudi več jedilnikov oz. receptov, ki jih uporabljajo v novogoriškem vrtcu.

M.

KVATRNICA NA MIRENSKEM GRADU

Kot smo že sporočili, bo letošnja Kvaternica na Mirenskem Gradu teden dni pozneje kot običajno, to je v nedeljo, 26. septembra. V soboto, 25. t.m., bo ob 19. uri sv. maša, ki jo bo letos vodila in oblikovala župnija Vogrsko. Po maši bo procesija z lučkami in petjem litanij Mater božje. V nedeljo na Kvaternico bo ob 7. uri sv. maša s petjem, ob 10. uri pa slovenska maša župnije Miren. Ob 15.30 bodo pete litanije Mater božje in ob 16. uri slovenska sklepna maša. Vodil jo bo ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. Pri mašah ob 10. in 16. uri bo pel mešani pevski zbor župnije Miren.

SVET SKAVTOV PRIMORSKE REGIJE

V Novi Gorici je 11. t.m. potekal že 22. Svet Primorske regije Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Tokratni svet regije ni bil le formalno zasedanje, na katerem se oblikujejo in sprejemajo novi sklepi ter volijo kandidati za razne funkcije v regiji. V Novo Gorico so bili vabljeni vsi voditelji iz Primorske, kot gostje pa so prišli tudi predstavniki Slovenske zamejske skavtske organizacije.

Uvodnemu in duhovnemu delu sporeda je sledil informativno poučni del z bogato vsebino. Začeli smo ga s tem, da smo načelniku ZSKSS napisali poročilo. Zatem nam je bilo na kratko predstavljeno, kako prijaviti skavtski projekt. Več časa smo posvetili pogovoru o regijski duhovni obnovi za voditelje. Ugotovili smo, da si želimo čim boljše kombinacijo sproščenega družinjenja in duhovnosti na skavtski način, da pa je pravo razmerje med enim in drugim težko najti. Poverjenica za program v ZSKSS pa nam je povedala najnovije informacije o delu v poverjeništvu in nam zaupala datume raznih državnih srečanj. Izvedli smo še, kaj je Škofijski odbor za mlade, in dobili osnovne informacije o okoljevarstveni akciji Črnih vrečk ob Dnevu Zemlje.

V nadaljevanju srečanja smo se ustavili ob najbolj pereči točki glede srečanja vseh primorskih skavtov, imenovanem *Marmeljada*. Sprejet je bil sklep, do kdaj mora biti pripravljen program tega srečanja, potem pa je Ivo Kerže iz SZSO predstavil pobudo o pobratenjih. Pobuda je nastala na potovalnem taboru vseh slovenskih skavtskih voditeljev *Viharju upanja*. Izvedli naj bi vseslovenski podvig in bi pod naslovom *Skupaj smo močnejši* povezali skavte iz Slovenije, zamejstva in zdomstva. Projekt predvideva pobratenja med posameznimi stegi. Tako naj bi se pobratili tudi novogoriški in goriški skavti, kar bi pomenilo lepo nadgradnjo dosedanjega sodelovanja. Vsak od tržaških stegov pa naj bi se povezal z enim izmed ajdovsko-šturskega, ankaranskega, postojnskega in sežanskega stega.

Predstavitvi tega projekta je sledil sklep o začetku volilne kampanje za novega regijskega duhovnega asistenta ter volitve nove predstavnice v Škofijski odbor za mlade in novega regijskega tajnika. Pred zaključkom smo poročali še o tem, koliko imenovanih voditeljev je v posameznih stegih, in izdelali seznam, po katerem bo regijsko vodstvo obiskovalo voditelje stegov. V poznih večernih urah se je svet regije končal. Ob sproščenem poslavljanju pa smo si obljubili, da bomo do naslednjega, pomladnega sveta regije vsi pridno delali v domačih stegih.

GOSTOLJUBNI OREL

13

ČETRTEK
23. SEPTEMBRA
1999

ITALIJANSKO PRAVO

NAVODILA ZA POSTOPEK PRIZNANJA PRAVNE OSEBNOSTI

DAMJAN HLEDE

Pred več kot enim letom, 30. julija 1998, smo pisali o vladnem osnutku pravilnika, ki bi poenostavljala postopek za priznanje pravne osebnosti združenj in fundacij. Vse do danes pravilnik ni bil še sprejet, zato so na ministrstvu pomislili, da zadevo prehodno rešijo z ministrsko okrožnico. Že ob pisanju tistega članka smo ugotavljali, kako kaže, da bo civilnopravna reforma netrgovinskih ustanov predmet serije mikrokirurških posegov, z razliko od njihove davčne reforme, ki jo je bil zakoličil znani zakon št. 460/97. Edina doslej uresničena sprememba na tem področju ostaja razveljavitev 17. člena civilnega zakonika in z njim vseh drugih norm, ki so pravnim osebam, združenjem in fundacijam predpisovale nujnost dovoljenja za nabavo nepremičnin ter za sprejetje dediščin, volil in daril. Tudi ta poseg pa se je izkazal za nepopolnega, saj je ohranil v veljavi člena 600 in 786 civilnega zakonika, ki pogojujeta sprejetje daril ali dediščin s strani nepriznanih ustanov priznanju njihove pravne osebnosti.

Osnutek pravilnika, ki ga je takrat sprejela vlada in o katerem smo takrat poročali, je postopek za priznanje zasebnih pravnih oseb poenostavljala tako, da je npr. določal rok (180 in v nekaterih primerih 120 dni), v katerem bo moral prefekt odgovoriti na prošnjo za priznanje. V primeru odsotnosti odgovora v zakonskem roku je uvajal pravilo tihe privolitve. Pristojnost postopka je v celoti prenašal na prefekturo, ki naj bi skrbele tudi za register pravnih oseb, ki ga sedaj upravljajo sodišča. Vse doslej teh novosti še ni, saj so v celoti v veljavi obstoječe norme civilnega zakonika (člena 12 in 16 civilnega zakona in člena 2 in 4 njegovih izvajalnih norm).

Z omenjeno okrožnico št. 60 z dne 24. maja 1999 je notranje ministrstvo objavilo "nekatera navodila za poenostavitev dokaznih postopkov uradov notranjega ministrstva, v skladu z 2. členom izvajalnih norm civilnega zakonika." Ta člen namreč določa, da mora zainteresirana ustanova prošnji za priznanje priložiti "druge dokumente" v dokaz svojih namenov in svojega premoženja. Okrožnica sedaj - 57 let po vstopu v veljavo civilnega zakonika - izrecno našteva te "druge dokumente", ki jih je treba priložiti prošnji za priznanje: ustanovno listino in statut; pojasnjevalno poročilo o izvedeni in načrtovani dejavnosti; poročilo o gospodarsko-financiarnem stanju z zapriseženo cenitvijo izvedenca v pri-

meru posedovanja nepremičnin in bančno izjavo o premoženjskem stanju; predračune in obračune zadnjih treh let ali zadnjega leta; seznam članov upravnih organov; škofijsko privolitev v primeru cerkvenih združenj, v skladu s členoma 3 in 10 zakona št. 222/85.

Upravni postopek je potreben tudi za statutarne spremembe že priznanih zasebnih pravnih oseb. V tem primeru je treba prošnji priložiti naslednje dokumente: podatke ukrepa, ki je ustanovi podelil pravno osebnost, in potrdilo pristojnega sodišča o vpisu ustanove v register pravnih oseb; škofijsko privolitev v zgoraj omenjenih primerih; sklep, s katerim je pristojni organ sklenil statutarne spremembe; poročilo razlogov spremembe; notarsko kopijo listine, ki spreminja statut in navadno kopijo obstoječega statuta; poročilo o dejavnosti, izvedeni v zadnjih treh letih ali v manjšem roku obstoja pravnega priznanja; poročilo o gospodarskem stanju ter predračune in obračune zadnjih treh let ali manjšega časa po pravnem priznanju.

VABILO PODJETJEM

DOVOLJENJE ZA BIVANJE V DEŽELI F-Jk

Vedno večji je priliv vzhodnih ljudi na zahod. In tako tudi v naših krajih vedno bolj opažamo obraze različnih ras, ki iščejo boljše delovne in nasploh življenjske razmere. Nujno pa se moramo soočiti s perečim problemom, ki je bil pred kratkim nekako bežno omiljen in le začasno prenešen: dovoljenje za bivanje v naši državi. Ministrstvo za delo je namreč dne 30. junija 1998 zamrznilo vsem deželam in tako tudi Furlaniji-Juljski krajini vsa predstavljena dovoljenja za regularno bivanje in kot posledica tega možnost vpisanega delovnega mesta po vsem teritoriju. Naša dežela je namreč dobesedno razbila kvorom, njej dodeljeno število priseljencev, ki je znašalo 20.000, za 20%. Tako veliko je Slovencev, Hrvatov, Bosancev ipd..., ki delajo na črno v naši deželi, brez nobenega zavarovanja, socialnega skrbstva in poštene plače. Dne 6. septembra t.l. pa je Ministrstvo za delo z okrožnico št. 69/99 dodelilo deželi Furlaniji-Juljski krajini ponovnih 2169 mest, od katerih 390 Gorici. Prošnje torej, ki so bile predstavljene na goriški urad za delo pred tem datumom, in sicer 150, so bile vse pregledane in sprejete. Na razpolago je še nekaj mest. Vabilo je namenjeno vsem podjetjem, ki nepooblaščenoma nameščajo neitalijanske državljane v svojih vrstah. Ker ni gotovosti, da bodo dodeljena deželi FJ-k še naknadna mesta, je umestno izkoristiti dano priložnost.

MARJAN DRUFOVKA

V NAŠIH VINOGRADIH

OBETAVNA LETINA

Letošnja vinska letina bo, vsaj tako napovedujejo vinarji, s kakovostnega vidika izredno dobra.

Ugodne vremenske razmere so omogočile, da je grozdje na Primorskem lepo zorelo in da so razmerja med sladkorjem in kislinami izredno ugodna ter primerena za pridelavo res vrhunskih vin. Seveda to velja za grozdje, ki je dozorelo na malo obremenjenih in dobro oskrbovanih trsah in ki jih ni prizadela suša. S tega vidika so še zlasti zadovoljni Brici z obeh strani meje, ker je bilo grozdje zdravo in lepo, obžalujejo pa, da je cena spet padla. Na italijanski strani so se štirje glavni trgovci dogovorili in ceno znižali za 800 do 1000 lir v primerjavi z lansko ceno, kar pomeni, da vinogradniki komaj krijejo proizvodne stroške. Ta podatek spet opozarja na potrebo, da bi prišlo do bolj smotrnega načina določanja cene grozdja, pri čemer naj bi odločilnejšo vlogo igrala kakovost grozdja in trajnost sklenjenih pogodb.

O škodi, ki jo je na trtah povzročila suša, poročajo predvsem iz gornje Vipavske doline, zlasti so prizadete vasi Slap, Lože, Manče in Planina, v nekaterih primerih so imeli do 50 odstotkov slabšo letino. Tudi pozne sorte se ne bodo popravile, čeprav smo dočakali nekaj dežja. Spodnja Vipavska dolina pa ima skoraj normalno letino. Kakovost je izborna. Tako v Brdih kot v Vipavski dolini so zgodnejše sorte že pobrali, na Krasu pa se je v nižjih legah komaj začela trgatve zgodnejših sort. Tudi kraški

vinogradniki govorijo o kakovostno izredni letini in da bo gotovo ostala zapisana v kroniki odličnih vin stoletja, ki se izteka.

V Istri se trgatve belega grozdja že zaključuje, saj je tudi malvazija skorajda že povsem v kleti. Začeli so tudi s pobiranjem refoška, saj je letos ta sorta precej bolj zgodnja kot sicer. V Istri so izredno zadovoljni z grozdom, razmerjem sladkorja in kislin ter drugih snovi, ki jih vsebuje. Z velikim pričakovanjem napovedujejo ekstraktno bogata in polna vina.

Medtem ko drugod na Primorskem stopa trgatve že v svojo končno fazo, se na Krasu pravzaprav šele začena. Le v mladih vinogradih in posebno ugodnih legah so potrgali nekaj zgodnejših sort. Glavna kraška sorta, se pravi teran, pa bo še počakala na trtah. Pri tem velja opozoriti, da je bil na začetku septembra na gradu v Štanjelu zelo zanimiv vinogradniško-vinarski posvet, ki je bil posebej namenjen ovrednotenju kraškega terana. Obravnavali so razne tehnične vidike pridelovanja terana oz. grozdja na splošno in vinarske poglede na teran, kakor tudi ugotavljali zdravilnost tega vina, seveda le če ga zaužijemo v zmernih količinah. Ob tem pa so poudarjali potrebo, da bi čimprej prišlo do zaščite terana, kar naj bi pomenilo tudi izboljšanje tržnih možnosti za to posebno vino.

POSVET

O VLOGI MANJŠINSKIH JEZIKOV PRI RAZVOJU GOSPODARSTVA

Dne 24. t.m. se bo v konferenčni dvorani Visoke šole za tolmače in prevajalce v nekdanjem Narodnem domu v Trstu začel dvodnevni mednarodni seminar z naslovom *Pomen in vloga manjšinskega jezika pri razvoju gospodarstva*. Seminar prireja Slovensko deželno gospodarsko združenje, sofinancira pa ga sklad za manj razširjene jezike pri Evropski zvezi. Predstavniki SDGZ in Urada za manj razširjene jezike pri EZ so namene in cilje te pobude orisali na tiskovni konferenci, ki je bila v ponedeljek, 20. t.m., na sedežu SDGZ v Trstu.

Pri SDGZ so se za ta seminar odločili iz želje, da pride do primerjave med problematikami tistih manjšin, ki živijo na področju EZ, in drugih, kot npr. Slovencev v Italiji in Avstriji, ki živijo na območjih, ki mejijo na države, ki niso članice EZ. Mednarodni seminar hoče razčleniti in izluščiti probleme, da se bo videlo, ali imajo manjšine možnost se razvijati ali pa bodo podlegle močnim ekonomskim interesom. Namen seminarja je po eni strani v tem, da slovenska manjšina v Italiji vidi, kako druge manjšine rešujejo ta vprašanja in da od tega lahko tudi kaj prevzame, po drugi strani pa v tem, da se začne povezovanje z drugimi manjšinami, ki živijo v podobnih razmerah kot slovenska, s ciljem, da se manjšinske skupnosti ne znajdejo na robu evropskih integracijskih procesov.

Na seminarju bodo prikazali zlasti dve manjšini, ki sta na gospodarskem področju močni: gre za Valičane, pri katerih prevladuje zasebno gospodarstvo, in za Južne Tirolce, kjer je gospodarstvo osredotočeno na javnem sektorju (nemška manjšina je na tistem ozemlju večina). Da se pa prikaže vsa raznolikost manjšinskih situacij, bodo prikazali tudi stanje nemške manjšine na Danskem, ki je zaradi zgodovinskih razlogov brez gospodarstva, in Škote (zlasti tisti del Škotske, kjer se še govori jezik keltskega izvora), ki so na nerazvitem teritoriju zlasti ob podpori evropskih ustanov dosegli pomembno razvojno stopnjo.

Seminar se bo pričel, kot že rečeno, v petek, 24. septembra, ob 15. uri. Na njem bo predavalo več uglednih strokovnjakov in predstavnikov manjšinskih gospodarstev iz več evropskih držav. Tako bodo govorili Hans Jürgen Nissen, predsednik danskega Urada za manj razširjene jezike, Gennaro Pellegrini, podpredsednik Evropske Akademije iz Bocna, Hywel Evans, glavni direktor valižanske gospodarske organizacije Menter a busnes, Allan Campbell, glavni direktor škotske organizacije Comunn na Gaidhlig, Robert Vidoni, podpredsednik SDGZ, Matevž Grilc, predsednik Slovenskega gospodarskega združenja iz Koroške (Avstrija), zaključni poseg pa bo imel poslanec v italijanskem parlamentu Mario Prestamburgo. Moderator bo odgovorni urednik Primorskega dnevnika.

IVAN ŽERJAL

SLOVENIJA

O PRENOSU DENARJA ČEZ MEJO

V Sloveniji so uvedli nekatere novosti v devizni zakonodaji, ki se nanašajo na tuja plačilna sredstva. Vendar gre tudi za liberalizacijo prenosa deviznih sredstev in slovenske nacionalne valute - tolarja. Tudi na tem področju namreč Slovenija prilagaja svojo notranjo zakonodajo predpisom in merilom, ki veljajo v državah članicah EZ. Odslej lahko fizične osebe pošiljajo strankam v tujino denar v kateri koli tuji valuti, v protivrednosti 500.000 tolarjev, brez dokumenta o namenu plačila. Državljanji, ki potujejo v tujino - npr. v Italijo -, lahko imajo s seboj ob vsakem prehodu meje 500.000 tolarjev, večji znesek pa le z dovoljenjem Banke Slovenije. Tudi pri vnosu gotovine iz tujine slovenski državljani odslej lahko pri vsakem prehodu meje prinesejo s seboj do pol milijona tolarjev. Vnos tuje gotovine v Slovenijo pa je neomejen.

M.

V OKREPČEVALNICI MANDRIJA NA AJŠEVICI

PREDSTAVITEV KNJIGE "VSI MOJI PREDSEDNIKI"

GABRIJEL DEVETAK

Društvo organizatorjev dela in marketinga je 15. t.m. v okrepčevalnici Mandrija na Ajševici organiziralo predstavitev knjige *Vsi moji predsedniki*, ki jo je napisal Aleš Čerin. Dogodek zasluži pozornost, saj je potekal v okviru proslav mestne občine Nova Gorica, 50-letnice Mercatorja in strokovnega srečanja novogoriških podjetnikov, managerjev in drugih uglednih gostov. Avtor je na razumljiv način strnil vsebino knjige, ki predstavlja sprehod skozi zadnjih 25 let slovenskega razvoja s pomenom vezovanjem gospodarskega in političnega življenja, vključno s prelomnimi trenutki Slovenije ob osamosvojitvi l. 1991. V knjigi so zajeti tudi avtorjevi sodelavci, direktorji in predsedniki, ki so ga sprejeli v službo in s katerimi je lepo sodeloval. Vse to je znamenovalo njegovo poklicno kariero, kar je lepo zaokrožil, da se knjiga bere kot roman,

ponekod pa ima bralec občutek, kot da bere *kriminalko*. Prednost avtorja je v tem, da zajema in opisuje pozitivne plati sodelavcev. Dolga leta je bil generalni sekretar vlade Slovenije oz. izvršnega sveta, kot se je takrat imenoval in kateremu je predsedoval Dušan Šinigoj. Slednji je na predstavitvi knjige verjetno prvič javno predstavil razburljive dogodke na relaciji Ljubljana-Belgrad. Pri razpravi je sodeloval tudi sedanji predsednik uprave delniške družbe Mercator Ljubljana Zoran Jankovič, ki ga je avtor vključil v zaključni del knjige. Srečanje je potekalo v ustvarjalnem in prijateljskem ozračju. Prisotni gospodarstveniki so izrazili željo po povezovanju in povečevanju sodelovanja z vodilno slovensko trgovsko hišo. Zato lahko rečemo, da je organizator znal ustvarjalno uskladiti več interesov na enem mestu ob istem času, kar so prisotni z zadovoljstvom ugotovili.

"SODOBNI DOM" V VIDMU

V soboto, 25. septembra, bodo ob 11. uri na sejmišču v Vidmu uradno odprli 46. sejem Sodobni dom (Casa moderna), ki bo trajal do 4. oktobra. Posvečen je opremljanju in urejanju bivalnega prostora in je ena pomembnejših tovrstnih pobud na italijanskem severovzhodu. Letos se ga bo udeležilo 500 razstavljalcev, večinoma iz F-Jk in Italije. V okviru sejma bosta stekli dve drugi pobudi: Dom in design '99 bo posvečen različnim sodobnim načinom opremljanja stanovanja; druga je razstava o "domu prihodnosti". Poleg tega bo steklo še nekaj drugih pobud, kot npr. posvet, ki ga deželna uprava prireja na temo deželne politike o domu v prihodnosti, pa še posvet o reformi najemnih pogodb za stanovanja. Letošnji sejem so predstavili prej v Trstu kot v Vidmu z namenom, da se ustvari sodelovanje med štirimi pokrajinskimi sejmišči, ki delujejo v F-Jk.

IŽ

SOŠKA REGATA / KK SOŠKE ELEKTRARNE IN KK ŠILEC

ŽELJA PO PRESEGANJU MEJA

IGOR COTIČ

Želja po premagovanju ovir in preseganju meja je privedla do organizacije štirinajste tradicionalne Soške regate, ki je v nedeljo, 12. septembra letos, privabila kar stošestintrideset navdušencev kajakaštva. Ti so s kajaki, kanuji in gumenjaki preveslali osem kilometrov dolgo vodno pot, ki povezuje Solkan in Podgoro.

FOTO BUNBACA

kraja in neprimerne opreme; tudi spremstvo vodnikov bi preprečilo marsikateri neljubi dogodek. Med prisotnimi na regati je bilo vsekakor veliko novih obrazov, kar je spodbudno in razveseljivo dejstvo tudi v luči prihodnjih prireditvev. Ti so namreč zaradi uživanja po zelenomodri lepoti, ki je po mnenju mnogih izvedencev najlepša reka daleč naokrog, in zaradi občudovanja očarljivih koticov v neokrnjeni naravi že obljubili, da bodo še prišli za vesla med vodnimi brzicami. Da je vse steklo v najboljšem redu, gre najlepša zahvala tudi goriški in novogoriški občini, Združenju slovenskih športnih društev v Italiji ter novogoriški Športni zvezi.

Od kod zamisel o ustanovitvi društva Šilec?

Zametki o nastanku društva segajo v polovico osemdesetih let, ko se je skupina prijateljev iz veselja do vodnih športov začela zbirati ob bregovih rek. Svojo ljubezen so posredovali tudi mlajšim članom, tako da je leta 1993 prišlo do ustanovitve kajakaškega kluba Šilec. Obseg društvenega delovanja se širi, saj vzbujajo kajakaštvo zanimanje med mladimi, njegov nadaljnji vzpon pa je odvisen predvsem od truda, ki ga bomo vložili v prihodne načrte.

Katere pobude name-ravate še uresničiti?

Prihod novega tisočletja bomo proslavili na svojevr-

sten način, saj bomo na Novoletnem spustu preveslali od Štandreža do Sovodenj. Meseca aprila pa bomo priredili v sodelovanju z društvom iz Renč Prijateljski spust, ki bo povezoval Renče s Sovodnjami. V poletnem obdobju organiziramo tečaje za otroke, letos smo tako v sodelovanju z Dijaškim domom in z Zavodom sv. Družine izvedli enotedenski tečaj. Mladi so se z veseljem naučili veslaških prvin, tako da so ob zaključku tečaja preveslali od Štandreža do Sovodenj. V preteklosti smo člani kajakaškega kluba Šilec pripluli s kanuji vse do morja, se spustili po bregovih reke Vipave, poleg tega smo sodelovali tudi pri organizaciji Baklade v Štandrežu. Nastopamo pri številnih pobudah in rade volje sprejmemo tiste, ki bi se želeli približati temu vodnemu športu, saj jim nudimo tudi čolne, kajake in kanuje. Društvo deluje samo v rekreacijske namene, želja odbornikov pa je privabiti čimveč novih članov, ki bodo po prvih poskusih na vodni gladini spoznali njene skrivnosti in tako vzljubili zvrst, ki ji bodo ostali karsneje dolgo zvesti.

MALI TURNIRJI IN PRIJETNA ZABAVA

NOGOMETNA EKIPA ŠTMAVER

Letos je skupina fantov iz Štmavra, Pevme in goriške okolice sestavila nogometno ekipo, ki naj bi sodelovala na malih turnirjih. Fantje redno trenirajo dvakrat tedensko na nogometnem igrišču na Peči. Za nastop na turnirjih je kulturno društvo Sabotin poskrbelo z nakupom dresov.

Ekipo se je prvič predstavila na nogometnem turnirju na mivki v Štandrežu. Nato so fantje ob koncu julija organizirali mali turnir s temi ekipami: ekipa iz bližnje Slovenije, ekipa iz Gorice in štmavrska. Turnir se je dobro izteklo s končnim nagrajevanjem in z zakusko za vse nastopajoče ekipe in za precej številno publiko, ki si je turnir ogledala. Zaradi dobrega odziva igralcev in občinstva so fantje sklenili, da bodo turnir pono-

vili v širši obliki. Nazadnje je ekipa nastopila na turnirju na Vrhu sv. Mihaela, kjer bi morebiti z malo več izkušnje in športne sreče lahko dosegla uglednejši rezultat.

Cilj nove ekipe je seveda ta, da se športno udejstvuje, a tudi, da se v prijateljskem duhu zabava.

20. MEMORIAL PETER SPAZZAPAN

ŠZ Olympia vabi na prvi mednarodni turnir moške odbojke - 20. memorial Peter Spazzapan, ki bo potekal v Gorici na Drevoredu 20. septembra 91, v nedeljo, 26. t.m.

Polfinalne tekme (Olympia-Metaval Sisak, V.B.U. Udine-SIP Šempeter) ob 10. uri, finalne z začetkom ob 16. uri.

S 3. STRANI

LEPA IZKUŠNJA V SVETOVNEM ZBORU MLADIH

Razložil sem tudi, da se kulturno počutim Slovenec, saj sem imel večinoma stike s Slovenci s te in one strani meje vse do mature, po kateri sem prišel v tesnejši stik tudi z Italijani. Sicer pa je bila med dekletki nemška državljanka, ki je predstavljala Hrvaško, saj so njeni starši hrvaški emigranti. Vsekakor je eden izmed ciljev organizatorjev Svetovnega zbora mladih srečevanje mladih iz različnih kultur, politična pripadnost neki državi pa se dandanes ne enači več s pripadnostjo nekemu narodu in neki kulturi.

Celotni projekt je nedvomno zahteval precejšnje organizacijske moči; ste tudi vi domači pomagali pri organizaciji?

Domači pevci smo pomagali po svojih močeh, nekateri že pred začetkom vaj, drugi pa med temi. Precej smo se angažirali pri reklamah za koncerte Svetovnega zbora mladih. Janez je med znanca iz Logatca prodal kakih petdeset vstopnic za koncert v Ljubljani. Drugi smo obesili nekaj plakatov in razdelili precej vabil po raznih krajih Slovenije, od Rogaške do Trsta. Pri tem so mi po-

magali sorodniki, ker so me organizatorji vprašali za to pomoč šele po začetku pevskih vaj na gimnaziji v Šentvidu. Poleg tega pa smo v tem mesecu pomagali pri raznih organizacijskih nalogah. Jaz sem vsako popoldne pazil na računalniško učilnico in pobiral vstopnino in tako nudil bistven servis za svoje sopočevce, saj so preko elektronske pošte imeli stik z domačimi.

Kako so potekale vaše pevske vaje?

Kako pa je bilo v prostem času?

Vsi pevci smo že v mesecu maju prejeli popoln program in obsežno notografijo, ki smo jo med vajami obdelali. Zaželeno je bilo tudi, da se že doma naučim vsaj dveh glasov (1. in 2. tenor). Med vajami smo nato še enkrat prebrali skladbe, saj smo šele med vajami dokončno določili razdelitev po glasovih (skladbe so bile tudi dvaintridesetglasne). Poleg tega smo se med vajami morali soočiti s številnimi popravki tiskanih partitur, posebno v Schnittkejevem koncertu je Frieder opazil mnogo razlik z rokopisom. Sicer je obstajala v Zavodu v Šentvidu možnost za dodatno učenje (razpolagali smo s številnimi

klavirji), bolje pa je, če se pevci doma natančno naučimo skladbe, saj so vaje tudi brez dodatnih korepeticij precej utrudljive. Vadili smo namreč od 6 do 8 ur dnevno, dva tedna pa sta bila kljub temu prekratek čas, da bi skladbe popolnoma dozorele. Dirigenta sta bila oba zelo dobra in seveda zelo zahtevna. Bila pa sta tudi zelo različna; z Garyjem smo bili na vajah zelo sproščeni, kljub temu da je njegov program zahteval precej koncentracije, in smo pri ustvarjanju sodelovali. Po drugi strani je Frieder umetnik. Za zbor je izbral zelo težki skladbi, pri katerih ni imel zbor druge naloge kot to, da je skladbi izvajal čim bolj natančno po okusu dirigenta. Zdi se mi, da smo kljub raznim prehladom (predvsem zaradi klime v avtobusih) in utrudljivim dnevnim redom dosegli in včasih presegle pričakovanja naših dirigentov. Prosti čas smo uživali med dnevom v več presledkih. Glavni del prostega časa smo imeli zvečer po vaji. Zbirali smo se v klubski sobi ali še rajši zunaj na trati pred zavodom in se pogovarjali o najrazličnejših temah. Po dolgem dnevu petja so zvečer zapele pločevinke. V klubski sobi smo se zvečer šport-

no ukvarjali z namiznim nogometom in tu se je izkazalo, kdo je pogosto zahajal v župnišča in kdo ni. Popoldanski počitek smo si urejali vsak po lastni želji. Marsikdo je popoldne spal in si tako opomogel od utrudljivih, toda zelo prijetnih večerov, drugi pa so prali perilo, študirali, vadili klavir ali programirali, spet tretji so se ukvarjali s športom v telovadnici ali na bližnjem nogometnem igrišču. Nekateri pa so si med popoldanskim počitkom privoščili sprehod po okolici ali celo do mesta.

Pevci so prišli iz številnih držav.

Kakšne vtise so odnesli iz Slovenije? Jim je bila gostujoča država všeč? Kaj jih je najbolj presenetilo?

Vsem pevcem je Slovenija zapustila zelo lep vtis, vendar je bil za vsakogar ta vtis različen. Nekateri so občudovali mesto Ljubljano, predvsem Tromostovje in nabrežje, kjer je posebno v poletnih mesecih zelo prijetno vzdušje. Chi Hooja iz Malezije je zelo razveselilo sadje, ki raste pri nas. V Maleziji so namreč hruške, breskve, grozdje, uvoženo eksotično sadje. Skupino šestih Japoncev je najbolj ganil dogodek na našem koncertu v Ljubljani. Publika je namreč uglašeno zapela pesem *Pa se sliš* namesto nas. Jaz sem sicer vedel, kako je ta pesem znana in priljubljena, oni pa seveda ne. Med pevske vaje-

mi smo si nekega popoldneva privoščili izlet na Bled. Sam Bled in ves popoldan bosta gotovo ostala še dolgo v spominu. Organizacijo našega bivanja v Ljubljani so pevci tudi zelo visoko ocenili. Vsi smo se zavedali, kako je Zavod v Šentvidu primeren za tako pobudo. Ljubljana nas je zelo toplo sprejela in podžupan nam je v mestni hiši izrazil dobrodoščilo. Mnogi pevci so mi zatrjevali, da ne bodo nikoli pozabili Postojnske jame in koncerta v njej. Zakaj ne bodo pozabili krasot v jami, nam je seveda jasno, kar se koncerta tiče, pa naj povem, da se je le malokrat zgodilo, da bi se zbor tako razživel na koncertu. Kar nismo mogli nehati peti, ne v notranosti, ko smo v koncertni dvorani zapeli še Gallusov *Pater noster*, in niti ne zunaj na stopnišču.

Kako ocenjuješ to svojo pevske in življenjske izkušnje? Boš pri tem zboru še sodeloval?

Ta izkušnja je zame zelo dragocena. Videl sem zbor ambicioznih pevcev, ki so lahko upravičeno zahtevni do samih sebe in do drugih. Prepričan sem, da bomo še slišali o mnogih izmed teh pevcev: v zboru je pel dvajsetletni Američan, tenor, ki bo nekega dne nastopal na pomembnih opernih odrih doma in po vsem svetu. Marsikdo izmed pevcev študira kompozicijo ali dirigiranje, oboje seveda prakticira in

kdo ve, če ne bo nekega dne vodil Svetovnega zbora mladih kot priznan dirigent oz. skladatelj. Poleg tega sem pri zboru videl veliko avtodisciplino: vaje smo začeli vedno točno, zamudnikov skoraj ni bilo. Glasba, ki smo jo izvajali, me je zelo obogatila. Seveda se nisem prvi srečal s tako zahtevno literaturo, nikoli pa je nismo pripravili v tako kratkem času in s tako dobrim uspehom. V enem mesecu smo skladbe prebrali (predvsem kar se tiče dveh skladb Damijana Močnika) in obdelali, nastopili devetkrat v petih državah (Padova, Verona, Dubrovnik, Spittal, Ljubljana, Velenje, Stuttgart in Wiesbaden) in posneli dovolj materiala za zgoščenko. Čudovito je bilo zame srečati toliko različnih ljudi z vseh koncev sveta. Navezal sem prijateljske stike z mladimi ljudmi iz Malezije, Argentine, Francije, Venezuele, Švice, Švedske, Italije, ZDA, Kanade, Japonske, s Filipinov, iz Finske, iz Poljske. Z njimi sem sedaj v stiku po elektronski pošti, med svetovnim zborom pa sem z njimi preživel prijetne ure zvečer v Šentvidu in na dolgih vožnjah. Prihodnje leto bom spet sodeloval v tem zboru. Že sedaj se veselim snidenja s svojimi prijatelji iz te sezone. Za naslednje leto pa ne bo odvisno samo od mene, ali bom lahko sodeloval, ker bom moral ponovno opraviti avdicijo.

AS

15

ČETREK
23. SEPTEMBRA
1999

PREMIERA SSG V NOVI SEZONI ZA NAJMLAJŠE
GLEDALCE: JAZ IN TI, MALI MEDO

"MIDVA SVA MEDVEDA DVA, SREDI GOZDA SVA DOMA"

IVA KORŠIČ

Tako sta med drugim zapela veliki in mali medo pred res številnimi otroki, ki so posedli kar na tla pred odrom Finžgarjeva doma na Opčinah v torek, 21. septembra, pozno popoldne, ko je Slovensko stalno gledališče prav njim, najmlajšim, a najbolj iskrenim gledalcem podarilo prvo premierno uprizoritev letošnje sezone, slabo uro trajajočo igrico *Ti in jaz, mali medo*, ki jo je po priljubljeni predlogi pisca Martina Waddella v prevodu Janka Dolinška s toplino in ljubeznijo do otroškega sveta prelila v odrsko govornico in strnila v zaokroženo celoto režiserka Katja Pegan. Malčki so se med izvajanjem igralcev kot začarani pomikal tesneje proti prizorišču, da bi čim bližje spremljali drobne vsakdanje dogodilje obeh protagonistov. Tudi prisotne mamice in očki so zavzeto spremljali nežne nerodnosti malega medota, ki jih je s tako pristrano naivnimi otroškimi kretnjami, mimiko in iskrivo nagajivimi razprtimi očmi, povsem naravno opisala Vesna Pernarčič. Njena ljubka, nadrobno dodela-

na, v dno otroške duše segajoča igra je odsevala čustva, želje, strah pred neznanim in seveda mala in "velika" spoznanja, ki si jih vsak otrok polagoma nabira ob svojih prvih korakih na skrivnostni življenjski poti.

Medvedku stoji modro ob strani veliki medo, ki ga je v prepričljivo pokroviteljskem, "očetovskem" podajanju odigral Danijel Malalan. Medo preudarno navaja neugnancu k redu, mu z zgledom prikazuje, kako naj opravlja razne dolžnosti. Mali medo se ob velikem medu, ki se ničesar ne boji, nauči pravilno razbirati glasove, ki jih zakriva narava, občudovati lepoto prirode in širnega nebesnega oboka, posejanega z zvezdami in največjo lučjo, ki preganja temo noči, svetlo luno. Ko ta posije, črna tema nima več moči in strah zbeži. Otrokom gotovo ne bo težko se živeti v svetle, a tudi tesnobne občutke malega medota, saj so prav takšni, kakršne sami zaznavajo; skupaj z njim in z velikim medom bodo še sami odgnali strahove, ki se večkrat radi prikrajujejo v rosna srčeca.

Predstava o drobcenih modrostih in plemenitih vre-

dnatih, ki jih bodo mimogrede vsrkali mali gledalci, je zlahka odrski biserček. Poleg občutljive, pristne režijske zasnovе, nevsiljivega, živahnega podajanja obeh igralcev se uprizoritev odlikuje po veselih songih pesnika Miroslava Košute in glasbene spremljave skladatelja Mirka Vuksanoviča, po simpatičnih kostumih Marije Vidau, po jasni in funkcionalni sceniski rešitvi Marjana Kravosa - le-ta bo na širšem odrskem prostoru še učinkovitejša - in ne nazadnje po tekočem lektorskem posegu Jožeta Faganeta.

Otroci so jo pristrano sprejeli in ponovitve bodo gotovo požele veliko uspehov. Odrskim umetnikom želimo, da bi z njo imeli veliko zadoščenja in si pridobili kakšno povsem upravičeno nagrado.

Naše gledališče je ob premieri pripravilo otrokom presenečenje: vsak je z vstopnico prejel tudi loterijski listek. Ob koncu predstave sta igralca žrebala tri številke; srečni dobitniki so iz rok ravnatelja Marka Sosiča prejeli ilustrirano knjigo založbe Obzorja.

RUSIJA MED ATENTATI IN ŠKANDALI

VELIKAN NA MAJAVIH TLEH

VIDA VALENČIČ

Nenadna - čeprav pričakovana - smrt edine prave sovjetske prve dame Raisa Gorbacov je poleg obujanja spominov o njenih konkretnih prizadevanjih za izboljšavo družbenih razmer v Sovjetski zvezi spomnila tudi na vse razlike med obdobjem, ko so bile v ospredju možne reforme v orjaški državi, ter trenutnim kaosom, ki se kaže v prvi vrsti v neprekinjeni verigi vedno hujših in manj predvidljivih bombnih eksplozij v ruskih mestih. *Glasnost* je pozabljen pojem, danes obstaja npr. v medijskem prostoru le podrejanje gospodarju, usodo države pa v dobršni meri krojijo medijski mogotci. Med temi izstopa moskovski župan Jurij Luzhkov, ki ne gospoduje le administraciji ruske prestolnice, pač pa tudi njegovemu medijskemu trgu, saj si lasti štiri dnevnik, štiri tednike in dve televizijski postaji. In ravno zahvaljujoč se takim "predpostavkam" predseduje Luzhkov tudi politični grupaciji, ki se bo na volitvah zoperstavila Jelcinovi premoči.

V popolnem kaosu in spreminjanju potez, ukrepov, uradnih komunikacij ne več iz dneva v dan, temveč iz ure v uro, se širijo vsakovrstne novice. Luzhkov proti-kandidat

Jelcinu na predsedniških volitvah; Luzhkov ne bo kandidiral za predsedniško stolico, pač pa edinole za potrditev županskega mesta, predsedniški kandidat pa bo izkušen (in odslovljeni) Primakov. Naravno se je spomniti na povezanost Primakova z reformistom Gorbacovom kot tudi na široko podporo ruskega ljudstva, ki se je po majskih pripetljajih le povečala. Jelcin bo dal ostavko? Uradnih sporočil, ki so demantirala novico, je že bilo ničkoliko, po vsej verjetnosti pa jim gre vsaj tokrat zaupati. Jelcinovega predčasnega odstopa verjetno ne bo, ker se to političnemu sistemu, katerega je sam ustvaril, ne splača. Moskovski župan Luzhkov si je drznil celo izjaviti, da je Jelcin dejansko talec lastne kreacije - skorumpiranega političnega sistema. Istega sistema, ki bi imel zlahka dostop do t.i. tvrdk-šefov; slednji bi služili financiranju podaljšanja Jelcinovega (nevarnega) sedenja na kremeljskem stolčku. Jelcina bo zadnje leto - od lanske avgustovske krize vse do današnjih bombnih atentatov - po vseh izgledih stalo predsedniško mesto. Jasno je namreč, da mu ni uspelo izvesti nobene od krvavo potrebnih reformnih potez. Gospodarstvo je na psu, za golo preži-

vetje se danes v Rusiji bori več kot 50 milijonov ljudi. Tudi procesa političnih reform ni bilo, tako da lahko danes Jelcin še naprej postavlja premierje in jih kasneje ob prvneubogljivosti odstavlja po lastni muhavi presoji. Olje pa je vedno zelo spolzko in tudi Jelcinova hoja po njem se bo prej ali slej končala s padcem. Ruski senat je jasno izrazil popolno neodobranje predsednikovega oklevanja glede odločnih ukrepov za preprečitev izbruha nasilja v državi. Posredno pomeni to podporo vojski in policiji.

Kakšni so izgledi? Po vsej verjetnosti decembrskih političnih volitev ne bo, saj je slika še preveč meglena in v spreminjanju. Resne posledice ruske krize imela tudi onstran luže, v "sovražnih" Združenih državah Amerike. Republikanci lahko zlahka zagrjo podarjeni as in oblatijo Clintona in - predsedniškega kandidata - Gora. Časnikar Ennio Caretto v dnevniku *Corriere della sera* pristavlja: "Obenem pa je ravno ta poteza nevarna, saj bi lahko ameriška desnica sprožila val protiamerikanizma v Rusiji, kar bi pomenilo najprej alarmno stanje v državi, kasneje pa avtoritarni sistem." To pa se Ameriki ne splača.

KRATKE

NOV PORAZ ZA SCHRÖDERJA

Na deželnih volitvah na Saškem je socialdemokratska stranka (SPD) nemškega kanclerja Gerharda Schröderja doživela v nedeljo, 19. t.m., še en poraz, ki je tem hujši, ker Zeleni, ki so na vsedržavni ravni njegovi zavezniki, niso prekoračili praga 5% in ostali brez zastopnika v deželnem zboru. Neokomunistična PDS pa je spet presenetila in postala po zbranih glasovih druga stranka, seveda daleč za krščanskimi demokrati (CDU), ki so spet prejeli absolutno večino glasov (57,2%, prej 58,1%). Neokomunistična PDS je zbrala 22,4% (prej 16,5%). Socialdemokrati so prejeli le 10,7% glasov (prej 16,6%).

OZN NA VZHODNEM TIMORJU

Pred dnevi so se končno izkrcali na Vzhodnem Timorju prvi vojaški oddelki, ki bodo v skladu z resolucijo Varnostnega sveta Združenih narodov skušali narediti konec množičnim pokolom, katerih žrtve gredo že v mnoge desetisoče. Prvi so se izkrcali avstralski vojaki, ki bodo sestavljali jedro celotne vojske na otoku. Kakih 600 vojakov bo dala na razpolago tudi Italija. Prva skupina je že odpotovala proti Vzhodnemu Timorju z nalogo, da pripravi pot ostalim italijanskim vojakom. Obrambni minister Scognamiglio je izjavil, kako se vlada dobro zaveda, da se italijanski vojaki odpravljajo v

zelo nevarne kraje, česar se polno zavedajo tudi sami vojaki, saj vedo, da ne gredo na skavtski tabor. Še ta teden bo na otoku 3 tisoč vojakov, njihovo skupno število pa bo znašalo 8 tisoč. Glavni poveljnik je 52-letni avstralski general Peter Cosgrove, ki je vietnamski veteran. Milice, ki so proti neodvisnosti otoka, so napovedale boj vojakom, ki prihajajo po nalogu Združenih narodov.

RAISA GORBAČOV PODLEGLA BOLEZNI

V ponedeljek, 20. t.m., se je po svetu bliskovito razširila novica, da je v bolnišnici v nemškem mestu Muenster umrla žena zadnjega predsednika Sovjetske zveze 67-letna gospa Raisa Gorbacov (na sliki). Bolehala je za krvni rakom, nemški zdravniki pa niso bili kos tej hudi bolezni. Mož in hči Irina sta ji bila ob strani ves čas zdravljenja v nemški bolnišnici. Mihajl Gorbacov prejema izraze sožalja tako rekoč z vsega sveta.

O RAZOROŽITVI NA KOSOVU

Na Kosovu so končno podpisali sporazum, v katerem se je Osvobodilna vojska Kosova delno spremenila v nekakšno civilno policijo. Do 19. septembra bi pripadniki omenjene albanske vojske morali oddati vse orožje, vendar so rok sporazumno podaljšali za nekaj dni. Medtem je bila v Prištini množična manifestacija z mimohodom oddelkov Osvobodilne vojske Kosova. To je bil jasen znak, da Albanci ne bodo kar tako privolili na razpustitev svoje vojske. Civilna policija bi odslej morala skrbeti za red v deželi, pri čemer bo morala gotovo sodelovati z oddelki mednarodnega mirovnega zbora. Beograd je sklenitev omenjenega sporazuma odločno grajal in poudaril, da ni v skladu s sporazumom o premirju.

HUD POTRES PRIZADEL TAJVAN

Zadnji potres na otoku Tajvan je zahteval po dosedanjih podatkih 1.700 smrtnih žrtev. Zlasti dve mesti sta hudo prizadeti, ker sta nedaletič od epicentra potresa, katerega moč je znašala kar 7,6 stopnje na Richterjevi lestvici. Računajo, da je trenutno brez strehe kakih 100.000 ljudi. Prvi in najmočnejši potresni sunek so prebivalci zaznali sredi noči. Na otoku živi približno 22 milijonov prebivalcev. V tem stoletju je bil hud potres na tem otoku leta 1935, ko je pod ruševinami umrlo 3.276 ljudi.

Novo pri Goriški Mohorjevi družbi

Otmar Črnilogar

STATI IN OBSTATI

2. IZDAJA